UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Rámcování Evropské unie v českém televizním zpravodajství

Diplomová práce

Autor práce: Anežka Bolková

Studijní program: Mediální a komunikační studia

Vedoucí práce: PhDr. Vlastimil Nečas, Ph.D.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ....

Anežka Bolková

Bibliografický záznam

BOLKOVÁ, Anežka. Rámcování Evropské unie v českém televizním zpravodajství. Praha, 2018. 118 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Vlastimil Nečas, Ph.D.

Rozsah práce: 263 900 znaků vč. mezer

Abstrakt

Diplomová práce mapuje charakter českého televizního zpravodajství o Evropské unii. EU zde slouží jako typický příklad vzdálené, abstraktní entity, se kterou většina veřejnosti nemá vlastní přímou zkušenost, a kde se proto média stávají primárním zdrojem informací, ale i interpretací evropského dění. Právě televizní zpravodajství je přitom ve výzkumech veřejného mínění dlouhodobě uváděno jako hlavní zdroj informací o Evropské unii pro většinu Evropanů. Cílem práce je nabídnout srovnání charakteru evropského zpravodajství tří největších českých televizních stanic, tedy České televize, Novy a Primy. Metodou kvantitativní obsahové analýzy je zkoumán celkový objem odvysílaného zpravodajství o Evropské unii, jeho tematická struktura, tón, přítomní aktéři a instituce, metodou kvalitativní analýzy rámcování jsou pak odhalovány přítomné rámce. Zjištěné výsledky jsou zároveň zasazeny do celku dosavadního poznání v této oblasti.

Abstract

This diploma thesis examines the nature of Czech TV news about the European Union. The EU is a typical example of a remote, abstract entity, which most of the public does not experience directly, and where the media becomes the primary source of information, as well as interpretation of European affairs. According to public opinion polls, TV news is the main source of information on the European Union for most Europeans. The goal of the thesis is to offer a comparison of the European news coverage of the three largest Czech TV stations, namely Česká televize, Nova and Prima. The quantitative content analysis examines the total volume of broadcasting about the European Union, its thematic structure, tone, present actors and institutions, the qualitative framing analysis reveals the frames present in the news. The results are then situated into the context of current knowledge in the field.

Klíčová slova

Evropská unie, televizní zpravodajství, kvantitativní obsahová analýza, rámcování

Keywords

European Union, TV news, quantitative content analysis, framing

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé práce PhDr. Vlastimilu Nečasovi, Ph.D. za jeho cenné rady i kritiku, která mě při psaní práce vždy posunula o kus dál. Děkuji zároveň i za volnost, kterou mi při tvorbě práce dopřál – tedy i za možnost jeho cenné rady neuposlechnout.

Obsah

1 ÚVOD 3

1.1 Evropská unie ve zpravodajství 3
1.2 Cíle práce 4
1.3 Struktura práce 5

2 TEORETICKÁ ČÁST 7

2.1 Dosavadní výzkum mediální reprezentace Evropské unie 7
2.2 Shrnutí dosavadního výzkumu 15
2.3 Nastavení vlastních výzkumných oblastí a otázek 17
2.4 Dosavadní výzkum dle výzkumných oblastí 18
2.4.1 Viditelnost 18
2.4.2 Témata 20
2.4.3 Tón 22
2.4.4 Aktéři 24
2.4.5 Instituce 27
2.4.6 Rámcování 28
2.4.7 Srovnání TV stanic 33
2.5 Shrnutí teoretické části 34

3 VÝZKUMNÁ ČÁST 38

3.1 Kvantitativní obsahová analýza 38
3.1.1 Výzkumná metoda 38
3.1.2 Parametry výzkumu 39
3.1.2.1 Konstrukce vzorku 39
3.1.2.2 Výzkumné otázky a jejich indikátory 40
3.1.3 Výsledky výzkumu 45
3.1.3.1 Viditelnost 45
3.1.3.2 Témata 51
3.1.3.3 Tón 61
3.1.3.4 Aktéři 64
3.1.3.5 Instituce 68
3.1.4 Shrnutí výsledků kvantitativní obsahové analýzy 70
3.2 Kvalitativní analýza rámcování 74
3.2.1 Výzkumná metoda 74
3.2.2 Parametry výzkumu 75

3.2.3 Výsledky výzkumu 77
3.2.3.1 Rámec jednoty 77
3.2.3.2 Rámec vlivu 78
3.2.3.3 Rámec řešení 82
3.2.3.4 Rámec ohrožení 84
3.2.3.5 Rámec jistoty 87
3.2.4 Shrnutí výsledků kvalitativní analýzy rámcování 91

4 ZÁVĚR **93**

4.1 Shrnutí hlavních výsledků výzkumu a teorie 93
4.2 Charakteristika zpravodajství jednotlivých TV stanic 97
4.3 Možnosti dalšího výzkumu 100

Summary 102
Použitá literatura 105
Seznam tabulek 108
Seznam grafů 108
Seznam příloh 108
Přílohy 109

1 ÚVOD

1.1 Evropská unie ve zpravodajství

Evropská unie je typickým příkladem vzdálené, abstraktní entity, se kterou většina veřejnosti nemá vlastní přímou zkušenost. (Vliegenthart et al. 2008) Přitom čím méně má veřejnost s určitým tématem vlastní přímý kontakt, tím více závisí v dané oblasti na zpravodajství médií. (Alarcón 2010) Média se tak stávají primárním zdrojem informací, ale i interpretací toho, co se na evropské úrovni děje. Proto je způsob, jakým média o Evropské unii informují, zcela klíčový pro formování veřejného mínění o Evropské unii. (de Vreese 2005, Just 2009, Oprea et al. 2015, Caiani & Guerra 2017, Mosca & Quaranta 2017)

Jak upozorňuje Norris (2000), zpravodajství o evropských záležitostech se významně liší od domácího politického zpravodajství, které je více dramatické, konfliktní a personalizované. Projednávaná témata se navíc často bezprostředně dotýkají běžného života občanů, kteří tak mají o dopadech domácí politiky více mimomediálních zdrojů informací, které mohou vyvažovat zpravodajství médií. Občané mohou mít vlastní přímou nebo z doslechu zprostředkovanou zkušenost s výší daní nebo mezd, se situací na trhu práce nebo s vývojem cen. Naproti tomu evropská politika často (byť ne vždy) řeší abstraktní, komplexní a pro běžný život více vzdálená témata, která nemívají tak přímý, bezprostředně viditelný dopad, a zůstává tak od života běžných občanů více oddělená. Vysoce technické a abstraktní rozhodovací procesy Evropské unie se proto nestávají předmětem mediálního zájmu tak často, a zároveň mají média v této oblasti na veřejné mínění o to větší vliv. (Norris 2000)

Výjimkou jsou případy, kdy je rozhodování Evropské unie vnímáno jako konfliktní nebo ohrožující vlastní národní zájem. V takovém případě se média zaměřují na toto vzájemné narážení pokračující evropské integrace a přetrvávajících národních identit, které je rámcováno jako hrozba. (Clement 2015) Konfliktní rámcování a negativita jsou tak způsobem, jak učinit Evropskou unii lépe mediálně „prodejnou“. Euroskeptické zprávy a euroskeptičtí aktéři přitahují větší pozornost a dodávají potřebnou dramatičnost evropskému zpravodajství, které by jinak bylo považováno za irelevantní nebo nedůležité. (Galpin & Trenz 2017) Dění na evropské úrovni má proto vyšší pravděpodobnost mediálního pokrytí, pokud je kontroverzní nebo se dostává do skutečného či domnělého konfliktu s národními zájmy, přičemž hlavní pozornost je pak soustředěna na implikace tohoto dění pro národní politiku, spíše než na celoevropskou dimenzi daného tématu. (Koopmans & Statham 2010)

Po téměř čtyři sta let byla Evropa společenstvím vestfálských národních států. Evropská integrace probíhající v posledních desetiletích však zpochybnila národní stát nejenom jakožto jediný možný způsob politického uspořádání, ale také jakožto

výhradní prostředek utváření skupinové identity. Evropa tak nyní čelí nesouladu mezi svou supranacionální politickou architekturou, která byla transformována do podoby současné Evropské unie, a vnímanou identitou svých obyvatel, která podobnou transformací neprošla a zůstává stále definována především v pojmech národa a národního státu. (Clement 2015) „Politická rozhodnutí v Evropě jsou čím dál více přijímána na nadnárodní nebo mezivládní úrovni, zatímco centrem pozornosti občanské participace a utváření kolektivních identit stále zůstává národní stát. Tento nesoulad mezi institucionálním vývojem Evropy na jedné straně a pokračující dominancí národního politického prostoru jakožto arény veřejných debat a občanské participace na straně druhé jsou jádrem evropského 'demokratického deficitu'." (Koopmans 2007: 183) V přetrvávajícím národním cítění pak hrají důležitou roli média – sami žurnalisté jsou vždy příslušníky určitého národa, jehož optikou vnímají svou identitu a společenskou roli, ale i témata, na která se následně při své práci zaměřují. (Peter & de Vreese 2004, Clement 2015) Primární vnímání národních identit pak ještě posiluje obvyklý způsob mediálního rámcování, kterým je vymezování hranic mezi „my" a „oni". (Galpin & Trenz 2017) Roli médií v uchovávání národních identit pak přímo pojmenovává Schmidt (2013): „Absence společného evropského jazyka, evropských médií nebo evropského veřejného mínění způsobuje, že se komunikační diskurs odehrává převážně prostřednictvím národních politických aktérů, kteří promlouvají k národní veřejnosti v národních jazycích, za pozornosti národních médií a posouzení národního veřejného mínění." (Schmidt 2013: 13)

Z těchto důvodů někteří autoři hovoří o potřebě evropské veřejné sféry, pro jejíž vznik je role zpravodajských médií zcela zásadní. (Norris 2000, Kevin 2003, Koopmans & Statham 2010) Právě média totiž zprostředkují dění na evropské úrovni občanům, kteří jej pak na základě toho hodnotí a rozhodují. (Statham 2010, Oprea et al. 2015) Na média jakožto veřejná fóra pro celoevropskou diskusi jsou proto některými autory kladeny i určité normativní požadavky – evropským tématům by měla média poskytnout dostatečný prostor (Norris 2000), zároveň by k nim měla přistupovat neutrálně a z celoevropské perspektivy (Oprea et al. 2015). To by mohlo zajistit větší zájem a hlubší porozumění evropským tématům na straně veřejnosti, a tedy vznik společné evropské veřejné debaty.

1.2 Cíle práce

Tato práce si klade za cíl zmapovat mediální pokrytí Evropské unie v českém televizním zpravodajství. Jak upozorňuje například de Vreese (2005), televizní zpravodajství je ve výzkumech veřejného mínění dlouhodobě uváděno jako hlavní zdroj informací o Evropské unii pro většinu veřejnosti. Například podle údajů Eurobarometru z roku 2016 je televizní zpravodajství hlavním zdrojem informací o evropských záležitostech pro 72 % občanů členských zemí. (Eurobarometr 86,

listopad 2016) Mým cílem je proto nabídnout srovnání charakteru zpravodajství o Evropské unii v hlavních večerních zpravodajských relacích tří největších českých televizních stanic. Sledovány tedy budou *Události* České televize, *Televizní noviny* televize Nova a *Zprávy FTV Prima* televize Prima. Zaměřím se přitom na celkový objem odvysílaného zpravodajství o Evropské unii, jeho tematickou strukturu, tón, přítomné aktéry a instituce, k čemuž využiji metodu kvantitativní obsahové analýzy. V druhé fázi výzkumu se pak zaměřím na analýzu rámcování Evropské unie, neboť právě proto, že s ní většina veřejnosti nemá vlastní přímou zkušenost, nabízí se médiím při zpracování tohoto tématu široká škála možností, jak jej uchopit. Právě koncept rámcování přitom reflektuje skutečnost, že média mohou představit stejné téma velmi odlišnými způsoby, například důrazem pouze na jeho určité části na úkor jiných. (Schuck & de Vreese 2006) Jak upozorňuje například de Vreese (2005), události mají jen malou vnitřní hodnotu samy o sobě, pokud nejsou zasazeny do smysluplného rámce, který nabízí jejich interpretaci či hodnocení. Rámce tak slouží ke zjednodušení komplexních témat do snadno srozumitelných sdělení. (Galpin & Trenz 2017) Výkon médií v této oblasti je přitom právě vzhledem k již zmiňovanému vlivu na veřejné mínění přímo klíčový. Proto je dle mého názoru důležité sledovat, jak se média této své role zhostila, a to tím spíš, jedná-li se o instituci tak zásadního významu, jakou je Evropská unie.

1.3 Struktura práce

Práce je rozdělena do čtyř hlavních částí. V rámci úvodu (oddíl 1) bylo představeno téma práce a její hlavní cíle. Následovat bude teoretická část (oddíl 2), kde nejprve stručně shrnu dosavadní výzkum v této oblasti (oddíly 2.1 a 2.2). Na základě tohoto prvotního seznámení s dostupnou literaturou navrhnu vlastní výzkumné oblasti a otázky, na jejichž zodpovězení se budu soustředit ve svém výzkumu (oddíl 2.3). Následně představím podrobněji konkrétní provedené výzkumy a jejich výsledky, ovšem již se zřetelem ke zvoleným oblastem vlastního výzkumu (oddíl 2.4.). Teoretickou část práce pak uzavřu shrnutím výsledků dosavadního výzkumu (oddíl 2.5). Výzkumná část práce (oddíl 3) je pak rozdělena na dvě hlavní části odpovídající dvěma oblastem vlastního výzkumu, tedy na kvantitativní obsahovou analýzu (oddíl 3.1) a na kvalitativní analýzu rámcování (oddíl 3.2). Každá z těchto částí začíná nejprve stručným představením zvolené výzkumné metody (oddíly 3.1.1 a 3.2.1) a základních parametrů vlastního výzkumu (oddíly 3.1.2 a 3.2.2). Následuje podrobné seznámení s hlavními výsledky analýzy (oddíly 3.1.3 a 3.2.3) a jejich usouvztažnění a shrnutí (oddíly 3.1.4 a 3.2.4). Práci uzavírá čtvrtý oddíl, který je věnován závěrečnému shrnutí hlavních výsledků provedeného výzkumu spolu s poznatky z dostupné literatury a naznačení dalších možností výzkumu.

Oproti schváleným tezím doznala práce několika drobných změn. V teoretické části byla oproti původně předpokládané struktuře vypuštěna obecná kapitola o historii a

současnosti Evropské unie. Zařazení takovéto obecné kapitoly je pro vlastní výzkumné téma irelevantní a zbytečně by narušovalo kompaktnost práce, která by měla být propojeným celkem teoretické a výzkumné části. Ve výzkumné části pak došlo ke změně konstrukce vzorku. Zatímco teze předpokládaly pokrytí delšího časového období zpravodajství České televize a jeho pouhé doplnění kratšími sondážemi do zpravodajství obou komerčních stanic, výsledná práce zkoumá rovnoměrně všechny tři televizní stanice ve stejném časovém období. Toto ujednocení analyzovaného vzorku pro všechny tři zkoumané subjekty však znemožnilo původně předpokládané pokrytí delšího časového období, neboť žádná z komerčních stanic nemá veřejně přístupný archiv svojí zpravodajské produkce starší než jeden měsíc a přepisy televizního zpravodajství byly pro potřeby kódování vyhodnoceny jako nedostatečné. Analyzované období bylo proto shodně pro všechny tři zkoumané televizní stanice redukováno na dva měsíce zpravodajství, kdy byly relevantní příspěvky z obou komerčních stanic pro potřeby následného kódování nahrávány. Poslední změna se týká zvolené metody výzkumu. Název práce původně předpokládal, že hlavní důraz zde bude položen na analýzu rámcování. Jak ale upozorňují například Koopmans a Statham (2010), televizní médium disponuje oproti tisku mnohem menším prostorem, a kvůli časovým omezením proto musí být více selektivní nejenom co do výběru témat, ale také co do hloubky jejich zpracování, míry analytičnosti, interpretace či argumentace. Vzhledem k této povaze televizního zpravodajství byl hlavní důraz ve výzkumné části přesunut na kvantitativní obsahovou analýzu a kvalitativní analýza rámcování byla pojata spíše jen jako určitý doplněk k provedené kvantitativní analýze. Věřím, že všechny provedené změny přispěly ke zlepšení kvality předkládané práce.

2 TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části práce představím především dosavadní výzkum v oblasti mediální reprezentace a rámcování Evropské unie a jeho výsledky. Přehled literatury, která byla zatím v této oblasti publikována, by měl posloužit jako odrazový můstek k nastavení vlastního výzkumu. Proto nejprve uvedu stručný souhrnný přehled výzkumů na toto téma, které byly publikovány v posledních dvaceti letech (oddíly 2.1 a 2.2). Na základě tohoto prvotního seznámení s dostupnou literaturou pak představím základní nastavení vlastního výzkumu (oddíl 2.3). Následně se vrátím zpět k literatuře, kterou tentokrát představím hlouběji, včetně konkrétních parametrů příslušných výzkumů a jejich výsledků – nyní už ovšem se zřetelem k základním oblastem výzkumu, které jsem si zvolila (oddíl 2.4). V závěru teoretické části pak provedu shrnutí dosavadního výzkumu mediální reprezentace Evropské unie (oddíl 2.5).

2.1 Dosavadní výzkum mediální reprezentace Evropské unie

Mediální reprezentaci Evropské unie a s ní spojených témat bylo věnováno již mnoho výzkumů. V přehledu níže uvádím alespoň některé z nich, které byly publikovány v posledních dvaceti letech, seřazené chronologicky podle data vydání.

V roce 2000 publikovala Pippa Norris svou knihu *A Virtuous Circle: Political Communications in Postindustrial Societies*, která je věnována tématu vlivu médií a politické komunikace na občanskou angažovanost. Jedním z výzkumů, které v této knize představuje, je i obsahová analýza, resp. vyhodnocení dat z dlouhodobého monitoringu evropského tisku a televize, který prováděla Evropská komise v letech 1995–1997. Monitorována byla tištěná média ze všech patnácti tehdejších členských států EU, a dále televizní zpravodajství v šesti členských státech (Belgie, Francie, Německo, Itálie, Španělsko, Velká Británie). V této průkopnické studii pak Norris analyzuje, nakolik bylo téma Evropské unie ve zpravodajství viditelné, jaký byl tón tohoto zpravodajství a konečně, jaký byl jeho vliv na veřejné mínění o EU. Norris shrnuje tuto část svého výzkumu konstatováním, že bez přímé zkušenosti s evropskou politikou závisí většina evropské veřejnosti ve svém hodnocení Evropské unie a její politiky na mediálních zdrojích informací. Z jejího výzkumu přitom vyplývá velmi nízká viditelnost evropských témat v tzv. rutinních obdobích, ačkoliv je EU cyklicky více viditelná v období konání evropských summitů. Většina evropského zpravodajství pak má převažující negativní tón, který byl v případě tématu společné evropské měny spojen i s poklesem veřejné podpory Evropské unii. (Norris 2000)

Z jiného úhlu se analýze evropského zpravodajství věnovaly autorky Holli Semetko a Patti Valkenburg, které výsledky svého zkoumání shrnuly v článku *Framing*

European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. (Semetko & Valkenburg 2000) Deduktivním přístupem zkoumaly přítomnost pěti předem definovaných všeobecných rámců: (1) rámce konfliktu, (2) rámce lidského zájmu, (3) rámce ekonomických následků, (4) rámce morálky a (5) rámce zodpovědnosti. Analýza byla provedena na nizozemském tisku a televizi v období dvou měsíců roku 1997 s cílem zjistit odlišnosti v užívání rámců podle typu média a podle témat. Do výzkumného vzorku byla zařazena seriózní i bulvární média a sledovány byly všechny zpravodajské příspěvky týkající se politiky nebo jednoho ze čtyř specifických témat: evropské integrace, drog, kriminality nebo imigrace. (Semetko & Valkenburg 2000)

Na práci Norris (2000) a autorek Semetko a Valkenburg (2000) navázal Claes H. de Vreese (2005), který představil jedno z nejobšírnějších zpracování tématu rámcování Evropské unie v televizním zpravodajství ve své knize *Framing Europe: Television News and European Integration.* De Vreese se zde věnuje tématu rámcování Evropské unie na třech rovinách: v rovině novinářské produkce, v rovině samotných mediálních obsahů a v rovině mediálních účinků. Praxe novinářské produkce byla zkoumána sérií strukturovaných rozhovorů se samotnými novináři. Mediální obsahy byly zkoumány metodou kvantitativní obsahové analýzy a analýzy rámcování hlavních večerních zpravodajských relací šesti televizních stanic ze tří evropských zemí. Poslední část výzkumu pak formou experimentu zkoumá mediální účinky zpravodajství, resp. vliv různých typů rámcování na veřejné mínění o Evropské unii. Komparativní analýza televizního zpravodajství probíhala převážně v letech 1998–2000 v Dánsku, Velké Británii a Nizozemsku, přičemž pro každou zemi byly do výzkumu zahrnuty dvě hlavní televizní stanice – jedna veřejnoprávní a jedna soukromá. V rámci obsahové analýzy televizního zpravodajství sledoval de Vreese jeho (1) viditelnost, (2) tematické zaměření, (3) tzv. fokus, (4) rámcování, (5) přítomné aktéry a (6) jejich hodnocení nebo tón. Zpravodajství o Evropské unii charakterizuje jako stěží viditelné v tzv. rutinních obdobích a mírně viditelné v době konání summitů a voleb do Evropského parlamentu. Příběh Evropské unie je podle něj primárně ekonomický a technokratický, se silně konfliktním rámcováním. Je nazírán spíše domácí než evropskou perspektivou a s převahou domácích politických aktérů, kteří jsou hodnoceni neutrálně nebo mírně negativně. (de Vreese 2005)

Televizní zpravodajství o Evropské unii dále zkoumal de Vreese i ve spolupráci s Jochenem Peterem. V článku *In Search of Europe: A Cross-National Comparative Study of the European Union in National Television News* (Peter & de Vreese 2004) se autoři zaměřili na srovnání televizního zpravodajství v rutinních obdobích a v obdobích summitů, a to s ohledem na jeho objem a prominenci vůči ostatnímu politickému zpravodajství, a dále na viditelnost evropských aktérů. Do zkoumaného vzorku byly zařazeny dánské, francouzské, německé, nizozemské a britské soukromé i veřejnoprávní televizní stanice. Autoři shrnují, že pokud se v rutinních obdobích i

v době konání evropských summitů v televizním zpravodajství tématu Evropské unie věnuje maximálně jedna z deseti politických zpráv, a pokud se ve zprávách o Evropské unii jen zřídkakdy objevují její představitelé, pak si evropští občané mohou jen stěží vytvořit solidní názor na to, co se na evropské úrovni vlastně děje. Nashromážděná data podle nich naznačují, že bohužel nic jako evropská veřejná sféra (zatím) neexistuje. „Televize, zdá se, ještě neopustila národní stát." (Peter & de Vreese 2004: 18)

Z jiného úhlu se tématem rámcování Evropské unie ve zpravodajství zabýval Claes de Vreese ve spolupráci s Andreasem R. T. Schuckem ve studii *Between Risk and Opportunity: News Framing and its Effects on Public Support for EU Enlargement*. (Schuck & de Vreese 2006) Autoři se zde věnují především analýze mediálního rámcování velkého východního rozšíření Evropské unie v roce 2004 a jeho vlivu na veřejné mínění o této významné události. Rozpracovávají zde ideu tzv. valenčního rámcování, které v sobě implikuje pozitivní nebo negativní hodnocení rámcované skutečnosti. Na zkoumaném vzorku německého tisku pak identifikují rámce rozšíření Evropské unie jako (1) příležitosti nebo (2) risku. Autoři docházejí k závěru, že rámce risku i příležitosti byly ve sledovaném období zastoupeny téměř stejnou měrou 0,29, resp. 0,28. Zároveň experimentálně prokázali vliv obou typů rámcování na postoj veřejnosti k rozšíření EU – rámcování v pojmech příležitosti podporu rozšíření Unie zvyšuje, rámcování v pojmech risku podporu rozšíření Unie naopak snižuje, přičemž zde je vliv rámcování ještě výraznější. (Schuck & de Vreese 2006)

Podobné rámce zvolili autoři studie *News Coverage and Support for European Integration, 1990–2006* (Vliegenthart et al. 2008), kteří se rovněž rozhodli zkoumat vliv tohoto rámcování na veřejné mínění o Evropské unii, ovšem nikoli na experimentální, individuální úrovni, ale přímo srovnáním s reálnými výzkumy veřejného mínění. Zvolili k tomu rámce (1) přínosů či výhod členství v EU a (2) nákladů nebo nevýhod členství. K tomu ještě doplňují rámec (3) konfliktu. Výzkum v tištěných médiích v Dánsku, Německu, Irsku, Itálii, Nizozemí, Španělsku a Velké Británii zjistil relativně nízkou přítomnost obou rámců – při škále 0–1 je průměrná hodnota rámce přínosů 0,11 a rámce nákladů 0,12. Co se týče vlivu rámcování na veřejné mínění, prokázán byl vliv benefitního rámcování, ovšem nikoli vliv rámcování nákladů členství. (Vliegenthart et al. 2008)

Českou mediální debatu o tzv. Euroústavě (TCE) zmapoval Vlastimil Nečas a výsledky své analýzy publikoval ve studii s názvem *Constitutional Debate in the Czech Republic*. (Nečas 2007) Na vzorku šesti českých tištěných médií z let 2005–2007 sledoval (1) přítomné aktéry, (2) hlavní témata, (3) použité argumentační strategie a (4) zdůvodnění. V závěru studie Nečas konstatuje silnou domestifikaci, politizaci a personalizaci české mediální debaty, která vychází mimo jiné z výrazné dominance domácích, zejména politických aktérů. Nepolitičtí aktéři či evropští aktéři se zde

objevují spíše sporadicky. Debata o celoevropském tématu se tak scvrkává na domácí politický souboj vlády a opozice, levice a pravice, premiéra a prezidenta. (Nečas 2007)

V roce 2007 publikoval svůj příspěvek do debaty o europeizaci mediální sféry z hlediska promlouvajících aktérů i Ruud Koopmans, a to pod názvem *Who Inhabits the European Public Sphere? Winners and Losers, Supporters and Opponents in Europeanised Political Debates.* (Koopmans 2007) Koopmans analyzoval politická tvrzení, která se objevila v tištěných médiích v Německu, Francii, Velké Británii, Itálii, Španělsku, Nizozemsku a Švýcarsku v letech 1990–2002. Zkoumal zde především to, nakolik evropská integrace ovlivnila možnost kolektivních aktérů zasahovat do veřejné debaty a jejich viditelnost. Dále pak analyzoval, nakolik u těchto aktérů možnost přístupu do takovéto europeizované debaty koresponduje s jejich hodnocením evropských institucí a evropské integrace. Z výzkumu vyplývá, že z europeizace veřejné debaty profitují zejména vládní a exekutivní aktéři, a to na úkor aktérů legislativních a stranických, a zejména na úkor aktérů občanských. Nízký podíl občanských a nevládních politických aktérů na evropské veřejné debatě přitom podle Koopmanse nemůže nepřispívat k vnímanému demokratickému deficitu evropské politiky. Co se týče hodnocení evropských institucí a evropské integrace těmito aktéry, potvrzuje se autorova hypotéza, že čím méně prostoru daný aktér ve veřejné debatě dostává, tím negativnější bude v hodnocení evropských institucí a evropské integrace jako takové. (Koopmans 2007) Tyto své závěry Koompans později ještě dále rozpracovává a potvrzuje. (Koopmans 2010)

Tématu europeizace politického a mediálního diskursu je věnován sborník *The Making of a European Public Sphere: Media Discourse and Political Contention,* vydaný v roce 2010 editory Ruud Koopmansem a Paulem Stathamem. Kolektiv autorů zde v sérii studií sleduje europeizaci mediovaných politických tvrzení (*political claim-making analysis*) na vzorku tištěných médií sedmi zemí: Německa, Francie, Velké Británie, Nizozemska, Itálie, Španělska a Švýcarska v letech 1990–2002. Pro naše účely je zajímavé zejména rozlišení tří forem europeizace veřejného diskursu, se kterým zde autoři pracují: (1) supranacionální europeizace spočívá ve vzájemné interakci unijních institucí a aktérů, (2) vertikální europeizace znamená komunikační propojení národní a evropské úrovně, přičemž můžeme dále rozlišit komunikační tok z národní na evropskou úroveň („zdola nahoru“) nebo z evropské na národní úroveň („shora dolů“), a (3) horizontální europeizace pak spočívá v propojení různých evropských zemí mezi sebou navzájem, přičemž můžeme dále rozlišit slabší variantu, kdy média pouze pasivně sledují probíhající debatu v jiné zemi, anebo silnější variantu, kdy aktéři z jedné země aktivně vstupují do debaty v jiné evropské zemi. (Koopmans & Statham 2010)

V roce 2010 publikoval Antonio V. Menéndez Alarcón svou studii s názvem *Media Representation of the European Union: Comparing Newspaper Coverage in France, Spain and*

the United Kingdom (Alarcón 2010), ve které shrnul výsledky svého výzkumu francouzského, španělského a britského tisku. Zaměřil se na parametry viditelnosti a tónu evropského zpravodajství. Viditelnost byla měřena jednak celkovým množstvím zpráv o Evropské unii, jednak jejich umístěním v rámci různých novinových sekcí. Zde se Alarcón zaměřil na to, jestli je s takovýmito zprávami zacházeno jako s národními, evropskými nebo mezinárodními tématy. Co se týče tónu, sledoval Alarcón případný pozitivní, neutrální nebo negativní nádech zpravodajství. Obsahová analýza tisku byla provedena na vzorku dvou tištěných médií pro každou zemi v období 2005–2007 a následně byla doplněna hloubkovými rozhovory s novináři. Zpravodajství o Evropské unii charakterizuje jako vzdálené a negativní. Evropská unie je často představena jako vzdálená zahraniční entita, její negativita je však podle Alarcóna dána spíše obecnou tendencí médií zdůrazňovat negativní zprávy. Evropské záležitosti jsou prezentovány v pojmech souboje a opozice, jako my versus oni. Evropská komise či Evropská rada jsou často představovány jako protivník národních vlád, což vyvolává dojem, jako by unijní instituce jednaly zcela nezávisle na vládách členských zemí. Důsledkem takovéhoto zpravodajství je pak podle Alarcóna rostoucí nacionalismus a nevole vůči Evropské unii na straně veřejnosti. (Alarcón 2010)

V roce 2009 byla publikována studie skupiny autorů Anny Van Cauwenberge, Davea Gelderse a Willema Jorise s názvem *Covering the European Union: From an Intergovernmental Towards a Supranational Perspective?* (Van Cauwenberge et al. 2009) Autoři zde zkoumají přítomnost pěti zpravodajských rámců v mediální debatě o tzv. Evropské ústavě a Lisabonské smlouvě ve vybraných francouzských, nizozemských a belgických tištěných médiích. Mezi zkoumané rámce patří tři již dříve identifikované (rámec ekonomických následků, konfliktu a lidského zájmu), nově autoři přidávají rámec moci a nacionalizace. Docházejí přitom k závěru, že v roce 2007, kdy byla analýza provedena, byly ve zkoumaném vzorku médií nejčastěji přítomny rámce ekonomických následků a moci. (Van Cauwenberge et al. 2009)

Kvalitativní analýze rámcování Evropské unie se věnovala autorka Sine Nørholm Just ve svém článku *No Place Like Home? The Role of the Media in the Framing of Europe*. (Just 2009) Pro svou analýzu si vybrala tzv. Laekenskou deklaraci, resp. zasedání Evropské rady v prosinci 2001, které tuto deklaraci vyhlásilo. Zaměřila se při tom na britský, dánský, francouzský, německý a španělský tisk. V britském, dánském a španělském tisku je Evropská unie představena jako aréna soupeřících národních zájmů, které mohou být sjednoceny ve společný evropský konsensus pouze za cenu jejich potlačení nebo popření. Naopak německý a francouzský tisk hájí Unii jako prostor společných zájmů rovnocenných partnerů, kde společný konsensus je možný. Největším problémem obou typů rámcování Evropské unie je podle Just role občanů evropských států. Ti totiž zůstávají jak v národně orientovaném, tak i v evropsky laděném mediálním diskursu zcela pasivní. (Just 2009)

S těmito závěry se v mnohém shoduje Benjamin Hawkins, který provedl výzkum rámcování Evropské unie v období projednávání Evropské ústavy a Lisabonské smlouvy ve své studii *Nation, Separation and Threat: An Analysis of British Media Discourses on the European Union Treaty Reform Process.* (Hawkins 2012) Ve své kvalitativní analýze britského tisku odlišuje tisk pravicový, který je více nacionální a zároveň i více euroskeptický, a levicový tisk, který je více proevropský. V pravicovém tisku je Evropská unie představována jako cizí, vzdálená, quasi-imperiální mocnost, která je vůči Velké Británii nepřátelská, nebo pro ni představuje přímo existenciální hrozbu. Je to aréna soupeřících národů, kde může jeden národ získat určitou výhodu pouze na úkor ostatních. Národ je zde představen jako jediná přirozená forma politického uspořádání, založená na sdílené identitě svých příslušníků, zatímco u Evropské unie je kladen důraz na její umělost a anorganičnost, na její odtrženost od evropského lidu a jeho zájmů. Britský levicový tisk odpovídá obranou Evropské unie jako ochránkyně míru, stability a ekonomické prosperity. I zde se však objevují otevřeně euroskeptické hlasy. (Hawkins 2012)

Výsledky svého výzkumu televizního zpravodajství o Evropské unii ve španělských, polských a rumunských televizích publikovali v roce 2013 Natalia Milewski a Damian Guzek pod názvem *Representations about the European Union in Spanish, Polish and Romanian TV News.* (Milewski & Guzek 2013) Pro každou zemi byla vybrána jedna televizní stanice, jejíž hlavní večerní zpravodajské relace byly monitorovány po dobu jednoho měsíce roku 2013 s ohledem na užité žánry a formáty, témata, aktéry, zdroje informací, umístění a délku příspěvků, ale i nejčastěji zmiňované členské země EU. I zde autoři konstatují relativní nezájem o evropská témata a zaměření především na národní úroveň událostí. Docházejí k závěru, že všechny televizní zpravodajské relace se při zpracování tématu EU vyhýbaly názorovým žánrům, reportážím nebo rozhovorům, což Evropskou unii posouvá do oblasti nedůležitých témat. Zprávy o EU byly navíc často odsouvány až na konec zpravodajské relace, do kategorie zahraničních zpráv. To je v souladu s jejich zjištěním, že zdrojem informací zde často byly mezinárodní zpravodajské agentury. Autoři dále zjišťují, že většina zpravodajských příspěvků se věnovala více ekonomickým než politickým tématům, měla spíše negativní obsah a zaměřovala se více na nevýhody členství dané země v Evropské unii. Tento způsob reprezentace pak logicky nepřispívá k identifikaci diváků národních zpravodajských relací se širší celoevropskou veřejností. Výjimkou je Polsko, kde byla evropská perspektiva v roce 2013 více viditelná. Přesto i tam byli evropští politici představováni jako cizí nebo nepřátelští. (Milewski & Guzek 2013)

Podobně zaměřený výzkum publikovali v roce 2013 Guzek et al. pod názvem *The Journalistic Information about the European Union. The Journalistic Interest of the European Matters in Three European Countries Media: Poland, Romania and Spain*. (Guzek et al. 2013) Kolektiv autorů zde shrnuje výsledky výzkumu, který probíhal v roce 2013 v Polsku, Rumunsku a Španělsku, přičemž v každé zemi byla do výzkumu zahrnuta

jedna televizní a jedna rozhlasová stanice a jedno tištěné médium. Jakožto ukazatele žurnalistického zájmu o Evropskou unii se pak rozhodli zkoumat (1) žánr zpravodajských příspěvků, (2) jejich umístění či pořadí v rámci zpravodajské relace nebo výtisku novin, (3) jejich délku či rozsah a (4) autorství příspěvku. Ve svých výsledcích se pak všechny tři týmy shodují ve výrazné převaze žánru zpráv ve všech zemích a u všech typů médií, což může na jedné straně ukazovat na nestrannost a objektivitu zpracování tématu, na druhé straně však také na absenci vážnější debaty nebo uvedení čtenářů, diváků a posluchačů do hlubšího kontextu, což by bylo možné právě častějším zapojením publicistických nebo názorových žánrů, rozhovorů a reportáží. Dále se autoři shodují v tom, že evropským zprávám je věnována obecně malá pozornost co do rozsahu zpravodajských příspěvků, což může vykreslovat téma Evropské unie jako nedůležité. Média evropské zprávy ani nijak nezdůrazňují, což se projevuje i v malém poměru zpráv o Evropské unii, které by se objevily na titulních stranách novin nebo v headlines televizních a rozhlasových zpravodajských relací. Evropským zprávám navíc podle autorů dodávají vzdálený nádech, prezentují je jako něco vzdáleného nebo odtažitého. To se projevuje např. zařazením zpráv o Evropské unii do sekce zahraničních zpráv i chybějícím uvedením událostí do širšího kontextu. (Guzek et al. 2013)

Výzkumem mediálního rámcování evropských témat ve vztahu k žurnalistickým zdrojům se zabýval kolektiv autorů Jespera Strömbäcka, Ralpha Negrina a dalších ve studii *Sourcing the News: Comparing Source Use and Media Framing of the 2009 European Parliamentary Elections*. (Strömbäck et al. 2013) Do třítýdenního výzkumného vzorku byla zapojena televizní i tištěná média z dvanácti zemí Evropské unie: Rakouska, České republiky, Dánska, Finska, Německa, Itálie, Polska, Portugalska, Rumunska, Španělska, Švédska a Velké Británie. Po určení jednotlivých typů aktérů či zdrojů, kteří ve zpravodajských příspěvcích vystupují nebo jsou zde citováni, byly analyzovány také přítomné rámce. Zkoumáno bylo (1) strategické rámcování, (2) proevropské rámcování a (3) antievropské rámcování. Navzdory zjištěné výrazné domestifikaci zdrojů zpravodajství autoři v závěru studie upozorňují, že by bylo zavádějící klást tuto domestifikaci za vinu pouze médiím. Média totiž do určité míry pouze zrcadlí nastavení politických kampaní a voličské preference. (Strömbäck et al. 2013)

Výzkumu mediální reprezentace Evropské unie v období voleb do Evropského parlamentu se věnovali také Boomgaarden et al. ve své studii *Across Time and Space: Explaining Variation in News Coverage of the European Union.* (Boomgaarden et al. 2013) Srovnávali zde mediální reflexi kampaní pro evropské volby v letech 1999, 2004 a 2009 ve všech tehdejších členských státech Evropské unie. Sledovali opět především viditelnost Evropské unie v celostátních televizních a tištěných médiích a dále tzv. evropskost (*europeanness*) tohoto zpravodajství, čímž je míněna míra jeho domestifikace nebo naopak evropské perspektivy zpravodajství. Mezi indikátory této

evropskosti pak patří přítomnost evropských aktérů a evropských témat, a dále lokace, kde se mediované události odehrávají. (Boomgaarden et al. 2013)

Výzkumu online zpravodajství o Evropské unii v rumunském prostředí se věnovaly autorky Carolina Rudinschi a Mircea Sava, jejich studie byla publikována v roce 2013 pod názvem *The European Union in the Romanian Online Media.* (Rudinschi & Sava 2013) Při měsíčním monitoringu zpravodajského webu *Hotnews* autorky sledovaly (1) celkový prostor věnovaný zpravodajství o EU, (2) žurnalistické žánry, (3) zdroje informací, (4) autorství příspěvku, (5) nejčastěji zmiňované členské země EU, (6) konotace zpráv o EU a jejích členských zemích, (7) preferované tematické oblasti a (8) viditelnost jednotlivých unijních institucí. (Rudinschi & Sava 2013)

Na tento výzkum navázaly autorky Ștefăniță a Buturoiu, které v roce 2015 publikovaly svou studii zaměřenou na rámcování voleb do Evropského parlamentu s názvem *The 2014 European Elections in Romania – Media Frames and Their Implications in the Europeanization Process*. (Ștefăniță & Buturoiu 2015) Autorky zde pracují s kategorizací tří aspektů evropské identity: kulturním, občanským a instrumentálním. Provedly kvantitativní analýzu dvou nejčtenějších rumunských online zpravodajských webů měsíc před konáním voleb do Evropského parlamentu s cílem zjistit, jak zde bylo téma Evropské unie viditelné a jak bylo rámcováno. Předem si určily tři obecné rámce (1) ekonomických následků, (2) zodpovědnosti a (3) konfliktu. K tomu přidaly ještě tři specifické rámce podle již zmíněných tří aspektů evropské identity, tedy (4) rámec kulturní evropské identity, (5) rámec občanské evropské identity a (6) rámec instrumentální evropské identity. Kromě rámce kulturní identity, který dosahoval průměrné hodnoty pouze 0,07, autorky prokázaly přítomnost všech zbývajících typů rámců, s hodnotami pohybujícími se mezi 0,13 a 0,20. (Ștefăniță a Buturoiu 2015)

Výzkumem mediální reprezentace Evropské unie a jejího vlivu na veřejné mínění v Nizozemsku se zabývali také autoři Rachid Azrout, Judith Moeller a Claes H. de Vreese ve studii s názvem *Cross Road Elections: Change in EU Performance Evaluations during the European Parliament Elections 2014.* (Azrout et al. 2016) Autoři se zde zaměřují na to, čemu říkají *„performance dimension of EU attitudes“*, tedy na veřejné mínění o vystupování nebo výkonu Evropské unie. (Azrout et al. 2016: 69–70) V letech 2013–2014 proto provedli panelové šetření veřejného mínění a obsahovou analýzu viditelnosti a hodnocení Evropské unie v nizozemských tištěných, televizních a online médiích ve stejném období. Docházejí zde k závěru, že navzdory spíše negativnímu hodnocení performance Evropské unie v nizozemských médiích měla recepce těchto médií respondenty pozitivní efekt na jejich postoje k Evropské unii. Autoři vysvětlují zdánlivý paradox tohoto zjištění tím, že navzdory negativnímu hodnocení jsou recipienti v tomto případě vystaveni informacím o fungování institucí, které aktivně utvářejí evropskou politiku. Zpravodajství

o performanci Evropské unie ji (na rozdíl od jiných typů zpravodajství o EU) představuje jako silného akceschopného supranacionálního aktéra, který má schopnost vyvolat změnu. To pak může vést k pozitivnímu hodnocení evropských institucí. Vidět „EU v akci" tak může zmírnit jinak převážně negativní hodnocení. Toto vysvětlení je pak ještě dále podpořeno faktem, že aspekt performance byl ve výzkumech veřejného mínění hodnocen méně negativně než ostatní dimenze EU. (Azrout et al. 2016)

V roce 2016 pak publikovali Caroline de la Porte a Arjen Van Dalen svou studii s názvem *Europeanization of National Public Spheres? Cross-national Media Debates about the European Union's Socio-Economic Strategy*. (de la Porte & Van Dalen 2016) Provedená obsahová analýza zahrnovala vždy po dvou tištěných médiích v Dánsku, Francii, Polsku a Velké Británii a sledovala europeizaci mediální debaty o tzv. Evropské socio-ekonomické strategii (EUSES) v letech 2000–2010. Ve svém výzkumu autoři rozlišují tři dimenze europeizace: (1) viditelnost evropské politiky v médiích, (2) prostor věnovaný evropským aktérům a aktérům z ostatních členských zemí EU, (3) prostor věnovaný debatě a kritice. Docházejí k závěru, že viditelnost EUSES ve sledovaném období let 2000–2010 byla poměrně nízká. V mediální debatě o tomto tématu byla zároveň patrná vysoká úroveň domestifikace. Horizontální europeizace je velmi nízká, naopak vertikální europeizace je podle autorů o něco vyšší. Autoři svou studii uzavírají s konstatováním, že nízká mediální pozornost, která je věnována technokratické a vysoce komplexní evropské politice, vede k difusnímu přisouzení viny (*diffuse attribution of blame*) evropským institucím. To pak posiluje negativní vnímání Evropské unie na straně veřejnosti, a zároveň brání rozvinutí integrované evropské veřejné sféry. (de la Porte & Van Dalen 2016: 291)

2.2 Shrnutí dosavadního výzkumu

Nyní tedy můžeme shrnout, v čem se mezi sebou jednotlivé výzkumy mapující charakter zpravodajství o Evropské unii shodují. Jako jakýsi „největší společný jmenovatel" lze označit zejména nízkou viditelnost Evropské unie (Norris 2000, de Vreese 2005, Milewski & Guzek 2013, de la Porte & Van Dalen 2016), dále převažující negativní tón nebo hodnocení Unie i jejích institucí (Norris 2000, de Vreese 2005, Alarcón 2010, Milewski & Guzek 2013), domácí perspektivu či fokus zpravodajství o Evropské unii (de Vreese 2005, Milewski & Guzek 2013) a výraznou převahu domácích politických aktérů v tomto zpravodajství (de Vreese 2005, Nečas 2007, Koopmans 2007, Strömbäck et al. 2013).

Evropská unie je povětšinou představována jako vzdálená, odtažitá, technokratická entita. (de Vreese 2005, Alarcón 2010, Hawkins 2012, Guzek et al. 2013) Autoři konstatují obecný mediální nezájem o evropskou agendu, téma Evropské unie je často představováno jako nedůležité, chybí vážnější debata a uvedení hlubšího kontextu či

souvislostí celoevropských událostí. (Milewski & Guzek 2013, Guzek et al. 2013) Pokud už je Evropské unii věnován nějaký mediální prostor, jedná se většinou o ekonomická, spíše než politická témata. (de Vreese 2005, Milewski & Guzek 2013)

Zpravodajství o Evropské unii také zatím neopustilo kategorie národního státu, který je stále vnímán jako jediná přirozená forma politického uspořádání. (Hawkins 2012) Již jsme zmínili výraznou převahu národních aktérů, kteří k tématu Evropské unie promlouvají. (Strömbäck et al. 2013) Orientace na národní stát je ovšem patrná i ve volbě a zpracování témat. Důraz je kladen zejména na národní úroveň celoevropských událostí (Peter & de Vreese 2004, Milewski & Guzek 2013), případně na domácí politický rozměr celoevropské debaty (Nečas 2007). Evropská unie je vykreslována v jedné poloze jako aréna soupeřících národních zájmů, jako souboj my versus oni. (Just 2009, Alarcón 2010, Hawkins 2012) V druhé poloze jsou pak unijní instituce a unijní aktéři představeni přímo jako protivníci národních vlád, což vyvolává dojem, jako kdyby tyto instituce a aktéři jednali zcela nezávisle na národních vládách jednotlivých členských zemí (Alarcón 2010, Milewski & Guzek 2013), případně jako kdyby Evropská unie byla dokonce jakousi nepřátelskou mocností, která představuje pro národní státy existenciální hrozbu (Hawkins 2012).

Většinová shoda mezi autory panuje také v otázce role občanů v mediálním diskurzu o Evropské unii, kterou hodnotí jako velmi neuspokojivou. Na nízký podíl občanských aktérů ve veřejné debatě o Evropské unii upozorňuje Koopmans (2007), který absenci občanských aktérů spojuje s vnímaným demokratickým deficitem evropské politiky jako takové. Na pasivní roli občanů členských států ukazuje jako na nejproblematičtější aspekt evropského mediálního diskursu i Just (2009). Problém identifikace diváků národních zpravodajských relací se širší celoevropskou veřejností pak pojmenovávají i Milewski a Guzek (2013). Jak dále ukazuje Hawkins (2012), z odtrženosti Evropské unie od evropského lidu a jeho zájmů se zároveň obloukem stává i další negativní mediální téma.

2.3 Nastavení vlastních výzkumných oblastí a otázek

Vedena těmito výsledky dosavadního bádání jsem se rozhodla rozdělit svůj výzkum na dvě části. V první části provedu kvantitativní obsahovou analýzu, která se zaměří právě na jednotlivé aspekty onoho výše zmíněného „největšího společného jmenovatele". Zde tedy budu zkoumat následujících pět oblastí nebo aspektů českého televizního zpravodajství o Evropské unii, v rámci kterých jsem formulovala tyto výzkumné otázky:

1. Viditelnost
VO 1: Kolik prostoru je Evropské unii v televizním zpravodajství věnováno?
VO 2: Jak prominentní prostor je Evropské unii v televizním zpravodajství věnován?

2. Témata
VO 3: V souvislosti s jakými tématy se Evropská unie v televizním zpravodajství nejčastěji objevuje?
VO 4: Z jaké perspektivy jsou tato témata v televizním zpravodajství nahlížena, resp. jaký je jejich fokus?

3. Tón
VO 5: Je v televizním zpravodajství o Evropské unii patrný nějaký hodnotící tón? Jakou má valenci?

4. Aktéři
VO 6: Jací aktéři v televizním zpravodajství o Evropské unii dostávají prostor?

5. Instituce
VO 7: Které unijní instituce jsou v televizním zpravodajství nejvíce viditelné?

Až ve druhé fázi výzkumu pak provedu kvalitativní analýzu rámcování jako určitý doplněk kvantitativní obsahové analýzy. Zde se budu snažit odpovědět na otázku, jakým prizmatem je Evropská unie v českém televizním zpravodajství nejčastěji představována, jakými pojmy jsou samotná Unie a její činnost označovány či s jakými stereotypy jsou spojovány. Rámcování tedy tvoří poslední, šestý oddíl celku analýzy:

6. Rámcování
VO 8: Jak je Evropská unie v televizním zpravodajství rámcována?

2.4 Dosavadní výzkum dle výzkumných oblastí

Po tomto prvotním seznámení se souhrnem dostupné odborné literatury a jeho vyhodnocení se vracím ke zdrojům z odborné literatury zpět, ovšem nyní už se zřetelem ke zvoleným šesti oblastem výzkumu. V následujícím oddílu už tedy představím dosavadní výzkum v oblasti mediální reprezentace Evropské unie z hlediska (1) viditelnosti, (2) témat, (3) tónu, (4) aktérů, (5) institucí a (6) rámcování. Uzavřu pak oddílem (7) srovnání TV stanic, kde uvedu výsledky dosavadního výzkumu se zřetelem ke srovnání jednotlivých typů televizních stanic, tj. veřejnoprávních a soukromých.

2.4.1 Viditelnost

Na nízkou viditelnost Evropské unie a s ní spojených témat v televizním zpravodajství šesti unijních zemí v letech 1995–1997 poukazuje mezi prvními Pippa Norris (2000). Evropské unii a její politice bylo podle jejích výsledků v jedné televizní zpravodajské relaci věnováno v průměru 0,85 příspěvku, což odpovídá přibližně 3 % večerního zpravodajství nebo také 4,2 minutám denně. Norris však zároveň upozorňuje na to, že tato data je velmi těžké interpretovat, neboť neexistuje žádné univerzálně platné kritérium určující adekvátnost objemu zpravodajství o tom či onom tématu. Viditelnost Evropské unie v televizním zpravodajství byla nicméně výrazně vyšší v období konání klíčových summitů, kde setkání lídrů národních vlád vytváří dojem vyšší dramatičnosti, což přitahuje mediální pozornost. Vzniká tak určitá cykličnost rutinních období, kdy jsou aktivity Evropské komise a debaty v Evropském parlamentu pro veřejnost téměř neviditelné, a výrazných nárůstů mediální pozornosti, kdy se pravidelně schází Evropská rada. (Norris 2000)

Na cyklický vzorec mediálního pokrytí evropských témat upozorňují i Peter a de Vreese (2004), kteří v době konání evropských summitů konstatují změnu délky, umístění i způsobu prezentace zpráv o Evropské unii: „EU je trochu jako měsíc: navzdory hlavnímu vlivu na příliv a odliv Evropy je pouze cyklicky plně viditelná.“ (Peter & de Vreese 2004: 16) V tzv. rutinních obdobích dosahuje zpravodajství o evropských tématech podílu 2–5 % z celkového objemu zpravodajství, v obdobích summitů pak jeho podíl stoupá až na 10–11 %.[1] (Peter & de Vreese 2004)

Viditelnost zpravodajství o Evropské unii sleduje de Vreese i ve svém dalším obsáhlém výzkumu (de Vreese 2005), kde se ale rovnou zaměřuje na viditelnost zpravodajství o Evropské unii ve srovnání s jinými politickými a ekonomickými zprávami. Dochází k závěru, že v tzv. rutinních obdobích je tématu Evropské unie

[1] Výjimkou je zde Dánsko, které výrazně převyšuje průměr všech ostatních sledovaných zemí – v rutinních obdobích zde tvoří evropské zprávy 19 % televizního zpravodajství, v období summitů tvoří dokonce 25 %. (Peter & de Vreese 2004)

věnováno asi 1–2 % zpravodajství[2] a sám označuje viditelnost tématu EU jako velmi nízkou. Stejně jako Norris (2000) ale podotýká, že neexistují žádná obecná měřítka, jimiž by bylo možné určit, jak velký mediální prostor je adekvátní pro to či ono téma. Nelze proto říci, je-li zpravodajství o Evropské unii příliš okrajové nebo příliš málo viditelné. Takové tvrzení totiž postrádá onen referenční bod, se kterým bychom aktuální objem zpravodajství o Evropské unii poměřovali. Přesto vzhledem k tehdejším snahám Evropské unie o větší zviditelnění v národních zpravodajských relacích pokládá de Vreese viditelnost tématu EU za velmi neuspokojivou. (de Vreese 2005)

Viditelnost a prominenci Evropské unie v televizním, rozhlasovém a tištěném zpravodajství dále sledovali i Guzek et al. (2013), kteří srovnávali celkový rozsah zpráv o EU a jejich umístění v rámci zpravodajské relace nebo tištěného výtisku. Poměr televizních zpráv o Evropské unii, které se objevily už v úvodním shrnutí zpravodajské relace, tzv. headlines, varioval od 0 % v Rumunsku přes 12 % v Polsku až po 28 % ve Španělsku. V této souvislosti autoři konstatují obecně malý důraz na evropská témata a jejich odsouvání do sekce zahraničních zpráv, což jim dává vzdálený nádech. Informacím o Evropské unii navíc často chybí potřebné uvedení kontextu nebo hlubších souvislostí tak, aby byly pro diváky srozumitelné a pochopitelné. O to výraznější péče (i časová dotace) je však evropským tématům věnována v případě, kdy je hlavním aktérem evropského dění vlastní národní stát. (Guzek et al. 2013)

Stejný závěr prokazují autoři Guzek a Milewski (2013) i ve svém dalším výzkumu. Zde přímo hovoří o tom, že délka televizních zpráv s tematikou Evropské unie se pohybuje od 20 vteřin v případech, kdy zde domácí země nijak nefiguruje, až do 450 vteřin v případech, kdy zaujímala roli hlavního subjektu evropské zprávy. Autoři navíc konstatují časté zařazování zpravodajských příspěvků o Evropské unii až na konec televizních zpravodajských relací nebo do sekce zahraničních zpráv, což může být vysvětleno i faktem, že se často jedná o převzaté agenturní zprávy. Délka i umístění těchto zpráv pak podle autorů opět svědčí o tom, že téma Evropské unie je pojímáno jako mediálně nedůležité nebo nezajímavé. (Milewski & Guzek 2013)

Umístění zpráv o Evropské unii v rámci francouzského, španělského a britského tištěného zpravodajství sleduje i Alarcón (2010). Z jeho analýzy vyplývá, že zprávy tematizující Evropskou unii byly nejčastěji umístěny v sekcích věnovaných

[2] V Dánsku byla v uvedeném období viditelnost tématu EU výrazně nadprůměrná, dosahovala podílu 7–9 % vzhledem k probíhající kampani před celostátním referendem o zavedení eura. (de Vreese 2005) To ovšem spíše vzbuzuje pochybnost o správném výběru vzorku tzv. rutinního období. Konání celostátního referenda o evropském tématu podle mého názoru nespadá do kategorie rutinních událostí.

zahraničnímu nebo celosvětovému dění, což rovněž přispívalo k prezentaci Evropské unie coby vzdálené zahraniční entity. (Alarcón 2010)

V nizozemských médiích se mezi lety 2013–2014 viditelnost Evropské unie podle autorů Azrouta, Moellerové a de Vreese pohybovala průměrně v rozmezí 2–10 %, přičemž nejnižší byla u televizního zpravodajství a bulvárního tisku, kde dosahovala v průměru pouze 3–4 %. (Azrout et al. 2016)

Další analýzu viditelnosti Evropské unie v poměru k celkovému objemu zpravodajství představily v rámci svého výzkumu rumunského online zpravodajství autorky Rudinschi a Sava (2013). Zjistily, že Evropské unie, unijních institucí nebo ostatních členských zemí EU se ve sledovaném období v roce 2013 týkalo pouze 11 % příspěvků, a to navzdory tomu, že se v daném období na evropské úrovni odehrávalo několik událostí a jednání, které byly pro Rumunsko klíčové. (Rudinschi & Sava 2013)

O dva roky později na jejich práci navázaly autorky Ștefăniță a Buturoiu (2015), které zkoumaly viditelnost evropských témat v rumunských online médiích v období kampaně před volbami do Evropského parlamentu. Čistě evropská témata tvořila měsíc před evropskými volbami pouze necelá 3 % zpravodajství, při zahrnutí témat, která měla i národní nebo mezinárodní aspekt pak podíl zpravodajství s evropskou tematikou tvořil 13 %. (Ștefăniță & Buturoiu 2015)

2.4.2 Témata

Norris (2000) se zabývala analýzou tematické agendy v televizním a tištěném zpravodajství o Evropské unii v letech 1995–1997. V tisku napříč celou Evropskou unií bylo v té době nejvíce viditelné téma ekonomiky a měnové politiky, zejména kvůli zavedení společné měny (27 % příspěvků), a dále téma dalšího rozvoje EU (22 %). Následovala témata zahraniční politiky (9 %), zemědělství (7 %) a zprávy o chodu unijních institucí (6 %). Televizní agenda byla sledována pouze v letech 1995–1996, a to jen v šesti členských zemích EU. Dominovala zde témata zahraniční politiky (20 %), rozvoje Evropské unie (19 %), chodu unijních institucí (16 %), ekonomické a měnové politiky (15 %). (Norris 2000)

Tematickou strukturu zpravodajství o Evropské unii sledoval ve svém výzkumu i de Vreese (2005), který vycházel z předem stanoveného seznamu témat, která později redukoval do devíti tematických kategorií. Podobně jako Norris (2000) dochází k závěru, že v letech 1999–2000 se většina zpravodajských příspěvků o EU věnovala tématu společné měny. Dále následovala témata obrany, ekonomiky nebo dalšího rozvoje EU. (de Vreese 2005)

Na převahu ekonomických témat ve zpravodajství o Evropské unii dále poukazují i Milewski a Guzek. (2013)

Podrobněji se tematické skladbě zpravodajství o Evropské unii věnovaly autorky Rudinschi a Sava (2013), výsledky se však výrazněji nezměnily. I v případě rumunského online zpravodajství o Evropské unii v roce 2013 bylo 46 % příspěvků věnováno tématu ekonomiky, 29 % pak bylo věnováno politice, 11 % příspěvků bylo věnováno tématu práva a justice a 11 % sociálním tématům. Zároveň autorky prokazují jednoznačnou převahu negativních témat, a sice u 61 % příspěvků. Pozitivní téma pak mělo 24 % příspěvků a neutrální téma bylo konstatováno u 14 % příspěvků. (Rudinschi & Sava 2013)

Tematickou skladbu rumunských online médií v období kampaně před volbami do Evropského parlamentu pak zkoumaly i autorky Ștefăniță a Buturoiu (2015). Docházejí k závěru, že zpravodajství o evropských tématech se nejvíce týkalo oblastí politiky (70 %), ekonomiky (20 %) a sociální oblasti (6 %). Hlavními tématy pak byly zejména evropské volby (32 %), vnější politika Evropské unie (19 %) a evropské směrnice a vnitřní politika (15 %). (Ștefăniță & Buturoiu 2015)

Autorky zde zároveň poukazují na to, že jimi zkoumaná rumunská média se často soustředila pouze na národní konsekvence evropské politiky, nikoli na její implikace celoevropské. Zaměření na pouze domácí rozměr evropských témat pak podle autorek brání procesu europeizace veřejné sféry, neboť udržuje nízký zájem veřejnosti o důsledky evropské politiky na celoevropské úrovni. Bez vzbuzení zájmu o evropský prostor, o společná témata a jejich důsledky na celoevropské úrovni není možný vznik společné veřejné sféry a pocitu sounáležitosti v rámci společné evropské komunity. Bez pochopení a porozumění celoevropským souvislostem je pak velmi nepravděpodobné, že by byla evropská veřejnost do evropských témat více vtažena. (Ștefăniță & Buturoiu 2015) Perspektivu nebo fokus evropských témat je tedy podle nich možné charakterizovat jako národní ve 47 % příspěvků, v menší míře se objevuje evropská perspektiva (32 %) a mezinárodní fokus (20 %). Zajímavostí pak je, že národní perspektiva je médii pojímána velmi široce a spíše na úrovni státu. Odkaz na zájmy veřejnosti a občanů se objevuje pouze ve 14 % příspěvků s evropskou tematikou, což koresponduje se závěry dalších výzkumů, které také konstatují velmi slabé zastoupení občanských aktérů ve zpravodajství o Evropské unii. (Koopmans 2007, Just 2009, Strömbäck et al. 2013)

K podobným závěrům docházejí i Guzek et al. (2013), kteří konstatují, že pokud budou evropská témata ve zpravodajství nadále pojednávána jako témata zahraniční (případně redukována na témata národní), evropští občané se pravděpodobně nikdy nebudou identifikovat jako obyvatelé společného evropského prostoru nebo příslušníci společné evropské komunity. V této souvislosti dále upozorňují například na výrazné navýšení stopáže rumunských televizních zpráv o evropských tématech, pokud zde Rumunsko zaujímá centrální roli. (Guzek et al. 2013) Tentýž závěr pro rumunská, španělská a polská média potvrzují i Milewski a Guzek (2013), kteří

rovněž konstatují převládající národní perspektivu zpravodajství a obecný nezájem o celoevropská témata v celoevropské perspektivě. (Milewski & Guzek 2013)

Podobně jako Ștefăniță a Buturoiu zkoumá perspektivu zpravodajství i de Vreese (2005), který rozlišuje, je-li zpravodajství o evropských záležitostech zaměřeno spíše na národní nebo evropskou úroveň. Konkrétně rozlišuje fokus domácí, evropský, mezinárodní a neutrální nebo smíšený. Ve svém výzkumu pak dochází k závěru, že v tzv. rutinních obdobích je zhruba v polovině zpravodajských příspěvků o Evropské unii patrná celoevropská perspektiva, ve třetině příspěvků je patrná orientace na domácí rozměr evropských témat, a ve zbytku případů je pak perspektiva zpravodajství nezřetelná nebo smíšená.[3] Celkově však hodnotí evropské zpravodajství jako převážně domestifikované, a to nejenom s ohledem na vybraná témata a lokace, ale i promlouvající aktéry. (de Vreese 2005)

Na výraznou domestifikaci zpravodajství o Evropské unii pak ukazuje z jiného úhlu pohledu i výzkum rumunského online zpravodajství autorek Rudinschi a Savy (2013). Autorky se zde zaměřily na to, které členské země EU byly ve zpravodajství o evropských tématech nejčastěji zmiňovány. Podle jejich zjištění bylo ve zpravodajství o Evropské unii suverénně nejčastěji zmiňovanou zemí domácí Rumunsko, a to hned v 70 % případů. Následující Velká Británie je zmiňována s výrazným odstupem, pouze ve 20 % případů. (Rudinschi & Sava 2013)

2.4.3 Tón

Převažující negativní tón zpravodajství o Evropské unii prokázala Norris (2000) na příkladu televizního a tištěného zpravodajství mezi lety 1995–1997, a to zvlášť pro jednotlivé tematické kategorie. Z jejího výzkumu vyplývá, že v tisku ze sledovaných 25 tematických kategorií byly pozitivně hodnoceny pouze čtyři. Nejvíce negativně pak byla prezentována Evropská komise, která na škále −2,0 (velmi negativní) až +2,0 (velmi pozitivní) dosáhla skóre přibližně −0,5. V případě televize pak byl celkový tón zpravodajství o evropských tématech ještě více negativní, a to zejména v případě britské veřejnoprávní stanice BBC, u které se hodnocení jednotlivých tematických kategorií pohybovalo přibližně v rozmezí −0,85 až +0,10. (Norris 2000)

Tón zpravodajství o Evropské unii zkoumal i de Vreese (2005). Zaměřil se však na tón, resp. hodnocení evropských aktérů. Mezi aktéry však počítá nejenom konkrétní osoby (politiky či kandidáty), ale i celé instituce nebo organizace. Hodnocení aktérů

[3] Výjimkou je opět Dánsko, kde bylo na domácí rozměr evropských událostí zaměřeno 69 % zpravodajských příspěvků o EU. Oproti tomu na evropský rozměr událostí se zaměřilo pouze zbývajících 20 %. (de Vreese 2005) Vzhledem k tomu, že při srovnání fokusu zpráv u jiných než unijních témat je Dánsko zcela srovnatelné s ostatními dvěma sledovanými zeměmi, přičítám tento výkyv opět probíhající kampani před tehdejším referendem o zavedení společné evropské měny.

pak rozlišuje na negativní, smíšené a pozitivní. Ve svém výzkumu pak de Vreese dochází k závěru, že tón zpravodajství o Evropské unii a unijních aktérech byl převážně neutrální. Pokud ovšem bylo nějaké hodnocení přítomno, bylo spíše negativní. V tomto ohledu se však hodnocení unijních aktérů výrazně nelišilo od hodnocení domácích politických aktérů, které bylo také mírně negativní. (de Vreese 2005)

Tón zpravodajství o Evropské unii dále zkoumá i Alarcón (2010), který rozlišuje pozitivní, neutrální a negativní nádech tištěných zpráv. Dochází k závěru, že ve všech sledovaných tištěných médiích převažoval negativní nádech zpravodajství nad neutrálním a pozitivním. Konkrétně se negativní hodnocení Evropské unie objevovalo ve 37–56 % titulků nebo samotných článků. Vzápětí ale stejně jako de Vreese (2005) podotýká, že zpravodajství o Evropské unii se v tomto ohledu neliší od ostatních zpráv – souvisí spíše s obecnou tendencí médií zdůrazňovat negativní zprávy. Negativní zpravodajství o Evropské unii se často objevuje dokonce navzdory proevropské redakční linii listu. Na vině je pak podle Alarcóna především snaha médií vyprodukovat rychlé a čtenářsky atraktivní zprávy. (Alarcón 2010)

Také autoři Milewski a Guzek konstatují, že ve výzkumu rumunských, polských a španělských televizních zpravodajských relací převažovalo negativní hodnocení Evropské unie a zdůrazňovány byly spíše nevýhody členství v EU. (Milewski & Guzek 2013)

Lehce negativní hodnocení Evropské unie v nizozemských médiích prokazují i Azrout et al. (2016) Hodnocení Evropské unie se v letech 2013–2014 pohybovalo na škále +1,0 až −1,0 mezi hodnotami +0,25 a −0,65, přičemž však autoři upozorňují na to, že většina zpravodajství byla neutrální. (Azrout et al. 2016)

Konotacemi zpráv o Evropské unii se ve svém výzkumu dále zabývaly i autorky Rudinschi a Sava (2013). Rozlišily však konotace samotných témat a hodnocení novinářů. Ukázalo se, že postoj novinářů k EU je v 90 % případů neutrální, zbylé případy se pak shodně rozdělily po pěti procentech mezi postoje negativní a pozitivní. Zajímavější ovšem byla situace u konotací témat, se kterými je EU spojována. Zde byla prokázána jednoznačná převaha negativních témat, a sice u 61 % příspěvků. Pozitivní téma pak mělo 24 % příspěvků a neutrální téma bylo konstatováno u 14 % příspěvků. (Rudinschi & Sava 2013)

Hodnocením evropské integrace a evropských institucí se zabývali i autoři Ruud Koopmans, Jessica Erbe a Martin F. Meyer (2010). Poukazují na přetrvávající pozitivní hodnocení evropské integrace, které se v různých tematických oblastech pohybuje od +0,1 v případě měnové politiky a zemědělství až do +0,3 v případě meta-tématu evropské integrace a tématu vzdělávání (byť z hlediska časové osy je v podpoře evropské integrace mezi lety 1990–2002 patrný postupný pokles). Hodnocení

evropských institucí je však výrazně více negativní, pohybuje se zhruba od +0,02 (nasazení armády) do −0,25 (zemědělství a imigrační politika). Autoři však současně upozorňují i na to, že národní instituce jsou v daných sedmi tematických oblastech hodnoceny v průměru ještě více negativně, a to v rozmezí od −0,1 do −0,35. Negativní hodnocení evropských institucí proto autoři nevidí jako důvod ke kritice jednostrannosti nebo předpojatosti mediální debaty, ale spíše jako přirozený jev, kdy se zejména v oblastech, kde Evropská unie získala velký politický vliv, debata o evropských tématech svým charakterem více „normalizuje", tedy přibližuje klasickým debatám národním, které jsou typické svou negativitou a kontroverzností. (Koopmans, Erbe & Meyer 2010: 94–95)

Zajímavý výzkum hodnocení Evropské unie podle jeho zdrojů představil Ruud Koopmans (2007). Při srovnání jednotlivých typů aktérů účastnících se mediální debaty o EU zjistil, že čím méně jsou tito ve veřejné debatě o Evropské unii viditelní, tím spíše hodnotí Evropskou unii a evropskou integraci negativně. Podle jeho zjištění jsou evropské instituce obecně hodnoceny všemi aktéry spíše negativně (−0,12). Nejhůře však evropské instituce hodnotí občanští aktéři (−0,30), kteří v evropské debatě dostávají nejméně prostoru. O trochu méně kritičtí jsou legislativní a straničtí aktéři (−0,25) a nejméně kritičtí pak jsou vládní a exekutivní aktéři (−0,02). Hodnocení evropské integrace jako takové je pak o něco lepší, průměr je zde +0,24. Trend však zůstává stejný: legislativní a občanští aktéři hodnotí evropskou integraci nejméně pozitivně (+0,13, resp. +0,14), zatímco exekutivní aktéři jsou výrazně pozitivnější (+0,32). Zajímavým aspektem, který z této nepřímé úměry vybočuje, jsou média. Ačkoli jsou mediální aktéři v evropské veřejné debatě poměrně výrazně zastoupeni, jejich hodnocení evropských institucí i evropské integrace je také více negativní a pohybuje se v obou případech na úrovni podreprezentovaných občanských aktérů (−0,30, resp. +0,13). (Koopmans 2007)

2.4.4 Aktéři

Výzkumu aktérů se věnoval například de Vreese (2005). Za aktéry ovšem považoval nejenom osoby, ale i instituce, organizace, politické strany ad. Vychází z předem stanoveného detailního seznamu aktérů, který byl zpětně redukován na devět položek: (1) EU aktéry, (2) domácí vládu, (3) domácí politické aktéry, (4) národní instituce, (5) organizace, (6) neorganizované aktéry, (7) aktéry z jiných členských zemí EU, (8) mezinárodní aktéry a (9) jiné. U unijních aktérů je pak dále sledována jejich celková viditelnost ve zpravodajství, která je následně srovnávána s viditelností ostatních aktérů. De Vreese ve svém výzkumu dochází k závěru, že v tzv. rutinních obdobích se viditelnost unijních aktérů v televizním zpravodajství o Evropské unii pohybovala v případě Velké Británie a Dánska kolem 10 %, v případě Nizozemska pak byla 30 %. Naproti tomu viditelnost domácích aktérů ve zprávách o Evropské unii byla výrazně vyšší, pohybovala se přibližně v rozmezí 30–45 %. (de Vreese 2005)

Podobné výsledky viditelnosti evropských aktérů ve zpravodajství o Evropské unii potvrzuje i jiný výzkum Petera a de Vreese. (2004) Zde autoři zjistili, že v tzv. rutinních obdobích se podíl evropských aktérů ve zpravodajství o EU pohybuje v rozmezí 7–44 %, v období konání evropských summitů, kterým obvykle dominují národní politici, pak podíl evropských aktérů ve zpravodajství klesá na 5–10 %. Z hlediska (ne)viditelnosti evropských aktérů ve zpravodajství proto autoři charakterizují Evropskou unii jako „bezejmennou" (*faceless*). (Peter & de Vreese 2004: 17)

Přítomné aktéry v české mediální debatě o tzv. Euroústavě sleduje i Nečas (2007). Rozlišuje zde (1) evropské aktéry, (2) aktéry z členských zemí EU, (3) aktéry z mezinárodních organizací mimo EU, (4) ekonomické organizace, (5) občanské organizace, (6) mediální aktéry, (7) zvláštní osobnosti (experty, think tanky) a (8) běžné občany nebo veřejnost. Jeho výzkum rovněž prokazuje silnou dominanci domácích aktérů – až 67 % všech aktérů, kteří se v debatě o tzv. Euroústavě objevují, jsou čeští političtí aktéři, následují národní aktéři z ostatních členských zemí EU, kteří jsou zastoupeni z 23 %, zatímco evropští supranacionální aktéři tvoří pouze 11 % a objevují se zde spíše v pasivních rolích, když čeští aktéři reagují na jejich výroky. (Nečas 2007)

Také autoři Caroline de la Porte a Arjen Van Dalen (2016) konstatují se svém výzkumu promlouvajících aktérů v mediální debatě o Evropské socio-ekonomické strategii (EUSES) vysokou úroveň domestifikace – národní aktéři tvoří 39–58 % všech zdrojů. Horizontální europeizace je velmi nízká, aktéři z ostatních členských zemí EU se v debatě objevují pouze v 10 % případů. Naopak vertikální europeizace je podle autorů trochu vyšší, evropští aktéři vystupují v roli hlavních aktérů ve 30–50 % případů. (de la Porte & Van Dalen 2016)

Specifický výzkum aktérů provedl již zmíněný Koopmans (2007), který představuje velmi podrobnou kategorizaci jednotlivých typů aktérů. Rozlišuje aktéry (1) státní a stranické, (2) mediální a (3) občanské. V rámci těchto tří oblastí pak dále odlišuje kategorie aktérů vládních a legislativních či zaměstnavatelských, zaměstnaneckých a spotřebitelských ad. V evropské veřejné debatě přitom odhaluje výraznou převahu exekutivních a vládních aktérů na úkor aktérů legislativních a stranických, a zejména na úkor aktérů občanských. V závěru své práce proto Koopmans konstatuje, že projekt evropské integrace zůstal do značné míry projektem politických elit, ze kterého také (alespoň s ohledem na svůj diskursivní vliv) politické elity nejvíce profitují. Nízké zastoupení politických stran a legislativních aktérů ve veřejné debatě o Evropské unii pak hodnotí jako problematické s ohledem na její demokratickou legitimitu a odpovědnost. To stejné platí pro hlasy občanských aktérů, kteří v celoevropské debatě, a zejména na její supranacionální úrovni, nemají téměř žádné zastoupení. Souhrnné výsledky, kde Koopmans zprůměroval výsledky pro

supranacionálně, horizontálně a vertikálně europeizovanou debatu, hovoří jasně ve prospěch vládních a exekutivních aktérů, kteří v domácích nebo národních debatách dostávají 33 % mediálního prostoru, v europeizovaných debatách však podíl jejich prostoru roste až na 54 %. Opačný trend je patrný u legislativních a stranických aktérů, kteří v domácích debatách dostávají zhruba 20 % prostoru, zatímco v europeizované debatě je to pouze 15 %. Vůbec nejvýrazněji jsou europeizací veřejné debaty znevýhodněni občanští aktéři, kteří v národních debatách dostávají až 35 % celkového prostoru, zatímco v europeizované debatě pak jejich podíl klesá na pouhých 13 %, v čistě supranacionální debatě navíc jejich podíl klesá dokonce na pouhá 3 %. (Koopmans 2007)

V navazujícím výzkumu pak Koopmans (2010) dodává, že aktéři z regionální a lokální úrovně jsou do europeizované debaty zapojeni méně výrazně než aktéři národní, což potvrzuje jeho původní závěr, že z europeizace veřejné debaty ještě dále profitují ti, kteří již dříve zastávali centrální pozice v národních debatách. Vyvrací tím tedy přetrvávající naděje, že by europeizace otevírala nový prostor či fórum pro ty aktéry, kteří byli na národní úrovni málo slyšet, a dovoláním k supranacionální úrovni by získali silnější vyjednávací pozici vůči národním aktérům. Neobstojí tedy rétorika Evropské unie jako zastánce slabých. Z europeizace veřejné debaty podle Koopmanse opět profitují pouze národní aktéři, kteří mají privilegovaný přístup k evropským rozhodovacím procesům, a to na úkor aktérů regionálních, nepolitických a zejména občanských. (Koopmans 2010)

Podobnému výzkumu aktérů, resp. žurnalistických zdrojů, se ve své studii věnují i Strömbäck et al. (2013) Rozlišují zde zdroje oficiální, žurnalistické a obyčejné lidi. V rámci kategorie oficiálních zdrojů pak dále rozlišují domácí či mezinárodní politiky a domácí či mezinárodní vládní představitele. Zjišťují také výraznou převahu oficiálních zdrojů (73 %) oproti obyčejným lidem (14 %). Zajímavostí je, že Česká republika, která byla do tohoto výzkumu také zahrnuta, v tomto ohledu vykazuje výraznou odchylku od průměru – obyčejní lidé se zde v roli zdrojů objevují ve 24 % všech zpravodajských příspěvků. V rámci kategorie oficiálních zdrojů je pak u všech zkoumaných zemí zřetelná převaha domácích politiků, kteří vystupují v roli zdroje průměrně v 64 % příspěvků, zatímco mezinárodní politici se objevují pouze v 7 % příspěvků. Pro Českou republiku je pak specifický i vysoký podíl domácích vládních představitelů (v ČR 21 % oproti průměru 7 %). Vzhledem k tomu, že průzkum byl proveden v době konání kampaně před volbami do Evropského parlamentu, je zarážející velmi nízké zastoupení unijních aktérů – pouze v 1,5 % příspěvků. To podle autorů ukazuje na stále vysokou míru domestifikace tématu evropských voleb, které jsou pojímány jako druhořadé národní volby spíše než jako volby celoevropské. To dále vysvítá i ze srovnání podílu domácích evropských politiků (členů nebo kandidátů do Evropského parlamentu) a ostatních domácích politiků, kde Česká republika opět výrazně vybočuje mimo průměr. Domácí evropští politici zde

figurovali v roli zdrojů pouze v 19 % příspěvků, zatímco ostatní domácí politici se objevovali v 53 % příspěvků. To Českou republiku řadí na přední místo v disbalanci těchto dvou typů domácích politiků v neprospěch těch evropských: dosáhla zde skóre −34 %, zatímco průměr je +9 %. (Strömbäck et al. 2013)

Na výraznou převahu národních aktérů v evropské mediální debatě poukazují i Koopmans, Erbe a Meyer (2010). Promluvy národních aktérů se na souhrnu celé debaty podílejí podle tématu od 34 % (téma evropské integrace) do 90 % (téma vzdělávání). Naproti tomu podíl promluv evropských aktérů se pohybuje výrazně níže, a to od 0,3 % (vzdělávání), přes 4 % (imigrace), 15 % (zemědělství), 21 % (měnová politika) až po 30 % (evropská integrace). Z dat tedy mimo jiné vyplývá, že i v tématu evropské integrace mají převahu domácí političtí aktéři. Ve výzkumu „cílů" výroků, tedy jejich adresátů a objektů pak autoři podle očekávání konstatují převahu horizontální europeizace u témat, kde dominuje intergovernmentální princip rozhodování, a převahu vertikální europeizace všude tam, kde je vyšší podíl supranacionálního principu rozhodování. (Koopmans, Erbe & Meyer 2010)

Nikoli promlouvající, ale pouze zmiňované aktéry v komentářové sekci tištěných médií zkoumal kolektiv autorek Barbary Pfetsch, Silke Adam a Barbary Eschner. (Pfetsch et al. 2010) Podle zmíněných aktérů autorky rozlišují plně europeizované komentáře, které odkazují pouze na evropské adresáty (ať už představitele EU nebo ostatních členských zemí), částečně europeizované komentáře, které odkazují jak na evropské, tak i na národní aktéry, a plně nacionalizované komentáře, které v roli adresátů nebo dotčených subjektů představují pouze národní aktéry. Jejich výsledky ukazují poměrně velkou míru takto definované europeizace: v rámci tématu evropské integrace je zhruba 50 % komentářových článků plně europeizovaných, plně nacionalizovaných je pak zhruba 20 % komentářů. Z průměru pak výrazně vyčnívá Velká Británie, která má dokonce nižší podíl plně europeizovaných komentářů než nečlenské Švýcarsko (pouze 25 %), a vůbec nejvyšší podíl plně nacionalizovaných komentářů ze všech členských zemí (45 %). (Pfetsch et al. 2010)

2.4.5 Instituce

Viditelnost jednotlivých unijních institucí analyzovaly autorky Rudinschi a Sava (2013). Zjistily výraznou převahu Evropské komise, která byla v rumunském online zpravodajství ve sledovaném období zmiňována dokonce častěji než Evropská unie obecně – Evropská komise byla zmiňována ve 47 % příspěvků, zatímco Evropská unie jako celek byla zmiňována pouze ve 36 % příspěvků. Dále pak následují Evropská rada (8 %), Evropský parlament (8 %), Evropská centrální banka (3 %) a Evropský soudní dvůr (1 %). Autorky dále konstatují, že pokud je nejviditelnější součástí Evropské unie Evropská komise, může to podporovat pohled na EU jakožto restriktivní instituci. (Rudinschi & Sava 2013)

Výraznou roli Evropské komise v mediální debatě o Evropské unii potvrzuje i Koopmans (2007), který se zabýval srovnáním viditelnosti různých typů aktérů na národní a evropské úrovni. Exekutivní aktéři na evropské úrovni, mezi které Koopmans řadí Evropskou komisi, Evropskou radu a Radu EU, promlouvají v supranacionální veřejné debatě v 66 % případů, z čehož polovinu tvoří vyjádření právě Evropské komise. Legislativní a straničtí aktéři, mezi které Koopmans řadí například Evropský parlament nebo evropské politické frakce, promlouvají pouze v necelých 16 % případů. Občanští aktéři na supranacionální úrovni pak dostávají pouze 3 % prostoru veřejné mediální debaty. Ve srovnání s národní úrovní, kde vláda a exekutiva dostává 34 % prostoru a legislativní a straničtí aktéři necelých 20 % prostoru, zde vidíme dvojnásobný nárůst viditelnosti vládních aktérů na evropské úrovni. Koopmans zároveň poukazuje i na negativní hodnocení evropských institucí v porovnání s hodnocením evropské integrace jako takové. Toto hodnocení však sleduje v závislosti na tom, kdo hodnotí. Podle jeho zjištění hodnotí evropské instituce nejhůře občanští aktéři, kteří v evropské debatě dostávají nejméně prostoru, ale také média (−0,30). O něco lépe evropské instituce hodnotí legislativní a straničtí aktéři (−0,25) a nejlépe pak aktéři vládní a exekutivní (−0,02). (Koopmans 2007)

Více negativní hodnocení evropských institucí oproti hodnocení procesu evropské integrace jako takové prokazují i již zmínění Koopmans, Erbe a Meyer (2010). Zatímco hodnocení evropské integrace se pohybuje v rozmezí od +0,1 do +0,3, hodnocení evropských institucí se podle jejich zjištění pohybuje mezi hodnotami +0,02 a −0,25. (Koopmans, Erbe & Meyer 2010)

Na výrazně negativní hodnocení Evropské komise pak poukazuje i již zmiňovaná Norris (2000). Ta se přitom ve svém výzkumu nevěnuje přímo rozlišení jednotlivých unijních institucí a jejich hodnocení – negativní hodnocení Evropské komise bylo zjištěno při analýze jednotlivých tematických kategorií. I při takto nastaveném výzkumu se ukázala Evropská komise jako vůbec nejvíce negativní téma. Na škále od +2,0 do −2,0 dosáhla přibližně hodnoty −0,5.

2.4.6 Rámcování

Dnes již klasický výzkum obecných rámců představily autorky Holli Semetko a Patti Valkenburg, které rozlišily celkem pět rámců: (1) rámec konfliktu, (2) rámec lidského zájmu, (3) rámec ekonomických následků, (4) rámec morálky a (5) rámec zodpovědnosti. (Semetko & Valkenburg 2000) Ve své studii pak dochází k závěru, že v případě evropských témat bylo nejčastěji využíváno rámců zodpovědnosti (0,6), konfliktu (0,39) a ekonomických následků (0,17). Dále pak zjišťují, že seriózní, zejména tištěná média systematicky upřednostňují rámce zodpovědnosti a konfliktu, zatímco bulvární média kladou častěji důraz na rámec lidského zájmu. Obecný sklon

k využívání rámce lidského zájmu je pak patrný i u televize obecně. (Semetko & Valkenburg 2000)

Deduktivnímu výzkumu rámcování Evropské unie v televizním zpravodajství se v návaznosti na tuto klasifikaci věnoval i de Vreese (2005), který rozlišoval tři rámce: (1) rámec konfliktu, (2) rámec ekonomických následků a (3) strategické rámcování. Ve svém výzkumu dochází k závěru, že v tzv. rutinních obdobích byl konzistentně silně přítomen rámec konfliktu (0,5), a to ve všech sledovaných zemích. (de Vreese 2005)

Výzkumem rámcování zpravodajství o Evropské unii v tištěných médiích se dále zabývala i skupina autorů Van Cauwenberge, Gelders a Joris (2009). Využili tři již dříve definované rámce ekonomických následků, lidského zájmu a konfliktu, k nimž přidali ještě rámec moci a nacionalizace. Docházejí k závěru, že v jimi sledovaných médiích byl nejčastěji přítomen rámec ekonomických následků, následovaný rámcem moci a konfliktu. (Van Cauwenberge et al. 2009)

Ștefăniță a Buturoiu (2015) zkoumaly tři obecné rámce: rámec zodpovědnosti (0,15), konfliktu (0,14) a ekonomických následků (0,13). Dále autorky zjišťovaly přítomnost tří specifických rámců: rámce občanské identity (0,20), instrumentální identity (0,18) a kulturní identity (0,07). (Ștefăniță a Buturoiu 2015)

Tzv. valenční rámcování do své analýzy zapojují Schuck a de Vreese (2006). Na ročním vzorku německého celonárodního i regionálního tisku k tématu východního rozšíření Evropské unie v roce 2004 identifikují rámce tohoto rozšíření Unie jakožto (1) příležitosti nebo (2) risku. Ve svých závěrech pak upozorňují na poměrně signifikantní, a zároveň velmi vyrovnané zastoupení obou rámců s hodnotami 0,28, resp. 0,29. (Schuck & de Vreese 2006)

Podobné nastavení měl i výzkum Vliegentharta et al. (2008) Autoři u tištěných médií vycházejících v letech 1990–2006 v sedmi členských státech EU analyzovali přítomnost rámců (1) přínosů a (2) nákladů členství země v EU, které následně vztáhli k výzkumům veřejného mínění v daných zemích. Jejich výzkum prokázal sice malou, ale přesto znatelnou a opět velmi vyrovnanou přítomnost obou rámců s průměrnými hodnotami 0,11 pro rámec přínosů či výhod členství v EU a 0,12 pro rámec nákladů nebo nevýhod. (Vliegenthart et al. 2008)

Výzkumu rámcování ve spojení s analýzou přítomných aktérů nebo zdrojů ve zpravodajství o evropských volbách v roce 2009 se věnují i Strömbäck et al. (2013) Zkoumají jednak přítomnost (1) strategického rámcování, jednak definují vlastní (2) proevropské a (3) antievropské rámcování. Proevropský rámec lze identifikovat pomocí tří podotázek, a sice, je-li v dané zprávě EU představena (1) jako přispívající k míru a svobodě, (2) jako přispívající k ekonomickému rozvoji nebo (3) jako prospívající pozitivně členským státům. Naopak antievropský rámec představuje EU

(1) jako neschopnou adresovat důležité problémy, jimž členské země čelí, (2) jako příliš byrokratickou a neefektivní organizaci, která stojí příliš mnoho v porovnání s tím, co nabízí, (3) jako hrozbu pro národní suverenitu. Výsledky ukazují na mírnou převahu proevropského rámce, který se objevil v 8,5 % příspěvků, zatímco antievropský rámec se objevil v 6,5 % příspěvků. Průměrná hodnota rozdílu tedy dosahuje +2,0 %. Česká republika přitom vykazovala vůbec nejnižší přítomnost proevropského rámce ze všech sledovaných zemí (0,6 %) a standardní přítomnost antievropského rámce (6,2 %), takže v celkové vyváženosti těchto dvou rámců dosahuje po Velké Británii a Dánsku třetího nejnižšího skóre −5,6 %. (Strömbäck et al. 2013)

Kvalitativní analýzu rámcování Evropské unie v britském pravicovém a levicovém tisku představil Hawkins (2012). Rozlišil přitom dva hlavní, zdánlivě protichůdné rámce: EU jakožto cizí mocnost či superstát a EU jakožto fórum vyjednávání či soupeření jednotlivých členských států. Velká Británie je na jedné straně představována jako země, která je z hlavního evropského diskursu vyloučena a marginalizována, bez možnosti do evropského dění aktivněji zasáhnout, na druhé straně je zároveň ohrožena její národní svrchovanost, neboť Evropská unie usiluje o politickou kontrolu nad ostrovem. (Hawkins 2012)

Vzájemná vyjednávání členských států jsou líčena jako hra s nulovým součtem – vítěz vždy získává nějakou výhodu pouze na úkor poraženého. Tato hra se navíc nehraje fair play – Francie a Německo jsou systematicky zvýhodňovány na úkor Velké Británie. EU zde tedy není představena jako nová forma politické komunity, která sleduje společné cíle. Naopak, EU slouží jako prostředek k maximalizaci vlastních zájmů jednotlivých členských států. Celý diskurs o tématu EU je v britském pravicovém tisku silně nacionalizovaný, národ je zde představován jako ideální forma politického uspořádání, což myšlenku evropské integrace vlastně předem diskvalifikuje. Důraz je kladen na jednotný britský národní zájem, který může být hájen pouze britskou vládou. Různé odlišné zájmy v rámci národa jsou opomíjeny, stejně jako případné společné zájmy na evropské úrovni. Národ je představen jako přirozená organická forma politické pospolitosti se sdílenou identitou svých příslušníků, zatímco u Evropské unie je kladen důraz na její umělost a anorganičnost, na její odtrženost od evropského lidu a jeho zájmů. Její politická struktura je vnucována shora, bez podpory běžných občanů, kterou fungující demokratické instituce vyžadují. Úkolem britské vlády pak zůstává, aby bránila britské národní zájmy proti nepřátelské Unii a snažila se zabránit jakékoli další integraci.

Britský levicový tisk odpovídá obranou Evropské unie jako ochránkyně míru, stability a ekonomické prosperity. Přetrvává ale představa Francie a Německa coby jádra EU, ze kterého je Velká Británie – snad i vlastní vinou, ale přesto – vyloučena. I v levicovém tisku se však objevují otevřeně euroskeptické hlasy (což na druhé straně neplatí o tisku pravicovém, kde se proevropské hlasy neobjevují vůbec).

Euroskeptický diskurs tak zůstává napříč britským tiskem výchozí pozicí, která celé diskusi udává směr. Zastánci EU jsou proto v obtížnější situaci, protože se vždy musí nejprve vymezit proti euroskeptickým argumentům, čímž ještě násobí jejich přítomnost a podtrhují jejich dominanci v britské mediální debatě. (Hawkins 2012)

S Hawkinsem se v mnohém shoduje i Just (2009), která ve své analýze britského, dánského, španělského, francouzského a německého tisku rovněž upozorňuje na národní rámcování evropské integrace zejména v případě britského, dánského a španělského tisku. Unie je zde představena jako vyjednávací aréna, kde se každý z členských států snaží prosadit svůj vlastní národní zájem na úkor ostatních. Celoevropský konsensus je pak možný pouze za cenu potlačení národních zájmů jednotlivých členských států. Naopak německý a francouzský tisk představuje Unii jako společný prostor rovnocenných členských států, kde dosažení společných cílů ve vzájemném konsensu je možné. Jako největší slabinu současného mediálního diskursu o Evropské unii pak Just hodnotí velmi slabou roli občanů, kteří jsou ve všech zkoumaných národních kontextech rámcováni jako pasivní přihlížející, spíše než jako aktivní účastníci, kteří evropské integraci udávají legitimitu a směr. (Just 2009)

Specifickou analýzu rámcování tématu evropské integrace v názorových článcích německých, francouzských, britských, italských, španělských, nizozemských a švýcarských tištěných médií provádějí autorky Pfetsch et al. (2010), které se zaměřily na sledování tzv. konfliktních linií. Rozlišily pět základních typů konfliktů, specifických pro téma evropské integrace, přičemž některé typy byly ještě dále rozčleněny, takže vzniklo celkem devět konfliktních linií: (1) fundamentální konflikt, s podkategorií (a) členství v EU; (2) institucionální konflikt, s (b) vztahy mezi členskými státy navzájem a (c) vztahy mezi členskými státy a Unií; (3) konflikt ohledně role občanů má dimenze (d) vztahu mezi EU a občany a (e) občanské identity; (4) konflikt ohledně cílů evropské integrace má jedinou podkategorii (f) rozšiřování nebo prohlubování integrace a (5) konflikt ohledně role Evropské unie má podkategorie (g) zahraniční politiky, (h) měnové politiky a (i) sociální politiky. (Pfetsch et al. 2010) Analýza ukázala, že mezi dvě nejfrekventovanější konfliktní linie patří otázka vztahů mezi členskými státy a Unií (32 %) a dále otázka cílů evropské integrace, resp. jejího rozšiřování versus prohlubování (28 %). Výjimku z tohoto vzorce tvoří opět Velká Británie, kde výrazně dominovalo téma měnové politiky (32 %) a krom dříve zmíněných se vysoko umístilo i téma zahraniční politiky (18 %). Jako zarážející autorky hodnotí velmi nízký podíl tématu role občanů a jejich participace nebo společné identity (3,5 %, resp. 0,8 %), zvlášť vzhledem k často diskutovanému problému veřejné podpory a legitimity evropského projektu, či přímo demokratického deficitu Evropské unie. V tomto bodě se autorky shodují s analýzou rámcování evropských témat, kterou představila Just (2009). Dále pak autorky poukazují na rovněž nízký podíl tématu vztahů jednotlivých členských států mezi

sebou (6 %), což je opět v souladu s jinými studiemi, které prokazují relativně nízkou míru horizontální europeizace (de la Porte & Van Dalen 2016, Koopmans, Erbe & Meyer 2010).

Analýzu rámcování s ohledem na různé typy aktérů, kteří je využívají, provedli autoři Juan Díez Medrano a Emily Gray (2010), a to na vzorku tištěných francouzských, německých, italských, španělských, nizozemských, britských a švýcarských médií. Rozlišili přitom čtyři typy rámců: (1) rámce identity týkající se toho, jaká EU je nebo co znamená, (2) instrumentální rámce týkající se otázky, k čemu EU slouží, (3) historické rámce zahrnující odkazy na historická období či zkušenosti a (4) rámce specifické pro evropský integrační proces, které vytvářejí kauzální spojení mezi dvěma či více aspekty evropského integračního procesu. Dále autoři kódovali induktivně a zpětně vytvořili šestnáct rámců-klastrů: (1–2) ekonomika, obchod a ceny (pozitivní vs negativní), (3–4) demokracie a práva (pozitivní vs negativní), (5) suverenita, (6) bezpečnost a mír, (7) historické rámce, (8) silný blok, (9) rovnost, (10) efektivita, (11) občané, (12) společenství hodnot, (13) vyloučení, (14) národní zájem, (15) globalizace, (16) národní identita. (Díez Medrano & Gray 2010) Takto jsou rámce zároveň i seřazeny podle četnosti, s jakou se ve sledovaných médiích vyskytovaly. Z toho vyplývá, že Evropská unie je nejčastěji představována jako ekonomická unie (19 %). Druhým nejčastějším rámcem jsou demokratické hodnoty (14,5 %), a to jak ve smyslu jejich prosazování Evropskou unií, tak i ve smyslu jejího vlastního demokratického deficitu. Dalšími silnými rámci jsou pak ještě suverenita (11 %) a přispění k míru a bezpečnosti (7 %). Naproti tomu hodnotové a kulturní rámce se ukázaly jako slabé – rámec společenství hodnot dosahuje necelých 6 %, rámec národní identity pak pouze 2 %. Ze srovnání různých typů aktérů, kteří rámce používají, pak vyplývá, že mediální aktéři oproti aktérům nemediálním či politickým užívají častěji negativní ekonomické a demokratické rámce, a častěji se také zaměřují na rámec vztahu EU a občanů. To je v souladu se zjištěními, která představil Koopmans (2007), který rovněž poukázal na to, že aktéři, kteří mají vůči Evropské unii méně silnou pozici, jsou vůči ní více kritičtí, což platí zejména pro občanské aktéry a média. Při srovnání politických či státních a zájmových či občanských aktérů pak vyplynulo, že druhá skupina výrazně častěji využívá ekonomické rámce. (Díez Medrano & Gray 2010) Toto na první pohled zvláštní zjištění je způsobeno tím, že v této kategorii jsou častěji zastoupeny byznysové organizace a odborové svazy, spíše než nevládní organizace nebo občanská hnutí. To je opět v souladu se zjištěními Koopmanse (2007), který kritizuje obecně nízké zastoupení občanských aktérů v europeizované debatě, přičemž dále upozorňuje na to, že v už tak málo viditelné skupině aktérů většinu tvoří silní hráči (zástupci byznysu) na úkor těch slabších (spotřebitelské organizace, ekologické skupiny, důchodci). (Koopmans 2007) Ze srovnání národních a evropských aktérů zase vyplývá, že národní aktéři obecně častěji využívají rámec suverenity. (Díez Medrano & Gray 2010)

Zajímavým a důležitým zjištěním je ale také to, že rámce užívané evropskými aktéry se v jednotlivých zemích lišily, a to i s ohledem na jejich vlastní národnost a typ instituce, kterou zastupují. Tento výsledek dokládá silnou roli, kterou při rámcování veřejné debaty o evropských tématech v jednotlivých zemích hrají národní média, která si vybírají, o kterých tématech nebo aktérech budou informovat, a jak interpretují nebo zarámují to, co který aktér říká. Rámce užívané evropskými aktéry se totiž napříč jednotlivými zeměmi výrazně lišily, a to většinou tak, že byly konzistentní s rámci užívanými národními aktéry v dané zemi. Z toho je možné usuzovat, že národní média filtrují rámce evropských aktérů tak, aby odpovídaly nastavení domácí debaty, místních politiků a veřejnosti. (Díez Medrano & Gray 2010) Navzdory některým odchylkám národních a evropských aktérů či mediálních a nemediálních aktérů však autoři v závěru studie konstatují výraznou podobnost sdílených rámců evropské integrace, která podle nich ukazuje na sdílenou evropskou politickou kulturu. Výraznou výjimku z tohoto vzorce tvoří pouze Velká Británie, která klade větší důraz na negativní ekonomické rámce, demokratický deficit Evropské unie a národní suverenitu, což je opět v souladu se zjištěními některých dalších autorů (Just 2009, Hawkins 2012, Pfetsch et al. 2010).

2.4.7 Srovnání TV stanic

Otázce, jak se mezi sebou v oblasti reprezentace Evropské unie a evropských témat liší jednotlivé televizní stanice, se věnovala také řada autorů. Zabývají se zejména srovnáním veřejnoprávních a soukromých televizních stanic, což bude užitečné i pro náš výzkum. Proto jsem literatuře k tomuto tématu vyčlenila samostatný oddíl.

Peter a de Vreese (2004) docházejí k závěru, že veřejnoprávní a soukromé televizní stanice se nelišily tolik v objemu zpravodajství o Evropské unii, jako spíše v jeho charakteru. Veřejnoprávní televizní stanice podle nich zpracovávaly téma EU výrazněji či prominentněji než televize soukromé. Jinými slovy, navzdory tomu, že i ve veřejnoprávním zpravodajství byla viditelnost evropských témat obecně nízká, byla jim připisována větší důležitost. Podobný trend se dále projevil i ve větším zastoupení evropských aktérů ve veřejnoprávním zpravodajství. Ve zpravodajství veřejnoprávních médií byla Evropská unie představena jako důležitý, odpovědný a personalizovaný aktér, zatímco v komerčních médiích byla vykreslena jako nepřístupná, technokratická abstrakce. (Peter & de Vreese 2004)

Boomgaarden et al. (2013) ve svém výzkumu poukazují na to, že veřejnoprávní vysílatelé informují o evropských záležitostech častěji a zároveň je u nich častější i evropská perspektiva vysílání. To ukazuje jednak obecně na vyšší viditelnost Evropské unie ve zpravodajství veřejnoprávních televizních stanic, jednak na více evropskou perspektivu veřejnoprávního zpravodajství. (Boomgaarden et al. 2013)

Mírně vyšší viditelnost evropských témat v nizozemské veřejnoprávní televizi oproti televizi komerční prokazují i Azrout et al. (2016)

Na téměř dvojnásobný počet příspěvků týkajících se Evropské unie a její politiky ve veřejnoprávním vysílání oproti vysílání komerčních stanic pak poukazuje Norris (2000). Vyvozuje to z monitoringu, který probíhal v roce 1996 a zahrnoval komerční i veřejnoprávní televize ze všech patnácti tehdejších členských zemí EU. (Norris 2000)

2.5 Shrnutí teoretické části

Z přehledu dostupné literatury vyplynula obecně nízká viditelnost Evropské unie a evropských témat ve zpravodajství. Konkrétně v případě televizního zpravodajství dosahují témata spojená s Evropskou unií nejčastěji podílu přibližně 3–4 % z celku zpravodajství.[4] (Norris 2000, Peter & de Vreese 2004, de Vreese 2005, Azrout et al. 2016). Výraznější nárůst objemu evropského zpravodajství pak byl pozorován zejména v období konání summitů Evropské rady. (Norris 2000, Peter & de Vreese 2004, de Vreese 2005) Délka i umístění příspěvků o evropských tématech pak podle autorů svědčí o tom, že jsou hodnoceny jako mediálně nezajímavé – často se jedná pouze o převzaté agenturní zpravodajství, kde chybí uvedení hlubších souvislostí nebo kontextu událostí. (Alarcón 2010, Milewski & Guzek 2013) To se dále odráží i v nízkém podílu evropských zpráv, které se dostanou na přední místa zpravodajství nebo do úvodního přehledu televizní zpravodajské relace. (Guzek et al. 2013) Časová dotace, která je zpravodajství o Evropské unii věnována, je zároveň přímo úměrná roli, jakou v daném tématu hraje vlastní národní stát – čím více je domácí stát do tématu zapojen, tím více mediální pozornosti je danému tématu v televizním zpravodajství věnováno. (Guzek et al. 2013, Milewski & Guzek 2013, Ștefăniță & Buturoiu 2015) Někteří autoři přitom upozorňují, že vzhledem k takto nízké viditelnosti Evropské unie ve zpravodajství je pro evropské občany velmi obtížné zůstat v kontaktu s evropským děním a vytvořit si na něj solidní názor. Zároveň nízká viditelnost evropských témat podle nich naznačuje, že nic jako evropská veřejná sféra prozatím neexistuje. (Norris 2000, Peter & de Vreese 2004)

Shrnutí výsledků dosavadních výzkumů z hlediska tematické skladby zpravodajství o Evropské unii je již problematičtější, neboť výzkumy probíhaly v různých členských státech a v různých obdobích, takže mediální agenda byla zákonitě vždy trochu odlišná. Různí autoři navíc rozlišují různé tematické kategorie, takže i z tohoto

[4] Konkrétní zjištěné podíly zpravodajství o Evropské unii na celku televizního zpravodajství jsou následující: 3 % (Norris 2000), 2–5 % (Peter & de Vreese 2004), 3–4 % (de Vreese 2005), 3–4 % (Azrout et al. 2016). Nutno ovšem podotknout, že zde tak trochu srovnáváme nesrovnatelné: výzkumy zřejmě neměly vždy zcela shodné nastavení vstupních parametrů pro to, co je a co není příspěvek o Evropské unii, který byl do statistiky následně zařazen. Přesto je zajímavé, k jak podobným výsledkům nakonec autoři došli.

důvodu je shrnutí celku dosavadního poznání v této oblasti problematické. Některé obecné tendence nicméně přesto vysledovat můžeme. Konzistentně se jako jedno z nejsilnějších témat objevuje zejména téma ekonomiky (Norris 2000, de Vreese 2005, Van Cauwenberge et al. 2009, Milewski & Guzek 2013, Rudinschi & Sava 2013, Ștefăniță & Buturoiu 2015), výrazněji je pak zastoupeno i téma vnější politiky Evropské unie (Norris 2000, de Vreese 2005, Ștefăniță & Buturoiu 2015). Co se týče perspektivy, jakou jsou tato témata nejčastěji nahlížena, převažuje zejména národní fokus (Peter & de Vreese 2004, de Vreese 2005, Milewski & Guzek 2013, Rudinschi & Sava 2013, Ștefăniță & Buturoiu 2015), přičemž autoři upozorňují na to, že tento přístup brání utváření celoevropské veřejné sféry a pocitu sdílené evropské identity mezi občany jednotlivých členských států. (Guzek et al. 2013, Ștefăniță & Buturoiu 2015) Při takto pojatém zpravodajství je velmi nepravděpodobné, že by se diváci národních zpravodajských relací identifikovali se širší celoevropskou veřejností. (Milewski a Guzek 2013)

Tón zpravodajství o Evropské unii je podle většiny výzkumů převážně neutrální až mírně negativní. Na negativní tón zpravodajství o Evropské unii upozorňují například Norris (2000), de Vreese (2005), Alarcón (2010), Milewski a Guzek (2013) nebo Azrout et al. (2016). Objevuje se i rozlišení procesu evropské integrace jako takové, která je hodnocena spíše pozitivně, a evropských institucí, které jsou oproti tomu hodnoceny výrazně více negativně. (Koopmans 2007, Koopmans, Erbe & Meyer 2010) Řada autorů však zároveň upozorňuje na to, že mírně negativní tón je patrný i u zpravodajství o domácí politice a národních institucích. (de Vreese 2005, Alarcón 2010, Koopmans, Erbe & Meyer 2010) Zjištěný negativní tón tedy podle nich nemusí být projevem systematické předpojatosti médií vůči Evropské unii, ale spíše dokládá obecnou negativitu mediálního zpravodajství.

Co se týče aktérů, kteří ve zpravodajství o Evropské unii dostávají prostor, výrazně převažují zejména domácí političtí mluvčí. Na vysoký podíl národních, zejména politických aktérů upozorňují například de Vreese (2005), Nečas (2007), Koopmans, Erbe a Meyer (2010), Strömbäck et al. (2013) či de la Porte a Van Dalen (2016). Stejní autoři zároveň poukazují na velmi nízký podíl unijních aktérů, kteří dostávají v rámci zpravodajství o Evropské unii prostor pro vlastní vyjádření. Peter a de Vreese pak vzhledem ke zjištěnému nízkému zastoupení unijních aktérů ve zpravodajství hovoří o Evropské unii jako o instituci bez tváře: „Zpravodajství o EU připomíná hru, která se odehrává bez svých vlastních protagonistů. Teoretici moderního dramatu by ji neváhali nazvat absurdní.“ (Peter & de Vreese 2004: 17) Jak dále upozorňují Strömback et al. (2013), mluvčí, kteří mají možnost se v rámci zpravodajství vyjádřit, zároveň ovlivňují i zpravodajský obsah. Proto je otázka zpravodajských zdrojů nebo oslovených aktérů také otázkou moci a vlivu. „Ten, kdo dostane možnost promluvit *ve zprávách*, tak nakonec rozhoduje o tom, co může publikum slyšet *ze zpráv*.“ (Strömback et al. 2013: 33–34)

Skrze přítomné aktéry pak někteří autoři zkoumají i míru horizontální europeizace, tedy vzájemného komunikačního propojení mezi jednotlivými členskými státy. Častým výsledkem je pak slabé zastoupení aktérů z ostatních členských států EU, a tedy nízká míra takto měřené horizontální europeizace. K těmto výsledkům docházejí například de la Porte a Van Dalen (2016), Koopmans, Erbe a Meyer (2010) nebo Pfetsch et al. (2010).
Dalším výrazným motivem, na který upozorňuje řada autorů, je slabá role občanských aktérů, kteří jsou v evropské veřejné debatě obecně málo zastoupeni. Nízké zastoupení občanských mluvčích tematizuje nejvýrazněji Koopmans (2007), na stejný jev ovšem upozorňují například i Just (2009), Pfetsch et al. (2010), Strömbäck et al. (2013) či Ștefăniță a Buturoiu (2015). Nedostatečné zastoupení občanských a politických nevládních aktérů v evropské veřejné debatě pak Koopmans přímo spojuje s vnímaným demokratickým deficitem evropské politiky. Jak dále ukazuje Hawkins (2012), z odtrženosti Evropské unie od občanů a jejich zájmů se zároveň obloukem stává i další negativní mediální téma.

Všeobecná shoda napříč výzkumy z různých časových období i geografických oblastí panuje na nejviditelnější instituci Evropské unie, kterou je Evropská komise. (Norris 2000, Koopmans 2007, Rudinschi & Sava 2013) Hodnocení konkrétních evropských institucí je přitom více negativní než hodnocení samotného procesu evropské integrace. (Koopmans 2007, Koopmans, Erbe & Meyer 2010). Výzkum Pippy Norris pak ukazuje výrazně negativní hodnocení právě Evropské komise, jejíž aktivity představovaly ve sledovaném období vůbec nejvíce negativně hodnocené téma. (Norris 2000) Z celku uvedených výzkumů je pak patrné, že Evropská komise je neviditelnější a zároveň nejvíce negativně hodnocenou institucí Evropské unie. Jak ovšem podotýkají Rudinschi a Sava (2013), je-li Unie jako celek vnímána prizmatem takto prezentované Evropské komise, může to podporovat pohled na EU jakožto restriktivní instituci.

Evropská unie je ve zpravodajství většinou představována jako vzdálená, složitá, odtažitá, technokratická instituce. (de Vreese 2005, Alarcón 2010, Hawkins 2012, Guzek et al. 2013) Spolu s důrazem na primárně ekonomická témata a rámce pak EU vystupuje jako primárně ekonomická unie. (de Vreese 2005, Van Cauwenberge et al. 2009, Díez Medrano & Gray 2010) Zároveň je často tematizováno nedostatečné zapojení evropských občanů do procesu evropské integrace a z něj plynoucí demokratický deficit Evropské unie, na který jsme upozornili již v souvislosti s přítomnými aktéry. (Just 2009, Pfetsch et al. 2010, Díez Medrano & Gray 2010, Hawkins 2012) To ještě dále podporuje pohled na Evropskou unii jako něco běžným lidem velmi vzdáleného, neuchopitelného a vlastně nepodstatného, přičemž dojem abstrakce je ještě dále podpořen nízkým zastoupením unijních aktérů. I z toho pak plyne nízká míra viditelnosti Evropské unie ve zpravodajství a s ní spojený malý

zájem veřejnosti o často velmi komplexní evropská témata. Vzniká tak začarovaný kruh nezájmu médií i veřejnosti, které se navzájem posilují.

Často se objevuje také obraz Unie jakožto arény soupeřících národních zájmů, kde jeden členský stát získává určitou výhodu pouze na úkor jiného (Just 2009, Alarcón 2010, Hawkins 2012) a kde přitom výraznou roli hraje konflikt. (Semetko & Valkenburg 2000, de Vreese 2005, Van Cauwenberge et al. 2009, Pfetsch et al. 2010, Ștefăniță a Buturoiu 2015). To zároveň napovídá, že evropský diskurs je silně nacionalizovaný a pohled na evropskou politiku je proto často rámcován jako souboj my versus oni. (Just 2009, Alarcón 2010, Hawkins 2012) To je v souladu s převažujícím národním fokusem zpravodajství, na který jsme již upozornili, ale také s výraznou dominancí národních, zejména politických aktérů, kteří debatu o celoevropských tématech do značné míry utvářejí. Tento způsob rámcování pak může přerůst až v prezentaci unijních institucí a aktérů jakožto protivníků národních vlád, kteří jednají zcela nezávisle na jejich vůli nebo dokonce proti ní. (Alarcón 2010, Milewski & Guzek 2013) Evropská unie se pak dostává do pozice homogenního nepřátelského superstátu, který představuje hrozbu pro suverenitu jednotlivých členských států. (Hawkins 2012, Pfetsch et al. 2010, Díez Medrano & Gray 2010)

V menší míře se pak objevuje pozitivní rámcování Evropské unie jako ochránkyně míru, stability a ekonomické prosperity nebo jako společného prostoru rovnocenných členských států, které dohromady utvářejí silného jednotného mezinárodního aktéra. (Just 2009, Díez Medrano & Gray 2010, Hawkins 2012, Azrout et al. 2016)

Důležitým zjištěním je pak výsledek analýzy, kterou představili Díez Medrano a Gray (2010). Ti totiž uvádějí, že rámce užívané evropskými aktéry se napříč jednotlivými sledovanými zeměmi výrazně lišily, a to většinou tak, že byly v souladu s rámci užívanými národními aktéry v dané zemi. Z toho je možné usuzovat, že národní média filtrují rámce evropských aktérů tak, aby odpovídaly nastavení domácí veřejné debaty. Toto zjištění je tak svědectvím silné role, jakou při rámcování veřejné debaty o evropských tématech hrají národní média, která si vybírají, o kterých tématech nebo aktérech budou informovat, a jak interpretují či zarámují to, co který aktér říká.

Některé výzkumy zároveň prokazují vyšší viditelnost a/nebo vyšší důležitost evropského zpravodajství ve vysílání veřejnoprávních televizních stanic oproti televizím komerčním. Na větší objem zpravodajství o Evropské unii ve vysílání veřejnoprávních stanic poukazují například Norris (2000) či Boomgaarden et al. (2013). Podle Petera a de Vreese (2004) připisovalo zpravodajství veřejnoprávních televizních stanic evropským tématům větší důležitost, což se projevilo například i vyšším zastoupením evropských aktérů. Boomgaarden et al. (2013) zase upozorňují na častější evropskou perspektivu ve vysílání veřejnoprávních stanic.

3 VÝZKUMNÁ ČÁST

Cílem vlastního výzkumu je nabídnout obecnou charakteristiku zpravodajství o Evropské unii ve třech hlavních večerních televizních zpravodajských relacích v České republice. Zkoumány tedy budou *Události* České televize, *Televizní noviny* televize Nova a *Zprávy FTV Prima* televize Prima. Výzkum se bude soustředit na již zmíněných šest hlavních oblastí, tedy (1) viditelnost zpravodajství o Evropské unii, (2) jeho tematickou skladbu, (3) přítomný tón nebo hodnocení, (4) promlouvající aktéry, (5) zmiňované instituce a (6) celkové rámcování Evropské unie.

Pro analýzu prvních pěti oblastí zpravodajství o Evropské unii jsem zvolila metodu kvantitativní obsahové analýzy (oddíl 3.1), analýza rámcování pak bude provedena samostatně kvalitativní metodou (oddíl 3.2). V každé části analýzy nejprve krátce představím použitou metodu (oddíly 3.1.1 a 3.2.1), dále zvolené parametry nebo nastavení provedeného výzkumu (oddíly 3.1.2 a 3.2.2) a jeho podrobné výsledky (oddíly 3.1.3 a 3.2.3). Shrnutí výsledků obou provedených výzkumů jsou pak věnovány oddíly 3.1.4 a 3.2.4.

3.1. Kvantitativní obsahová analýza

Tato část výzkumu by měla zodpovědět otázky ohledně viditelnosti, tematické skladby, tónu, přítomných aktérů a institucí ve zpravodajství o Evropské unii v hlavních večerních zpravodajských relacích České televize, Novy a Primy. Nejprve proto představím použitou metodu kvantitativní obsahové analýzy (oddíl 3.1.1), následně přiblížím základní parametry samotného výzkumu (oddíl 3.1.2) a jeho podrobné výsledky (oddíl 3.1.3). Hlavní zjištěné poznatky pak shrnu v oddílu 3.1.4.

3.1.1 Výzkumná metoda

Kvantitativní obsahovou analýzu definuje Scherer (2011) jako „kvantitativní výzkumnou metodu pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis komunikačních obsahů, vycházející z vědecky podloženého kladení otázek." (Scherer 2011: 30) Důraz je zde položen na otevřenost a strukturovanost výzkumného procesu, který podléhá explicitně formulovaným pravidlům. Protože je tato metoda vysoce selektivní (analyzované texty jsou zkoumány pouze s ohledem na několik předem vybraných znaků), umožňuje zároveň zpracování velkého objemu dat a jejich následné statistické vyhodnocení. „Výsledkem a cílem obsahové analýzy je kvantitativní popis mediovaných obsahů." (Scherer 2011: 31)

Krippendorff (2004) klade důraz na reliabilitu a validitu kvantitativní obsahové analýzy. Reliabilita výzkumu znamená, že jej nezávisle na osobě původního výzkumníka může realizovat podle jeho návodu i jiná osoba, která, bude-li postupovat stejným způsobem a za použití stejných metod, by měla na stejném

výběrovém souboru dosáhnout stejných výsledků. Zjištění kvantitativní obsahové analýzy by tedy měla být replikovatelná, nezávisle ověřitelná, intersubjektivní. Aby ovšem byl výzkumný postup replikovatelný, musí být veden pravidly, která jsou explicitně, a priori definována a aplikována na všechny jednotky analýzy shodně.

Riffe, Lacy a Fico (2014) zase upozorňují na kvantifikaci, a tedy nutnou redukci zkoumaných dat: komunikačním symbolům jsou nejprve přiřazeny numerické hodnoty a následně jsou statisticky zkoumány vztahy mezi těmito hodnotami. Celistvý komunikační fenomén je tedy redukován na statisticky zpracovatelná data (zejména čísla), ze kterých jsou pak odvozovány závěry o fenoménu samotném. Důležitá je přitom právě již zmíněná validita výzkumu, která určuje, nakolik zvolené proměnné a hodnoty – byť reduktivně – reflektují skutečnou povahu zkoumaného fenoménu.

A priori nastavená pravidla výzkumu, tedy předem stanovené výzkumné otázky či hypotézy a proměnné, které předcházejí samotnému sběru dat, jsou pak zásadní podmínkou pro již zmiňovanou intersubjektivitu a nezávislou ověřitelnost výzkumu. Parametry výzkumu nesmí být upravovány až na základě pozorování dat, hypotézy musí být testovány deduktivně. Správný výběr zkoumaného vzorku pak zároveň umožňuje zobecnitelnost zjištěných výsledků i mimo tento výběr. (Neuendorf 2002) Nutnou nevýhodou kvantitativní obsahové analýzy je pak neschopnost zohlednit takové prvky textu nebo jiného komunikačního fenoménu, které nelze kvantifikovat, neboť „cílem každé kvantitativní analýzy je produkovat *počty* klíčových kategorií a zjišťovat *množství* dalších proměnných." (Neuendorf 2002: 14)

3.1.2 Parametry výzkumu

Tento oddíl je věnován popisu nastavení vlastního výzkumu. Nejprve je představen výběrový soubor, se kterým bylo v rámci kvantitativní obsahové analýzy pracováno (oddíl 3.1.2.1), následně jsou podrobněji představeny i jednotlivé výzkumné otázky a jejich indikátory, tedy zvolené proměnné a hodnoty, které měly přinést odpovědi na výzkumné otázky (oddíl 3.1.2.2).

3.1.2.1 Konstrukce vzorku

Základní soubor kvantitativní obsahové analýzy tvoří všechna vydání *Událostí* České televize, *Televizních novin* televize Nova a *Zpráv FTV Prima* televize Prima, která byla odvysílána v období osmi týdnů od 1. února do 28. března 2018. V tomto období a v těchto pořadech byly vyhledány pomocí databáze *Newton Media Search* všechny příspěvky, které obsahovaly klíčové výrazy „Evropská unie" nebo „EU" nebo „euro".

Kódovací jednotkou je pak jeden příspěvek, který bylo možné kategorizovat jako „zprávu o EU", při čemž bylo využito stejných kritérií, jaká navrhli Peter a de Vreese: unijní politika, události, instituce nebo rozhodovací procesy zde tedy musely být

tematizovány minimálně ve dvou celých samostatných větách. (Peter & de Vreese 2004) Z analýzy tak byly vyřazeny všechny příspěvky, kde byla Evropská unie zmíněna pouze okrajově, jednou větou. Pro formální ohraničení jednotlivých televizních zpravodajských příspěvků přitom bylo stanoveno pravidlo co možná nejjednodušší: televizní příspěvek je ohraničen vstupem moderátora ze studia. Pakliže po tomto vstupu následuje tematicky podobný příspěvek, je analyzován jako další kódovací jednotka pouze v případě, že opět vyhoví zadaným kritériím pro relevanci příspěvku, tj. bude tematizovat Evropskou unii nejméně ve dvou celých samostatných větách.

Tímto způsobem bylo vybráno celkem 141 příspěvků, které byly zařazeny do výběrového souboru k následné analýze. Tyto příspěvky pak byly v případě obou komerčních televizních stanic nahrávány, neboť webový archiv jejich zpravodajské produkce obsahuje vždy pouze nejnovější příspěvky – v případě Novy jsou to zhruba dva týdny vysílání, v případě Primy pak čtyři týdny. Pro potřeby kódování však bylo nutné mít analyzované jednotky stále k dispozici pro případnou zpětnou kontrolu. V případě zpravodajství České televize pak byl využit online archiv zpravodajství, který obsahuje všechna vydání *Událostí* od roku 2000.

3.1.2.2 Výzkumné otázky a jejich indikátory

Vybrané příspěvky byly analyzovány v již zmíněných pěti oblastech, které vzešly z výsledků dosavadního výzkumu: viditelnost, témata, tón, aktéři a instituce. Níže představím každou ze zkoumaných oblastí podrobněji.

1. Viditelnost

VO 1: Kolik prostoru je Evropské unii v televizním zpravodajství věnováno?

V této oblasti jsem se zabývala otázkou, nakolik je téma Evropské unie a s ní spojených událostí v českém televizním zpravodajství vůbec přítomné nebo viditelné. U každého zkoumaného příspěvku byl tedy zaznamenán nejprve jeho ***název*** (pro jeho zpětnou identifikaci), příslušné televizní ***médium*** a ***datum*** vysílání. Dále byla měřena jeho časová stopáž (proměnná ***délka***). To posléze umožní srovnání jednotlivých televizních zpravodajských relací nejenom podle počtu příspěvků věnovaných evropským tématům, ale i podle součtu jejich celkové délky. Tímto způsobem tak odlišíme případy, kdy by bylo danému tématu věnováno velké množství krátkých příspěvků, nebo naopak malé množství dlouhých příspěvků. Celkový čas věnovaný Evropské unii pak budeme moci porovnat s průměrnou délkou celé zpravodajské relace příslušné televizní stanice, čímž získáme validní srovnání podílu zpravodajství o Evropské unii na celkovém souhrnu zpravodajství mezi jednotlivými televizními stanicemi.

Viditelnost Evropské unie v televizním zpravodajství zkoumali tímto způsobem například Norris (2000), de Vreese (2005) či Azrout et al. (2016).

VO 2: Jak prominentní prostor je Evropské unii v televizním zpravodajství věnován?

Rozhodla jsem se sledovat nejenom samotný prostor, který je tématu Evropské unie v rámci televizního zpravodajství jednotlivých stanic vyhrazen, a který je vyjádřen součtem časové stopáže jednotlivých příspěvků, ale i jeho význačnost nebo prominenci. (Peter & de Vreese 2004) Prominenci prostoru, který je tématu Evropské unie v televizním zpravodajství věnován, budu měřit jako ***pořadí*** příspěvku v rámci televizní zpravodajské relace, s předpokladem, že nejprominentnější nebo nejdůležitější prostor je vždy na začátku zpravodajské relace. (Milewski & Guzek 2013) Druhým ukazatelem prominence prostoru, který televize danému tématu věnuje, je jeho přítomnost v úvodním přehledu nejdůležitějších zpráv, tzv. ***headlines***. (Guzek et al. 2013) Ke každému analyzovanému příspěvku jsem proto připojila informaci, jestli se objevil v tomto úvodním shrnutí. Proměnná *headlines* tedy nabývala pouze hodnot *ano* a *ne*.

Zároveň bylo zapotřebí i v rámci již vytříděných zpravodajských příspěvků, které tematizovaly Evropskou unii alespoň dvěma celými samostatnými větami, ještě jemněji odlišit míru přítomnosti tématu Evropské unie a s ní spojených událostí, aktérů či institucí. K tomuto účelu posloužila proměnná ***přítomnost EU***, která sledovala, nakolik daný příspěvek tematizuje přímo samotnou Evropskou unii a s ní spojená témata a nakolik je naopak věnován primárně tématům jiným. Tato proměnná tedy mohla nabývat hodnot *většina* a *menšina* podle toho, byla-li fungování Unie, jejím rozhodovacím procesům či implementaci její politiky věnována větší nebo menší část příspěvku.

2. Témata

VO 3: V souvislosti s jakými tématy se Evropská unie v televizním zpravodajství nejčastěji objevuje?

V rámci kódování jsem zaznamenávala také ***téma*** každého analyzovaného příspěvku. Témata jsem nejdříve vypisovala pouze slovy, bez předem stanovených kategorií, a až zpětně jsem je rekódovala do obecnějších shluků podle jejich příbuznosti. Tematická skladba televizních zpravodajských příspěvků, ve kterých se objevuje Evropská unie a s ní spojená agenda, může napovědět o celkovém charakteru televizního zpravodajství o EU. Vypovídá zejména o kontextu, v jakém se obvykle Evropská unie a s ní spojená témata v českém televizním zpravodajství objevují. Sledování této proměnné tedy představuje i určité nakročení směrem ke kvalitativní analýze rámcování, která bude představena v oddílu 3.2.

Tematickou strukturu zpravodajství o Evropské unii zkoumali například Norris (2000), de Vreese (2005), Rudinschi a Sava (2013) či Ștefăniță a Buturoiu (2015).

VO 4: Z jaké perspektivy jsou tato témata v televizním zpravodajství nahlížena, resp. jaký je jejich fokus?

Proměnná ***fokus*** sleduje způsob uchopení tématu, nebo perspektivu pohledu na téma. Tímto způsobem s proměnnou *fokus* pracovali například de Vreese (2005) nebo Ștefăniță a Buturoiu (2015).

Ve svém výzkumu rozlišuji fokus *evropský*, *český*, *členský EU* a *mezinárodní*. Kategorii *členský EU* jsem přidala pro případy, kdy zpravodajský příspěvek pojednává o jiné členské zemi ve vztahu k Evropské unii, ovšem opět optikou této jedné členské země – typicky se jedná například o Velkou Británii a reportáže o brexitu. Pokud je téma brexitu představeno jako celoevropská záležitost s celoevropskými konsekvencemi, kterou společně řeší britské a evropské politické špičky, jedná se o jasně evropský fokus. Pokud je ale brexit představen jako především britské téma, které ovlivňuje zejména Velkou Británii samotnou, fokus je zde národní britský. Užití tohoto fokusu sice nenaznačuje vznik celoevropské debaty nad celoevropskými tématy, svědčí však alespoň o tzv. horizontální europeizaci, jak ji definovali například Koopmans a Statham (2010).

3. Tón

VO 5: Je v televizním zpravodajství o Evropské unii patrný nějaký hodnotící tón? Jakou má valenci?

Proměnná ***tón*** je pokusem o kvantifikaci případného hodnotícího zabarvení, které se ve zpravodajských příspěvcích může objevovat. U této proměnné využívám charakteristiku Alarcóna (2010), který rozlišuje pozitivní, neutrální a negativní nádech tištěných zpráv. Jako negativní vnímá takové zpravodajství, které „(…) prezentuje členské země v konfliktu, soustředí se na negativní dopad určité unijní politiky či postupu nebo negativně zobrazuje unijní představitele a instituce, (…) pozitivní zpravodajství je pak zjevně opačné: klade důraz na pozitivní dopad unijní politiky a unijních aktivit, a pozitivně zobrazuje i unijní představitele a instituce." (Alarcón 2010: 402) Oproti Alarcónovi jsem se však rozhodla pro jemnější členění hodnot, kterých může proměnná *tón* nabývat. Kromě hodnoty *neutrální* rozlišuji ještě dva stupně pozitivity i negativity, tedy *zcela pozitivní* a *spíše pozitivní* tón, stejně jako *zcela negativní* a *spíše negativní* tón zpravodajství.

Analýze tónu zpravodajství o Evropské unii se kromě již zmíněného Alarcóna věnovali i Norris (2000), de Vreese (2005), Koopmans, Erbe a Meyer (2010) nebo Milewski a Guzek (2013).

4. Aktéři

VO 6: Jací aktéři v televizním zpravodajství o Evropské unii dostávají prostor?

Sada proměnných ***aktér*** slouží k zaznamenání typů osob, které v příspěvcích tematizujících Evropskou unii promlouvají. Každá osoba, která v takovém příspěvku sama promlouvá nebo je přímo citována, je zaznamenána pod proměnnou *aktér* podle příslušné kategorizace.

Kategorizaci typů aktérů, kteří se ve zpravodajství o Evropské unii mohou vyskytovat, nabídli například de Vreese (2005), Nečas (2007), Koopmans (2007) či Strömbäck et al. (2013) Protože ale žádná z uvedených kategorizací neodpovídala zcela potřebám tohoto výzkumu, rozhodla jsem se na literaturu pouze volně navázat a přistoupit ke kategorizaci vlastní. U každého promlouvajícího aktéra tak byla nejprve zaznamenána jeho ***lokace*** – ta mohla nabývat hodnot *EU*, *ČR*, *člen EU* a *mimo EU*. (Rozlišení lokací aktérů tedy kopíruje proměnnou *fokus*, která mohla nabývat hodnot *evropský, český, členský EU* a *mezinárodní*.) Až následně byl zaznamenán ***typ aktéra***. Zde jsem rozlišila celkem devět kategorií: (1) *EU aktér*, (2) *vláda*, (3) *politik*, (4) *státní správa*, (5) *občan*, (6) *občanský sektor*, (7) *byznys*, (8) *vlivová skupina*, (9) *expert*. Kombinace lokace a typu aktéra tak umožní odlišit třeba celoevropské unijní aktéry, jakými jsou například eurokomisaři, od českých unijních aktérů, kterými jsou například čeští europoslanci.

5. Instituce

VO 7: Které unijní instituce jsou v televizním zpravodajství nejvíce viditelné?

Sada proměnných ***instituce*** zjišťuje, jsou-li v příspěvku tematizujícím Evropskou unii zmíněny konkrétně i některé z unijních institucí nebo orgánů. Pokud ano, naznačovalo by to vrstevnatější vidění Evropské unie jako strukturovaného heterogenního celku, který je složen z různých, vzájemně provázaných součástí. Zároveň bude zajímavé zjistit, které konkrétní orgány nebo instituce Evropské unie jsou v českém televizním zpravodajství přítomny nejčastěji. Pokud by byla některá z unijních institucí výrazně více viditelná, podporovalo by to pohled na Evropskou unii jako celek prizmatem této jedné instituce. (Rudinschi & Sava 2013) Naopak, pokud by se ukázalo, že žádné konkrétní unijní instituce nejsou zmiňovány, hovoří se pokaždé o Unii jakožto obecném neděleném celku, což může vyvolávat představu celistvé homogenní entity, která stojí sama o sobě a jaksi mimo národní státy, ze kterých je složena.

Proměnná *instituce* tedy může nabývat následujících patnácti hodnot podle základních orgánů Evropské unie:[5] (1) *Evropský parlament*, (2) *Evropská rada*, (3*) Rada*

[5] Seznam základních orgánů Evropské unie jsem čerpala z oficiálních webových stránek EU: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies_cs [cit. 19-1-2018]

Evropské unie, (4) *Evropská komise*, (5) *Soudní dvůr Evropské unie*, (6) *Evropská centrální banka*, (7) *Evropský účetní dvůr*, (8) *Evropská služba pro vnější činnost*, (9) *Evropský hospodářský a sociální výbor*, (10) *Evropský výbor regionů*, (11) *Evropská investiční banka*, (12) *Evropský veřejný ochránce práv*, (13) *Evropský inspektor ochrany údajů*, (14*) Interinstitucionální orgány*, (15) *jiné*.

Kategorie *jiné* byla přidána pro případy, kdy není zmiňován přímo jeden z výše vyjmenovaných základních orgánů Evropské unie, ale například některá z mnoha unijních agentur nebo jiných institucí. I takováto zmínka by přitom svědčila o vrstevnatějším představení Evropské unie coby komplexní, víceúrovňové entity a nikoli homogenního nerozlišeného celku.

Kódovací kniha se souhrnným přehledem všech analyzovaných proměnných a hodnot je součástí Přílohy 1 této práce.

3.1.3 Výsledky výzkumu

V období osmi týdnů od 1. 2. do 28. 3. 2018 bylo Evropské unii a s ní spojeným tématům v hlavním večerním zpravodajství České televize, Novy a Primy věnováno celkem 141 příspěvků nebo také 4 hodiny 45 minut a 53 sekund zpravodajství. Počty a délku analyzovaných příspěvků rozdělené dle jednotlivých analyzovaných stanic uvádím v Tabulce 1.

televize	počet příspěvků	délka příspěvků
ČT	80	2:39:29
Nova	25	0:45:02
Prima	36	1:21:22
celkem	141	4:45:53

Tabulka 1. Přehled analyzovaných příspěvků. N = 141.

3.1.3.1 Viditelnost

VO 1: Kolik prostoru je Evropské unii v televizním zpravodajství věnováno?

Jak je patrné již z Tabulky 1, ze tří sledovaných stanic se Evropskou unií nejčastěji a nejdéle zabývala ve svých *Událostech* veřejnoprávní Česká televize, která věnovala tématu Evropské unie ve sledovaném období 80 příspěvků, které měly souhrnnou délku 2 hodiny a 39 minut. Na druhém místě co do četnosti i délky zpravodajství se umístily *Zprávy FTV Prima*, které se tématem Evropské unie zabývaly ve 36 příspěvcích, které trvaly 1 hodinu a 21 minut. Evropské unii se ve svém zpravodajství nejméně věnovala Nova a její *Televizní noviny*, které tématu Unie věnovaly ve sledovaných osmi týdnech pouze 25 příspěvků v celkové délce 45 minut. Procentuální podíly z celkového počtu příspěvků a jejich souhrnné délky jsou patrné v Grafu 1.

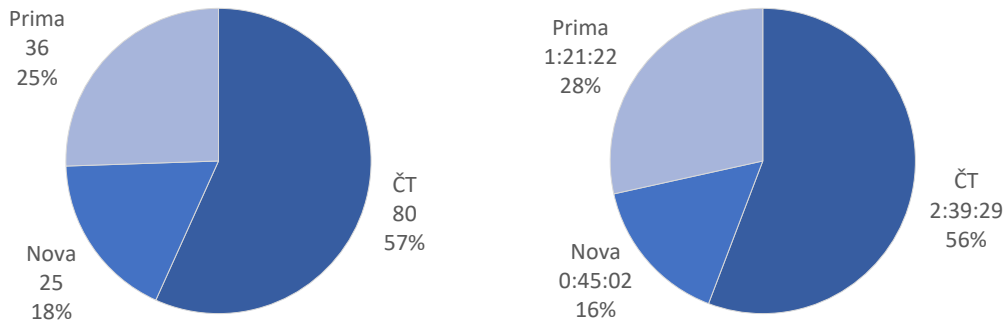

Graf 1. Viditelnost Evropské unie ve zpravodajství – počet příspěvků o EU (vlevo) a celkový čas věnovaný EU (vpravo). N = 141.

Tabulka 2 dále ukazuje rozdělení analyzovaných příspěvků podle proměnné *přítomnost EU*, která měla zachytit, nakolik jsou Evropská unie nebo s ní spojená agenda v daném zpravodajském příspěvku přímo tematizovány, anebo jsou zde zmíněny pouze jako jeden z aspektů jiného tématu. Odpovídá tedy na otázku, jak velká část příspěvku je přímo věnována tématu Evropské unie, přičemž může nabývat pouze hodnot *většina* a *menšina*. Naznačuje, nakolik jsou příspěvky věnovány tématu Evropské unie primárně, nebo jestli zde EU figuruje jako až sekundární téma.

televize	počet příspěvků			délka příspěvků		
	celkem	většina	menšina	celkem	většina	menšina
ČT	80	48	32	2:39:29	1:31:52	1:07:37
Nova	25	17	8	0:45:02	0:28:45	0:16:17
Prima	36	30	6	1:21:22	1:10:28	0:10:54
celkem	141	95	46	4:45:53	3:11:05	1:34:48

Tabulka 2. Přehled analyzovaných příspěvků dle proměnné *přítomnost EU* – počet a délka. N = 141.

Z tabulky vyplývá, že mezi analyzovanými příspěvky převažují z hlediska jejich počtu i celkové délky takové, které tematizovaly Evropskou unii většinově nebo primárně. Procentuální podíly pak ukazuje Graf 2.

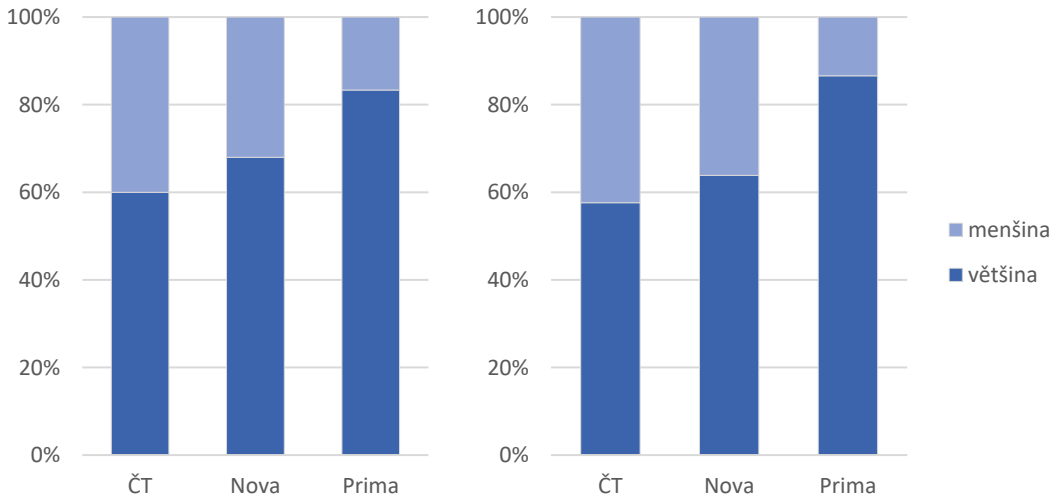

Graf 2. Přítomnost Evropské unie v rámci příspěvku – podíl z počtu příspěvků o EU (vlevo) a podíl z celkové délky příspěvků (vpravo). N = 141.

V Grafu 2 můžeme vidět, že podíl příspěvků, v nichž je Evropská unie přítomna jakožto téma většinově, je nejnižší u České televize, kde tvoří 60 % všech analyzovaných příspěvků, resp. 58 % analyzovaného času. Vyšší je tento podíl u Novy, která věnovala Evropské unii prostor coby hlavnímu tématu příspěvku v 68 % příspěvků, resp. v 64 % času. Nejvyšší podíl většinových příspěvků má Prima, která

věnovala primárně Unii 83 % všech analyzovaných příspěvků, resp. 87 % analyzovaného času.

Na viditelnost Evropské unie v českém televizním zpravodajství, resp. v hlavních večerních zpravodajských relacích, se nyní můžeme podívat i skrze srovnání s celkovým objemem zpravodajství. Graf 3 ukazuje srovnání jednotlivých stanic podle viditelnosti Evropské unie v analyzovaném období, ovšem se zohledněním průměrné délky celé relace a průměrného počtu příspěvků v relaci. Tyto údaje byly zjištěny pro všechny televizní stanice v týdnu od 19. do 25. 3. 2018, kdy byla u všech tří stanic změřena celková délka jejich hlavní večerní zpravodajské relace a celkový počet příspěvků. Tímto způsobem bylo zjištěno, že *Události* mají průměrnou délku 46 minut a v průměru sestávají z 28 příspěvků. *Televizní noviny* trvají v průměru 38 minut a čítají 19 příspěvků. Nejkratší jsou *Zprávy FTV Prima*, které mají průměrnou délku 27 minut a sestávají z 15 zpravodajských příspěvků.

Takto získáváme údaj o viditelnosti tématu Evropské unie ve formě podílu z celkového objemu zpravodajství dané televizní stanice. Tato čísla jsou v Grafu 3 navíc rovnou rozdělena podle proměnné *přítomnost EU*.

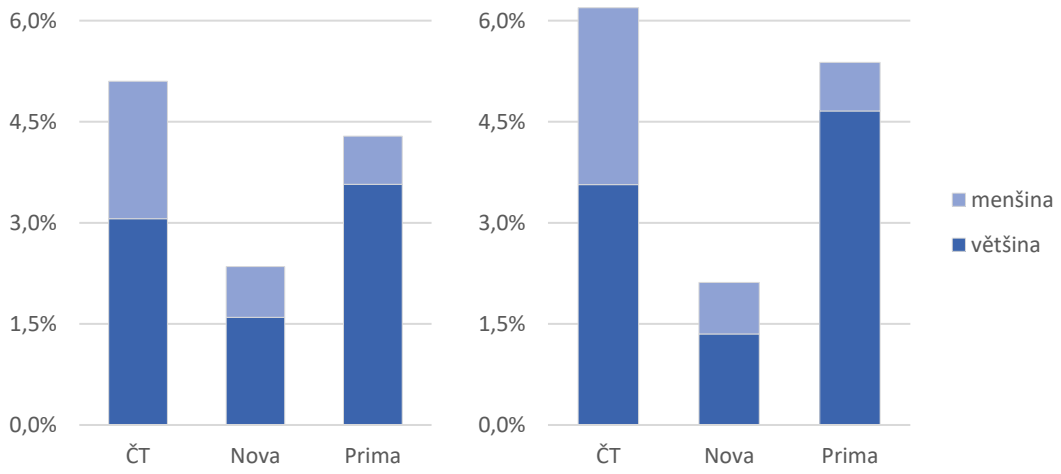

Graf 3. Podíl zpravodajství o Evropské unii na celku zpravodajství dle proměnné *přítomnost EU* – podíl počtu příspěvků o EU (vlevo) a podíl času věnovaného EU (vpravo). N = 141.

Z Grafu 3 vidíme, že podíl zpravodajství o Evropské unii na celku vysílání dosahoval nejvýše u České televize (5–6 %), o trochu menší byl u Primy (4–5 %) a nejnižší podíl zpravodajství o Evropské unii měla Nova (2 %). Zároveň ovšem díky porovnání s údaji z Grafu 2 vidíme, že u České televize nabývala proměnná *přítomnost EU* hodnoty *většina* zhruba v 60 % příspěvků, u Novy to bylo zhruba 65 % příspěvků a u Primy dokonce 85 % příspěvků. To znamená, že vyšší viditelnost Evropské unie byla u České televize dána nikoliv celkově větším zaměřením na téma Evropské unie jako takové, ale spíše častějším vtahováním aspektu Evropské unie i do jiných témat. Pokud bychom srovnávali pouze příspěvky, kde byla Evropská unie nebo její agenda

tematizována přímo (tj. kde by proměnná *přítomnost EU* nabývala pouze hodnoty *většina*), prokazovala by komerční televize Prima dokonce vyšší podíl zpravodajství o Evropské unii než veřejnoprávní Česká televize, a podíl zpravodajství o EU by vůči ČT stoupl i u televize Nova. Dá se tedy říci, že výrazný náskok České televize v oblasti viditelnosti Evropské unie ve zpravodajství je dán zejména výrazným podílem zpravodajství, ve kterém hraje Evropská unie spíše sekundární roli – není zde tematizována přímo, ale je zde přítomna jako určitý aspekt jiného tématu, na které je brán zřetel primárně.

VO 2: Jak prominentní prostor je Evropské unii v televizním zpravodajství věnován?

Graf 4 ukazuje průměrnou délku zpravodajského příspěvku, vypočtenou pro jednotlivé stanice z průměrné délky jejich zpravodajské relace a průměrného počtu příspěvků. Průměrná délka příspěvku se mezi jednotlivými stanicemi příliš neliší, u ČT je to 1 minuta a 39 sekund, na Nově trvá průměrný příspěvek přesně 2 minuty a u Primy je pak průměrná délka jednoho příspěvku 1 minuta a 48 sekund. Údaj o průměrné délce jednoho příspěvku je následně srovnán s údajem o průměrné délce příspěvku o Evropské unii. Ze srovnání vyplývá, že Česká televize a Prima věnují Evropské unii více prostoru, resp. že příspěvky tematizující Evropskou unii mají nadprůměrnou časovou stopáž. Naopak Nova věnuje tématu Evropské unie spíše kratší příspěvky, což může značit, že pro ni téma Evropské unie není tak zajímavé.

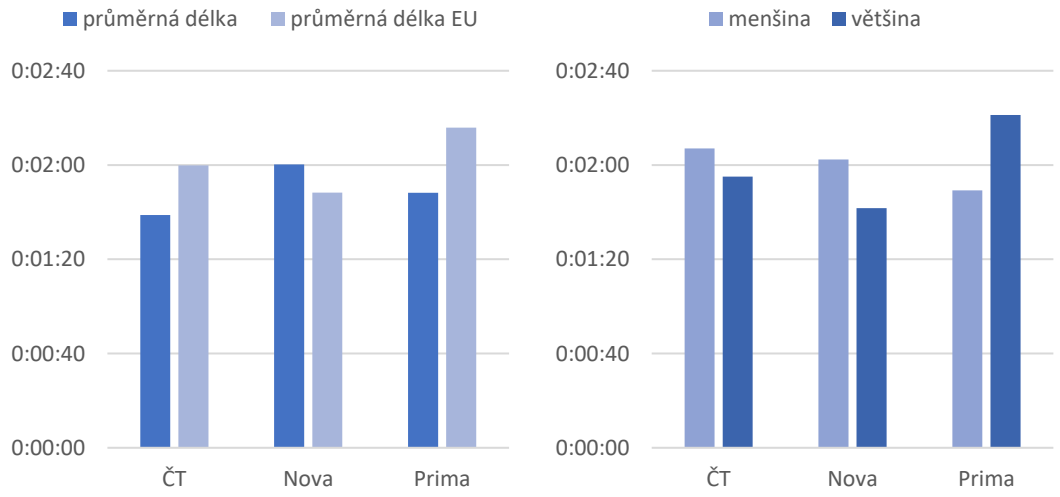

Graf 4. Průměrná délka příspěvku o Evropské unii – srovnání průměrné délky zpravodajského příspěvku obecně s průměrnou délkou příspěvku o EU (vlevo) a srovnání průměrné délky příspěvku o EU podle proměnné *přítomnost EU* (vpravo). N = 141.

V pravé části Grafu 4 pak vidíme srovnání již v rámci zkoumaných příspěvků o EU, kde je ovšem sledován opět aspekt *přítomnosti EU*. Zde je tedy srovnávána průměrná délka příspěvku o Evropské unii podle toho, je-li EU v příspěvku tematizována většinově nebo menšinově. Z dat vyplývá, že Česká televize a Nova věnují více času

takovým příspěvkům, kde Evropská unie figuruje až sekundárně. U České televize však průměrná délka příspěvku většinově tematizujícího EU i tak přesahuje průměrnou délku příspěvku obecně (viz levá část Grafu 4). Naopak Prima věnovala více času takovým příspěvkům, kde byla Evropská unie tematizována primárně – průměrná délka příspěvku zde dosahuje hodnoty 2:21, zatímco příspěvek tematizující Evropskou unii menšinově dosahuje průměrné délky 1:49, což je stejný výsledek jako průměrná hodnota pro všechny příspěvky na Primě (viz opět levá část Grafu 4).

Dalším ukazatelem prominence zpravodajství je umístění příspěvku v rámci zpravodajské relace nebo jeho avízo v úvodním přehledu zpráv, tzv. headlines. Graf 5 ukazuje podíl příspěvků o Evropské unii, které byly umístěny na přední místa zpravodajské relace, tedy na 1. až 5. místo v pořadí. Podíl takto prioritně umístěných příspěvků je nejnižší u Novy (28 %), vyšší u ČT (30 %) a nejvyšší u Primy (36 %). Nutno ale dodat, že tento ukazatel prominence zvýhodňuje relace s menším počtem příspěvků, což jsou v tomto případě Nova a Prima, které mají v průměru pouze 19, resp. 15 příspěvků v relaci, zatímco Česká televize jich má v průměru 28. Pravděpodobnost výskytu konkrétního příspěvku na 1. až 5. pozici je tedy u relace s 15 příspěvky nutně vyšší než u relace s 28 příspěvky. S tímto údajem je tedy zapotřebí pracovat s vědomím jeho limitů.

Graf 5 níže pak ukazuje podíl příspěvků, které se objevily na prvních pěti místech zpravodajské relace, opět již s ohledem na proměnnou *přítomnost EU*. Vidíme tedy, že příspěvky, které tematizují Evropskou unii pouze druhotně nebo menšinově, jsou zařazovány na přední místa zpravodajských relací Novy a Primy výrazně častěji než příspěvky, které se zabývají Evropskou unií primárně. Nova zařazuje na přední místa svých *Televizních novin* 38 % příspěvků, které tematizují Evropskou unii menšinově, oproti 24 % příspěvků, které tematizují Evropskou unii většinově. U Primy je podíl podobný – na přední místa svých *Zpráv FTV Prima* zařadila 50 % příspěvků, které tematizovaly Evropskou unii menšinově, oproti 33 % příspěvků, které tematizovaly Evropskou unii většinově. Příspěvky, které jsou věnovány primárně Evropské unii a s ní spojeným tématům, se tedy nedostávají na přední příčky hlavních večerních zpravodajských relací Novy a Primy stejně často jako příspěvky, které o Evropské unii pojednávají pouze druhotně. Zpravodajský příspěvek, který se z větší části věnuje tématu Evropské unie, má tedy menší šanci dostat se na přední místa zpravodajských relací těchto dvou televizních stanic. Opačný poměr je patrný u České televize. Příspěvky tematizující Evropskou unii většinově se na prvních pět příček *Událostí* dostaly ve 31 % případů, zatímco příspěvky tematizující EU menšinově se na těchto prioritních pozicích objevily ve 28 % případů.

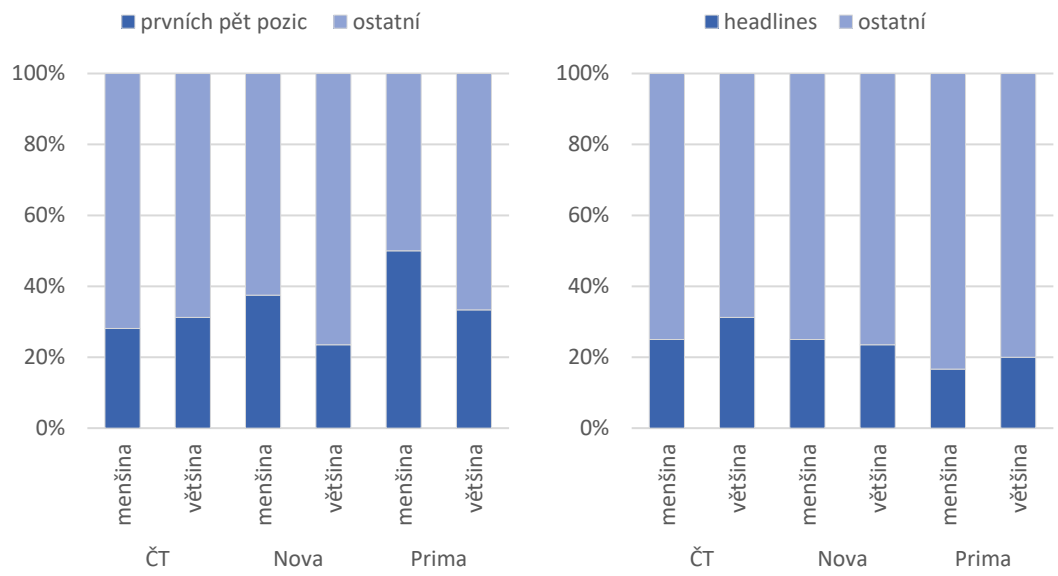

Graf 5. Prominence příspěvků o Evropské unii v rámci zpravodajské relace – podíl příspěvků o EU na 1. až 5. pozici v pořadí (vlevo) a podíl příspěvků o EU avizovaných v headlines (vpravo). N = 141.

Pravá část Grafu 5 pak ukazuje podíl příspěvků o EU, které se objevily v headlines. Nejčastěji příspěvky o EU zařazovala do úvodního přehledu zpráv Česká televize (29 %), následuje Nova (24 %) a Prima (19 %). Graf 5 pak ukazuje tyto hodnoty již rozdělené, a to opět podle proměnné *přítomnost EU*. Česká televize zde prokazuje stejný trend jako v levé části Grafu 5 – příspěvky tematizující Evropskou unii většinově se dostávají do headlines častěji (31 % většinových oproti 25 % menšinových), což může poukazovat na celkově větší důraz na téma Evropské unie jako takové. Výsledky Novy jsou poměrně vyrovnané (24 % většinových, 25 % menšinových). Mírný důraz na příspěvky věnované většinově Evropské unii se pak objevuje i na Primě (20 % většinových oproti 17 % menšinových).

Jiný pohled na prominenci zpravodajství o Evropské unii pak představuje Graf 6, který znázorňuje tzv. fázi výskytu příspěvků o Evropské unii v rámci celé zpravodajské relace. Jedná se v podstatě o souhrnné znázornění pořadí, na kterém se příspěvek o Evropské unii objevil. Toto pořadí je ovšem přepočteno vzhledem k celkovému průměrnému počtu příspěvků v relaci. To, že příspěvek o Evropské unii umístí například Česká televize a Prima shodně na 10. místo totiž v prvním případě znamená, že se jedná o 10. pozici z celkových 28 příspěvků, u Primy se však jedná o 10. místo z celkových 15 příspěvků. Graf 6 proto znázorňuje přepočtené hodnoty, tzv. fáze výskytu, které zohledňují pořadí zprávy vůči celkovému průměrnému počtu příspěvků na dané televizní stanici. Z grafu je patrné, že ČT zařazovala příspěvky o Evropské unii často hned na úvod zpravodajské relace, což potvrzuje výsledky, které jsme viděli již v Grafu 5. U Primy je zajímavá koncentrace zpravodajství o Unii okolo poloviny relace (fáze 0,5) – příspěvky o Evropské unii a

zejména série reportáží o GDPR, kterou ještě podrobněji popíšeme níže, byly totiž často zařazovány na 9.–10. pozici v pořadí. Nova zařazuje příspěvky o Evropské unii víceméně rovnoměrně na všechny pozice v rámci zpravodajské relace, zajímavé jsou však v této souvislosti dva příspěvky, které byly zařazeny až na samotný konec relace, kde hodnota jejich pořadí dokonce převyšovala průměrný počet příspěvků. Proto je zde fáze výskytu větší než 1.

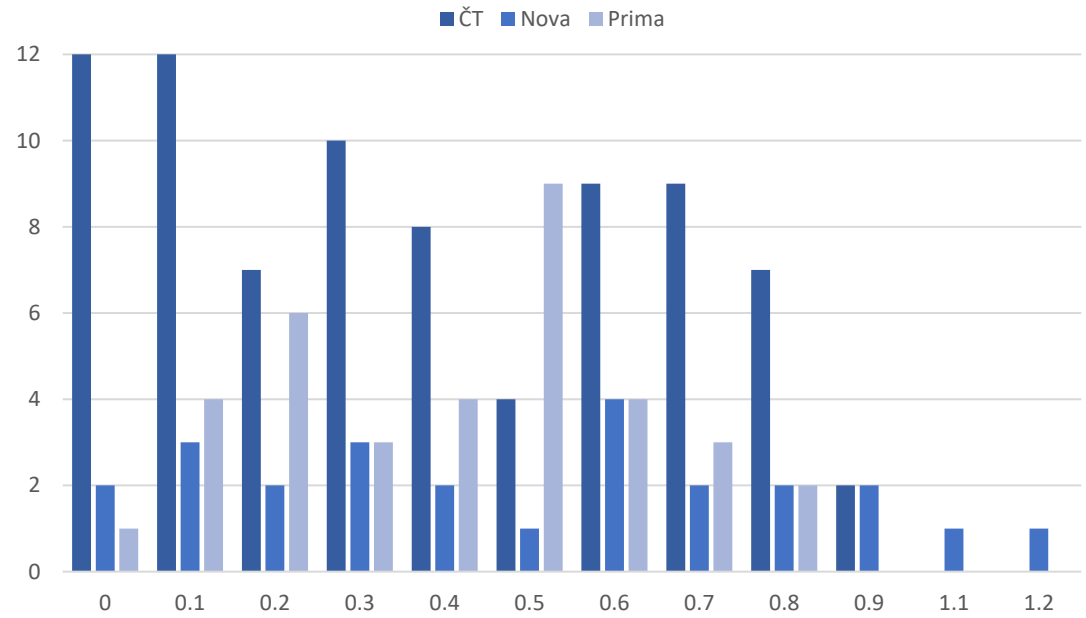

Graf 6. Fáze výskytu příspěvku o Evropské unii v rámci relace – jedná se o pořadí, v jakém se příspěvky o EU v rámci zpravodajských relací nejčastěji vyskytovaly, ovšem se zohledněním průměrného počtu příspěvků v relaci. N = 141.

Tabulka s přehledem četnosti výskytu jednotlivých příspěvků na různých pozicích v pořadí, tedy bez přepočtu na tzv. fázi výskytu, je součástí Přílohy 2 této práce.

3.1.3.2 Témata

VO 3: V souvislosti s jakými tématy se Evropská unie v televizním zpravodajství nejčastěji objevuje?

Tematickou skladbu českého televizního zpravodajství o Evropské unii v únoru a březnu 2018 znázorňuje Tabulka 3. Z tabulky je patrné, že dominantními tématy, se kterými byla Evropská unie v tomto období spojována, byla problematika GDPR, tedy Obecného nařízení o ochraně osobních údajů (12 %), dále události kolem otravy bývalého ruského dvojitého agenta Sergeje Skripala a jeho dcery ve Velké Británii (11 %), a téma brexitu, tedy procesu odchodu Velké Británie z Evropské unie (9 %). Na dalším místě se pak umístilo téma ochrany spotřebitele (7 %) spojené zejména s důrazem na kvalitu potravin. Akcentace tohoto tématu je zřejmě způsobena skutečností, že současná česká eurokomisařka Věra Jourová má starosti právě tuto agendu. Následují témata migrace (6 %) a jednání dvou summitů Evropské rady,

které se ve sledovaném období uskutečnily 23. 2. 2018 a 22.–23. 3. 2018 (6 %). Podílem 6 % je zastoupeno rovněž téma *referendum* – jedná se o diskusi o možném odchodu České republiky z Evropské unie, a to zejména v souvislosti s připravovaným zákonem o obecném referendu, který by takovouto volbu měl či neměl umožnit. Následují témata domácí politiky a ekonomiky, která v součtu tvoří celkem 9 % všech příspěvků. Menším dílem je zastoupeno téma evropských dotací a jejich čerpání (4 %), dále možnost zrušení střídání letního a zimního času, kterou ve sledovaném období inicioval Evropský parlament (4 %), a právě probíhající zahraniční volby – ve sledovaném období se jednalo o volby v Itálii, v Rusku a pokračující sestavování koalice v Německu (4 %). Stejným dílem je zastoupeno i téma kamionové dopravy a jejího možného vyčlenění z unijní směrnice o vysílání pracovníků (4 %) a dále debata o možném uvalení cla na dovoz některých komodit do USA (4 %). Nejmenší podíl pak zabírají témata ekologie, kam spadaly například příspěvky o kvalitě ovzduší (3 %), dále události kolem vraždy slovenského novináře Jána Kuciaka a jeho snoubenky (3 %) a téma držení zbraní, resp. implementace unijní směrnice o kontrole nabývání a držení zbraní do českého právního řádu (3 %). Stejný podíl zpravodajství pak připadá i na téma chodu Unie obecně (3 %) a zbytkovou kategorii *ostatní* (3 %). Tematickou skladbu zpravodajství v absolutních počtech příspěvků, tedy bez přepočtu na procentuální podíly, pak zachycuje tabulka, která je součástí Přílohy 3 této práce. Na tematickou skladbu zpravodajství o Evropské unii se nyní podíváme podrobněji podle jednotlivých zkoumaných stanic.

Česká televize věnovala největší část svého zpravodajství o Evropské unii tématu brexitu (14 %). Výrazně pokryta byla i kauza Skripal (10 %), domácí ekonomika (8 %) a zahraniční volby (8 %). Následují témata domácí politiky (6 %), referenda (6 %) a dotací (6 %). Dále je zastoupeno téma ekologie (5 %), cla na dovoz do USA (5 %) a chodu Unie obecně (5 %). Tématu GDPR jsou věnována pouze 4 % zpravodajství a podprůměrně je zastoupeno i téma zbraňové směrnice (1 %) a migrace (1 %). Můžeme tedy shrnout, že na České televizi dominovala zahraniční témata (zejména brexit, kauza Skripal a zahraniční volby), která byla vztažena k Evropské unii. Nadprůměrně byla k Evropské unii vztahována i domácí témata, která se týkala zejména domácí politiky a ekonomiky, tématu dotací a obecného referenda. Naopak podprůměrně byla zastoupena témata související s domácí implementací unijních nařízení (GDPR, kamionová doprava, držení zbraní) a téma migrace.

Tematická skladba zpravodajství o Evropské unii je u televize Nova značně odlišná. Největší podíl zde zaujímá téma ochrany spotřebitele, kam spadá zejména problematika kvality potravin (16 %). Druhým nejčastěji zastoupeným tématem jsou události kolem kauzy Skripal (12 %) a zpravodajství ze summitu Evropské rady (12 %). Zde je však zapotřebí připomenout, že vysoce nadprůměrný podíl zpravodajství o summitu není způsoben tím, že by se Nova tomuto tématu věnovala výrazně více než ostatní dvě stanice. Počet příspěvků k tématu summitu je u všech tří

stanic vyrovnaný (jak ukazuje i tabulka v Příloze 3), vyšší podíl tohoto tématu u Novy je ale dán celkově malým množstvím příspěvků. Důležité postavení mají dále i témata možného ukončení střídání letního a zimního času (8 %), téma kamionové dopravy a jejího případného vyčlenění z unijní směrnice o vysílání pracovníků (8 %) a téma migrace (8 %). Téma brexitu je zastoupeno v 8 % příspěvků, témata GDPR a tzv. zbraňové směrnice jsou zastoupeny po 4 %. Můžeme tedy shrnout, že pro Novu byla prioritní zejména domácí spotřebitelská témata, velmi výrazně je zastoupeno i téma evropského summitu a dále kauza Skripal. Následují témata střídání času, kamionové dopravy, migrace a brexit. Naopak velmi malý prostor je v souvislosti s Evropskou unií nebo unijními tématy věnován domácí politice a ekonomice.

téma	**ČT**	**Nova**	**Prima**	**celkem**
GDPR	3.8	4.0	36.1	12.1
kauza Skripal	10.0	12.0	11.1	10.6
brexit	13.8	8.0	-	9.2
ochrana spotřebitele	3.8	16.0	8.3	7.1
migrace	1.3	8.0	16.7	6.4
referendum	6.3	4.0	5.6	5.7
summit	3.8	12.0	5.6	5.7
domácí politika	6.3	4.0	2.8	5.0
dotace	6.3	4.0	-	4.3
střídání času	3.8	8.0	2.8	4.3
domácí ekonomika	7.5	-	-	4.3
zahraniční volby	7.5	-	-	4.3
kamionová doprava	2.5	8.0	2.8	3.5
clo na dovoz do USA	5.0	-	2.8	3.5
ekologie	5.0	-	-	2.8
vražda Kuciaka	3.8	4.0	-	2.8
držení zbraní	1.3	4.0	5.6	2.8
chod EU	5.0	-	-	2.8
ostatní	3.8	4.0	-	2.8
celkem	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %

Tabulka 3. Tematická skladba zpravodajství o Evropské unii. Výsledky jsou uvedeny v procentech. N = 141.

Výrazně dominantním tématem televize Prima ve sledovaném období bylo unijní nařízení o ochraně osobních údajů, tzv. GDPR (36 %). Dominance tohoto tématu na Primě je natolik velká, že dokázala výrazně vychýlit dokonce i celkovou hodnotu tohoto tématu zprůměrovanou za všechny stanice. Díky takto masivnímu pokrytí tématu GDPR televizí Prima vychází v celkovém srovnání tematické agendy toto téma jako nejsilnější téma vůbec s 12 %, navzdory tomu, že obě zbývající stanice tomuto tématu věnovaly shodně pouze 4 % z celku svého zpravodajství. Dalším

velmi výrazným tématem, které je spojováno s Evropskou unií, je pak téma migrace (17 %). Následuje kauza Skripal (11 %) a téma ochrany spotřebitele (8 %). Můžeme shrnout, že televize Prima oproti ostatním dvěma televizním stanicím výrazně akcentovala téma GDPR, které navíc, jak bude podrobněji popsáno níže, prezentovala velmi negativně. Druhým nejčastějším tématem je pak téma migrace, které je již samo o sobě také negativní. Z dalších témat byla výrazněji zastoupena opět kauza Skripal a téma ochrany spotřebitele. Naopak vůbec nebylo zastoupeno téma brexitu ani domácí ekonomika či dotace, podprůměrně byla zastoupena i domácí politika.

Pokud bychom měli tematickou skladbu jednotlivých sledovaných televizních stanic mezi sebou porovnat, nejvýraznějším rozdílem je velká tematická pestrost, kterou nabídlo zpravodajství České televize, kde i nejvýraznější téma brexitu dosahuje pouhých 14 %, následováno kauzou Skripal (11 %). Česká televize tedy oproti oběma komerčním televizím nabídla širší paletu témat (jak je patrné i z letmého pohledu na Tabulku 3, kde sloupce Novy a Primy obsahují četná „bílá místa"), ale i jejich rovnoměrnější zastoupení. Soustředila se zejména na zahraniční dění (brexit, kauza Skripal, zahraniční volby), výrazně ale téma Evropské unie vtahovala i do domácích témat (domácí politika a ekonomika, dotace). Menší tematická pestrost je patrná u televize Nova. Zde převažují lehčí spotřebitelská témata na úkor témat politických a zejména ekonomických. Nejvýraznější disproporce v míře pozornosti, která je věnována jednotlivým tématům, je pak viditelná u televize Prima. Ta se ve svém zpravodajství cíleně soustředí na problematiku GDPR, které byla věnována celá série reportáží, velmi výrazně je pak zastoupeno i téma migrace. Naopak tématu brexitu nebyl ve sledovaném období věnován ani jeden příspěvek, stejně jako domácí ekonomice či tématu evropských dotací.

Trochu jiný pohled na tematickou skladbu zpravodajství o Evropské unii nabízí Graf 7, který nesleduje samotné téma příspěvku z hlediska jeho konkrétního obsahu, ale zachycuje spíše formu nebo roli, v jaké zde Evropská unie vystupuje. Data z tohoto grafu proto představují již určité nakročení k analýze rámcování, která bude provedena následně. Jak je z Grafu 7 patrné, vnitřní politice Evropské unie se nejvíce věnovala Nova (44 %), což je zjevně dáno vysokým podílem zpravodajství o evropském summitu, který je ovšem způsoben celkově malým množstvím příspěvků (viz tabulka v Příloze 3). Česká televize zde dosahuje podílu 33 % a Prima pouze 25 %. Nejvyšší podíl vnější politiky Evropské unie a vnitřní politiky ostatních členských států Unie má Česká televize (20 %, resp. 13 %), což je dáno jejím výraznějším zaměřením na zahraniční a mezinárodní dění obecně. Nova a Prima tematizují vnější politiku Evropské unie v 16 %, resp. 14 % případů, o politice ostatních členských zemí pak v souvislosti s Unií informují jen minimálně – Nova ve 4 % případů, Prima dokonce vůbec. Následkům nebo dopadům unijní politiky v České republice se naopak Prima věnuje velmi obsáhle – její zpravodajství představuje Unii v této roli v 50 % všech příspěvků. Z předposledního sloupce

předchozí Tabulky 3 je zřejmé, že je to zapříčiněno zejména silným důrazem na téma GDPR. Nova se věnuje následkům nebo dopadům unijní politiky v České republice ve 24 % příspěvků, ČT pouze v 15 %. Podíl zpravodajství, které je věnováno primárně vnitřní politice ČR, je nejvyšší u České televize (20 %). Je to zřejmě dáno jednak důrazem na téma evropských dotací, jednak obecně vysokým podílem tématu domácí politiky a ekonomiky. Nova tomuto typu agendy věnuje 12 % a Prima pak 11 % svého zpravodajství.

Opět tedy vidíme zpravodajství České televize, které je nejrovnoměrněji rozloženo mezi jednotlivé tematické kategorie či „role", v jakých může Evropská unie v daných zpravodajských příbězích vystupovat. Větší důraz na vnitřní politiku Evropské unie se objevuje na Nově, jak již ale víme, tento efekt je způsoben tím, že početně stejně zastoupené téma konání evropského summitu v rámci malého počtu příspěvků, které Nova obecně Evropské unii věnovala, při procentuálním přepočtu více „ční". Naopak velmi malý prostor je na Nově věnován politice ostatních členských zemí EU, Prima se této tematické kategorii dokonce nevěnuje vůbec (to je dáno například absencí tématu brexitu). Naopak kategorie následků unijní politiky v České republice, kde Evropská unie vystupuje v roli vnějšího regulátora, je na Primě zastoupena velmi silně.

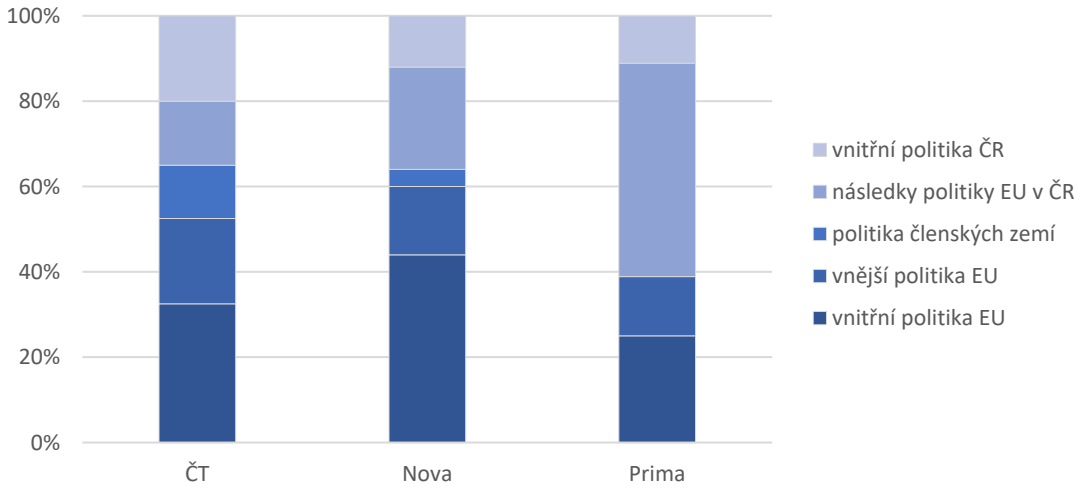

Graf 7. Tematizace Evropské unie v rámci příspěvků. N = 141.

Ještě jiný úhel pohledu na tematickou agendu a viditelnost Evropské unie nabízí Graf 8. Znázorňuje všechny analyzované příspěvky tematizující Evropskou unii rozložené na časové ose, a to s ohledem na jejich celkovou délku. Z grafu jsou patrné čtyři výrazné nárůsty mediální pozornosti, kdy se tématům spojeným s Evropskou unií obsáhle věnovaly všechny tři zkoumané televizní stanice, a sice 7. února, 15. února, 23. února a 26. března.

7. února se všechny tři sledované televizní stanice věnovaly tématu tzv. zbraňové směrnice, neboť v tento den vláda ČR schválila novelu zákona, která z této unijní

směrnice vychází. Česká televize navíc v tento den na první místa vysílání zařadila dva obsáhlé příspěvky o čerpání dotací z Evropské unie, krátkou zprávu o odvolání polského místopředsedy Evropského parlamentu a také shrnující reportáž o Evropské unii s názvem *„EU řeší, jak se přiblížit lidem" (Události 7. 2. 2018)*.

Další výrazné zastoupení tématu Evropské unie se objevuje 15. února, kdy se všechny tři sledované relace věnovaly tématu kamionové dopravy, resp. možnosti jejího vyjmutí z unijní směrnice o vysílání pracovníků. Spouštěčem tohoto tématu byla opět domácí politická situace – v tomto případě tiskové vyjádření českého ministra dopravy. Nova se tomuto tématu věnovala nejobsáhleji – za reportáž o aktuálním politickém jednání zařadila ještě živý rozhovor s předsedou odborového svazu dopravy. Prima téma kamionové dopravy doplnila o první ze série reportáží o GDPR, která tímto dnem odstartovala, Česká televize navíc zařadila shrnující reportáž o aktuálním zasedání Senátu ČR, který projednával mimo jiné právě i téma GDPR.

23. února byla většina zpravodajství o Evropské unii věnována právě probíhajícímu neformálnímu summitu Evropské rady. Česká televize tématu summitu věnovala obsáhlou reportáž a živý vstup reportéra z Bruselu. K tomu přidala ještě kratší zprávu o zařazení vybraných českých potravin na unijní seznam zaručených tradičních specialit. Prima se kromě summitu věnovala i tématu migrace, resp. tehdejšímu vyjádření Angely Merkelové o potřebě společného postupu v otázce azylové politiky. K tomu zařadila ještě obligátní reportáž ze série o GDPR. Nova se v tento den věnovala pouze evropskému summitu, a to pouze v jednom příspěvku.

Poslední nárůst pak přichází 26. března, kdy česká vláda rozhodla o vyhoštění tří ruských diplomatů v reakci na otravu bývalého ruského dvojitého agenta Sergeje Skripala ve Velké Británii. Česká televize tomuto tématu věnovala tři obsáhlé příspěvky hned v úvodu zpravodajství, Nova a Prima pak po jednom příspěvku. Prima k tomu ještě dodala příspěvek na téma kvality vajec z dovozu.

Z Grafu 8 je také patrné, že Česká televize se tématu Evropské unie věnovala nebo se jej alespoň dotkla ve svém zpravodajství systematicky téměř každý den. Z Tabulky 3 a Grafu 7 výše jsme přitom viděli, že tematická skladba zpravodajství o Evropské unii je u České televize velmi různorodá. Naopak Prima se tématu Evropské unie věnuje spíše nárazově a s výraznými výkyvy. Velmi intenzivně se tématu Evropské unie věnovala zejména v období od 15. února do 1. března, kdy s výjimkou víkendů zveřejňovala každý den minimálně jednu reportáž věnovanou problematice GDPR. Následně je téma Evropské unie zcela opuštěno a vrací se zpět až po 21. březnu, kdy dochází k souběhu konání summitu Evropské rady a vyhoštění ruských diplomatů v reakci na otrávení agenta Skripala ve Velké Británii. Jak dále vyplývá z grafu, televize Nova zařazuje zpravodajství o Evropské unii do svého programu spíše sporadicky. Zvýšená pozornost věnovaná Evropské unii je opět patrná mezi 21. a 26. březnem, v době konání evropského summitu a vyhoštění ruských diplomatů.

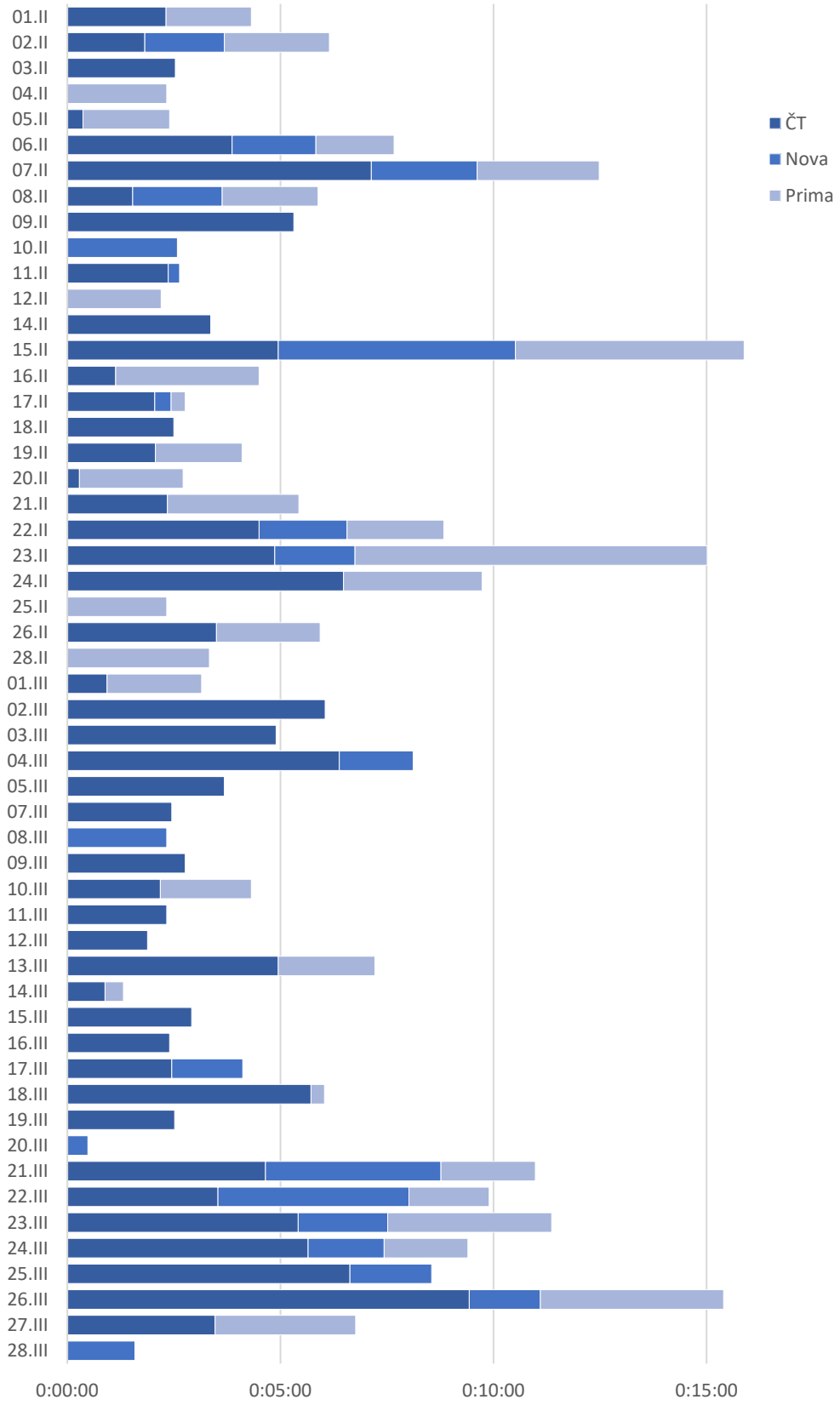

Graf 8. Čas věnovaný Evropské unii ve vysílání dle data. N = 141.

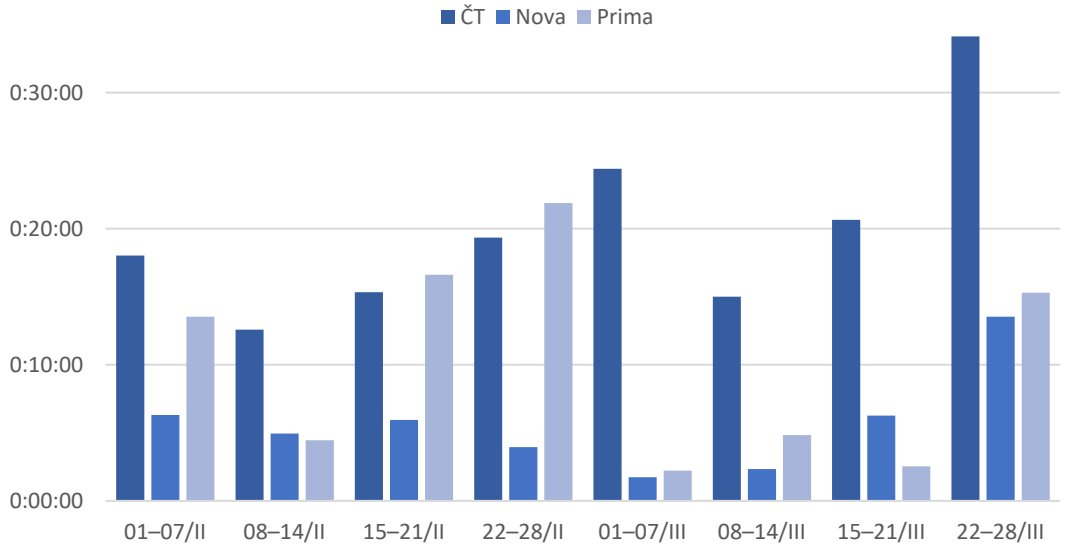

Graf 9. Čas věnovaný Evropské unii ve vysílání souhrnně dle týdnů. N = 141.

Přehledně ukazuje odlišnosti v míře pozornosti věnované Evropské unii jednotlivými stanicemi Graf 9, který obsahuje souhrnná data z Grafu 8, rozčleněná podle jednotlivých sledovaných týdnů. Z grafu je patrná konzistentní pozornost věnovaná tématu Evropské unie Českou televizí. Více prostoru je Evropské unii věnováno v týdnu od 1. 3. do 7. 3. 2018. V tomto rozmezí se Česká televize věnovala zejména zahraničním tématům – pokračujícímu vyjednávání o brexitu, ukrajinské plynové krizi, volbám v Itálii, vyjednáváním o nové německé koalici a tématu možného zavedení cla na dovoz oceli a hliníku do USA. Komerční televize těmto zahraničním tématům nevěnovaly žádnou pozornost. Ve třetím a čtvrtém týdnu, tj. v rozmezí od 15. 2. do 28. 2. 2018, je patrný výrazný nárůst u televize Prima – jedná se právě o již zmiňovanou sérii reportáží věnovanou tématu GDPR. U všech tří sledovaných stanic pak přichází výrazný nárůst i v posledním sledovaném týdnu, tj. od 22. 3. do 28. 3. 2018, kdy po jednání summitu Evropské rady došlo ke koordinovanému vyhoštění ruských diplomatů, ke kterému přistoupila i Česká republika.

VO 4: Z jaké perspektivy jsou tato témata v televizním zpravodajství nahlížena, resp. jaký je jejich fokus?

Graf 10 ukazuje podíl fokusu příspěvků tematizujících Evropskou unii dle jednotlivých sledovaných televizních stanic. Souhrnně byl nejčastěji zastoupen český fokus (48 %), dále fokus evropský (24 %), mezinárodní (14 %) a národní členský (14 %). Co se týče srovnání sledovaných stanic, z grafu je patrné, že nejvyváženější rozložení jednotlivých typů fokusů najdeme u České televize (situace je zde tedy podobná jako u výše uvedeného Grafu 7 sledujícího tematizaci Evropské unie). Přesto i u České televize je nejčastěji zastoupen fokus český (35 %), ostatní typy fokusu jsou rovnoměrně rozloženy zhruba po 20 %. Naopak u obou komerčních stanic je patrný výrazný nárůst českého fokusu (64 %, resp. 67 %), a to na úkor fokusu mezinárodního

a zejména členského, který je zastoupen pouze ve 3–4 % příspěvků. Tato data tedy znovu dokládají obecný nezájem Novy a Primy o zahraniční a mezinárodní témata a jejich důraz spíše na domácí problematiku.

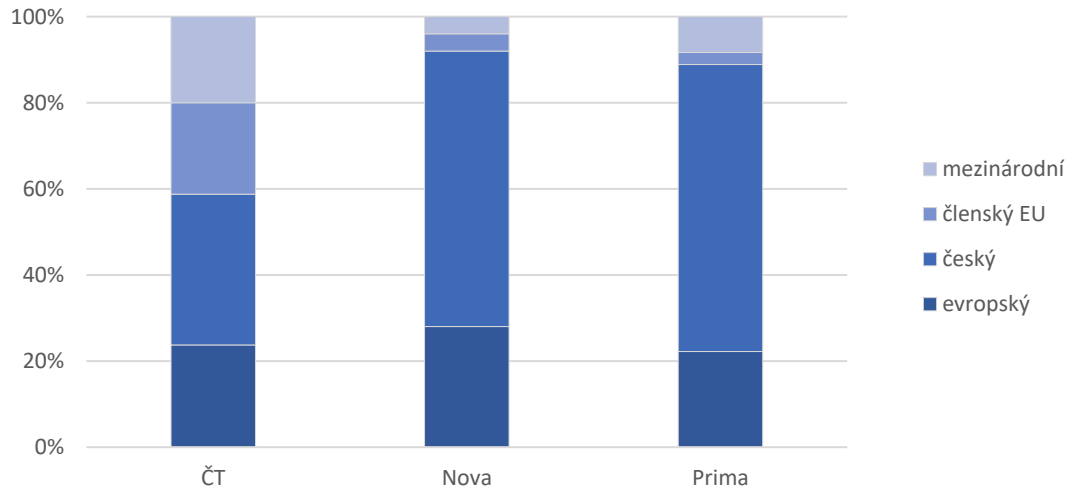

Graf 10. Fokus příspěvků o Evropské unii. N = 141.

Níže pro ilustraci uvádím jeden příklad evropského a jeden příklad českého fokusu. Obě ukázky pocházejí ze zpravodajství televize Nova a obě se týkají spotřebitelských témat, zároveň jsou obě neutrální, tedy bez hodnotícího zabarvení. Evropský fokus, tedy zaměření na celoevropský rozměr témat a jejich celoevropské řešení, se objevuje například v příspěvku s názvem *„EU chce prosadit přísnější tresty za pančování medu“ (Televizní noviny 17. 3. 2018):*

> *„V Unii je zhruba 600 tisíc včelařů, kteří každoročně stočí okolo 250 tisíc tun medu, což dělá z Unie druhého největšího světového výrobce medu hned po Číně. Přesto se zhruba stejné množství medu do Unie každý rok přiveze. Nejčastěji právě z Číny, Ukrajiny, Argentiny nebo Mexika. Podle Evropského parlamentu ale až pětina dováženého mediu nesplňovala evropská kritéria.“ (Televizní noviny 17. 3. 2018)*

Vidíme zde jasnou identifikaci Unie jako jednotného celku, jednoho prostoru, v rámci kterého společně působí evropští včelaři. Unie je dokonce označena za *„největšího světového výrobce medu“*, což navozuje představu jakési včelařské spolupráce napříč Unií – jako kdyby evropští včelaři vyráběli med společně. Zároveň je Unie i jednotným, snad až domáckým prostorem, do kterého se med dováží „z ciziny“ – z Číny, Ukrajiny, Argentiny nebo Mexika. Tento cizí, mimo-unijní med však nesplňuje vyšší evropské (domácí, jednotné, společné, „naše“) nároky.

Český fokus znamená naopak to, že se hlavní pozornost ve zpravodajském příběhu soustředí na národní rozměr témat nebo událostí. Unijní aktivity jsou představeny prizmatem českého prostředí – důraz bývá položen na názory českých politiků nebo

dopad unijních opatření na české občany. Zároveň s českým fokusem pak nutně přichází i optika my versus oni. Češi a české zájmy jsou tímto viděním vyčleněni z celku Unie, která pak stojí mimo ně (nebo dokonce proti nim, pokud je daná unijní aktivita vnímána jako negativní). Český fokus, zde ovšem bez jakéhokoli hodnotícího zabarvení, se objevuje například již v názvu příspěvku *„Hmyzí speciality na českých talířích" (Televizní noviny 10. 2. 2018):*

> *„Vypadá to, že už brzy bychom si v restauracích mohli k jídlu objednat šváby nebo cvrčky. Evropská unie totiž schválila nařízení, které bere hmyz jako potravinu nového typu. A Česko bude muset tento dokument zapracovat do svých zákonů. A prý jsme na to připraveni, dokonce patříme mezi přední chovatele krmného hmyzu v Evropě." (Televizní noviny 10. 2. 2018)*

Na rozdíl od předchozího úryvku, zde se jasně oddělujeme „my" jako Češi, kteří máme své vlastní zájmy a vlastní zvyklosti, od zbytku Unie. Důraz je zde položen na vliv nebo dopad „cizího" unijního nařízení, které nyní budeme muset zapracovat *„do svých zákonů"*, na „naše" nové možnosti, které se nám nyní otevřou (*„už brzy bychom si mohli objednat"*), a na „naši" připravenost na tuto změnu.

Obě ukázky demonstrují, jak velmi odlišně může totožná zpráva vypadat v závislosti na tom, rozhodneme-li se soustředit na její celoevropský nebo pouze český rozměr. S tímto vědomím je pak třeba interpretovat i výše uvedené výsledky provedené analýzy. Objevuje-li se evropský fokus ve zpravodajství o Evropské unii pouze v necelé čtvrtině případů, znamená to, že pouhá čtvrtina příspěvků měla potenciál vůbec nastolit celoevropská témata a jejich případné celoevropské řešení, nebo potenciál oslovit diváky zpravodajství coby obyvatele společného evropského prostoru nebo příslušníky společné evropské komunity. Naopak 35 % (Česká televize) a 64–67 % (Nova a Prima) zpravodajství o Evropské unii se stále soustřeďuje na národní rozměr unijních témat. Témat, která jsou pak nutně představena optikou my versus oni, Češi versus Unie, což již v sobě implikuje nikoli identifikaci s Unií, tedy spolkem států, jehož jsme členy, ale naopak vymezení se mimo ni či proti ní. Zdůrazněním českého aspektu evropských témat pak zároveň ustupuje do pozadí vrstevnatost Unie coby heterogenního spolku jednotlivých členských států, ale i složité politické architektury různých vzájemně se vyvažujících a propojujících institucí a orgánů. Namísto toho vystupuje jednotné a cizí „oni", které nutně působí spíše nepřátelsky.

3.1.3.3 Tón

VO 5: Je v televizním zpravodajství o Evropské unii patrný nějaký hodnotící tón? Jakou má valenci?

Jak je patrné z Grafu 11, většina zpravodajství o Evropské unii byla neutrální (64 %), tj. nebyl zde pozorovatelný žádný hodnotící tón. Největší podíl neutrálního zpravodajství měly Česká televize a Nova, kde bylo zjištěno shodně 76 % neutrálního zpravodajství. Oproti tomu Prima měla pouze 28 % neutrálního zpravodajství. Zcela negativní nebo spíše negativní tón pak byl patrný ve 22 % zpravodajství. Největší – dokonce nadpoloviční – podíl negativního zpravodajství měla Prima, kde byl negativní tón patrný v 67 % příspěvků (přičemž *zcela negativní* tón byl patrný u 47 % příspěvků). U Novy je podíl negativního tónu na celkovém objemu zpravodajství souhrnně pouze 8 %, u České televize pak 6 %, ovšem s tím výrazným rozdílem, že hodnota *zcela negativní* zde není zastoupena vůbec. Co se týče pozitivního tónu nebo hodnocení, objevilo se dohromady ve 14 % sledovaných příspěvků. Největší podíl pozitivního zpravodajství byl patrný u České televize, kde souhrn zcela pozitivních a spíše pozitivních příspěvků tvořil 18 % všech příspěvků. O trochu menší podíl pozitivního tónu můžeme sledovat u Novy, kde souhrn pozitivních příspěvků tvoří 16 % z celku. Nejmenší podíl pozitivního tónu pak má Prima (komplementárně k největšímu podílu negativních příspěvků), pozitivita je zde patrná pouze v 6 % příspěvků.

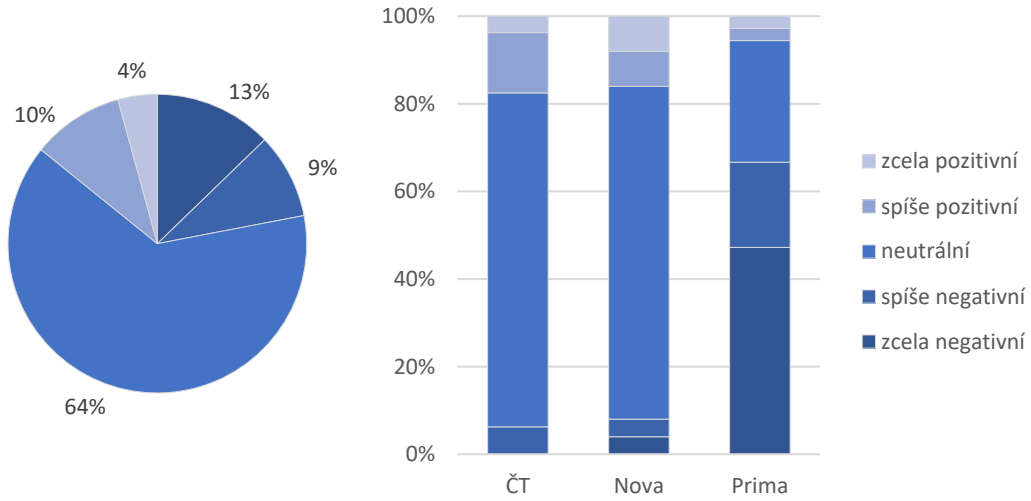

Graf 11. Tón příspěvků o Evropské unii – souhrnně (vlevo) a dle jednotlivých stanic (vpravo). N = 141.

Graf 12 pak znázorňuje průměrný tón dle jednotlivých zkoumaných stanic. Spočítán byl tak, že kategorii *zcela pozitivní* byla přiřazena hodnota +1 a kategorii *zcela negativní* byla přiřazena hodnota −1. Kategorie *spíše pozitivní* a *spíše negativní* pak nabývaly hodnot +0,5 a −0,5, kategorii *neutrální* byla přiřazena hodnota 0. Podle souhrnných výsledků pak byl průměrný tón při škále od +1 do −1 lehce pozitivní u České televize

(+0,08) a u Novy (+0,06). Naopak velmi negativní tón byl zjištěn u Primy (−0,53). Graf 12 pak ukazuje tyto souhrnné výsledky ještě dále rozčleněné podle proměnné *přítomnost EU* a podle fokusu.

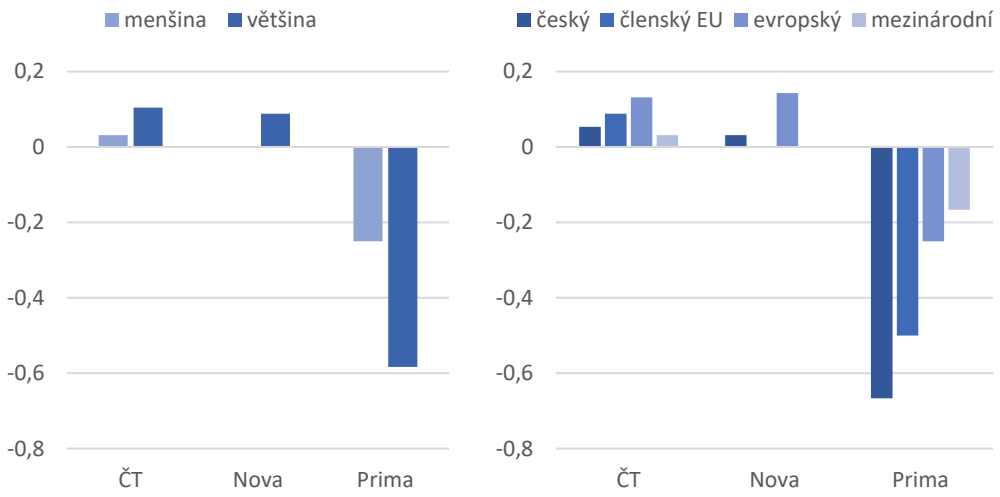

Graf 12. Průměrný tón příspěvků o Evropské unii – podle proměnné *přítomnost EU* (vlevo) a podle fokusu (vpravo). N = 141.

V levé části Grafu 12 můžeme vidět, že příspěvky, které tematizují Evropskou unii většinově, u všech tří stanic prohlubují zjištěný trend, zatímco příspěvky, ve kterých Evropská unie figuruje pouze jako druhotné téma, jsou blíže neutrálnímu středu. U České televize a Novy jsou tedy příspěvky tematizující EU většinově ještě pozitivnější, zatímco u Primy jsou příspěvky tohoto typu ještě více negativní. Naopak příspěvky, které tematizují EU menšinově, jsou ve všech třech případech více neutrální, u televize Nova mají dokonce přesně hodnotu 0, proto na grafu příslušný sloupec ani není vidět. Tento výsledek naznačuje, že zjištěný tón do jisté míry skutečně reflektuje naladění příslušného média vůči Evropské unii – čím více je Evropská unie v příspěvku přítomná jakožto primární nebo většinové téma, tím více se toto naladění projevuje. Naopak v takových příspěvcích, kde se Evropská unie objevuje pouze druhotně nebo menšinově, hodnotící zabarvení není tolik patrné.

V pravé části Grafu 12 pak vidíme rozčlenění tónu podle přítomného fokusu. Ukazuje se, že tam, kde převažuje český fokus, je zpravodajství také nejvíce negativní (Prima), případně nejméně pozitivní (ČT a Nova). Naopak příspěvky s celoevropským fokusem jsou nejvíce pozitivní (ČT a Nova), případně alespoň výrazně méně negativní (Prima). Mezinárodní fokus je pak u všech tří sledovaných stanic nejblíže neutrálnímu středu, u Novy má opět přímo hodnotu 0. Tato zjištění mohou být interpretována například tak, že čím více je fokus zpravodajství vzdálený domácímu prostředí, tím méně je negativně hodnotově zabarvený. Vzdálenější témata jsou tedy prezentována více neutrálně, bez emocionálního zabarvení nebo hodnocení, případně lehce pozitivně. Jiné vysvětlení se vztahuje již specificky ke zkoumanému

tématu Evropské unie – hovoříme-li o hodnocení Evropské unie jako takové, logicky bude představena v pozitivnějším světle, budeme-li se soustředit na ni samotnou, tedy na celoevropské úrovni, případně na mezinárodní úrovni, kde bude vystupovat v roli mezinárodního, světového aktéra. Naopak, budeme-li pohlížet na Unii jako celek pouze domácím, národním prizmatem, soustředíme se spíše na její negativní charakteristiky, začneme stavět do protikladu unijní a české zájmy, do popředí vystoupí vliv, jaký má Unie na Čechy, nebo vliv, jaký (ne)mají Češi v Unii. V tomto světle se pak ukazuje vysoká korelace českého fokusu a výrazně negativního hodnocení Unie ve zpravodajství televize Prima jako nikoli náhodný souběh okolností, ale jako nutná vzájemná provázanost obou proměnných.

Na závěr uvádím opět pro ilustraci ukázku pozitivního a negativního tónu. Obě ukázky pocházejí ze zpravodajství televize Prima a týkají se podobných témat, neboť se v obou případech jedná o dopady unijní politiky v České republice. Pozitivní tón se objevuje například v reportáži *„Šizené potraviny mají brzy skončit“ (Zprávy FTV Prima 2. 2. 2018):*

> *„Stejný obal, stejný název, jenže výrobek uvnitř je jiný. Takzvaná dvojí kvalita potravin a dalších produktů trápí nás, české spotřebitele, řadu let. Už brzy by se to ale mělo změnit. Evropská unie totiž chystá celou řadu novinek. (…) [Znovu se] potvrdilo, že se k nám dodávají šizené produkty. Takové jednání výrobců by se už v dubnu mělo zařadit mezi nekalé obchodní praktiky. Současně s tím se má představit i nová metodika kontrol kvality potravin. (…) Zároveň chce eurokomisařka umožnit nespokojeným zákazníkům podat hromadnou žalobu na výrobce v případě zjištění dvojí kvality. Pokud se tato nová opatření povede prosadit, povede to podle odborníků ke zlepšení pozice všech spotřebitelů, a na českém trhu to je podle všeho zvlášť potřeba.“ (Zprávy FTV Prima 2. 2. 2018)*

Unijní opatření je zde představeno v roli vítaného řešení problému, který *„trápí nás, české spotřebitele, už řadu let“*. Pozitivní dopad připravovaných opatření anticipuje i jejich označení jakožto *„novinek“*. To vzápětí potvrzuje i odkaz na mínění odborníků, podle kterých prosazení unijních opatření povede ke *„zlepšení“* pozice všech spotřebitelů, což je v případě České republiky *„zvlášť potřeba“*. Vidíme zde tedy důraz na pozitivní benefity chystaných opatření Evropské unie, které pomáhají řešit problémy, se kterými se čeští spotřebitelé dlouhodobě potýkají.

Negativní tón je pak přítomný například v reportáži s názvem *„Lidé sbírali podpisy proti zpřísnění držení zbraní“ (Zprávy FTV Prima 10. 3. 2018):*

> *„Rekordních 20 000 podpisů za šest týdnů posbírali organizátoři petice proti odzbrojování. Vadí jim směrnice Evropské unie o zpřísnění držení zbraní. Podle organizátorů je český zbrojní zákon sám o sobě jeden z*

nejpřísnějších v Evropě. Směrnice prý rozhodně nepovede ke snížení rizika terorismu. (…) Podle organizátorů je směrnice naprosto zbytečná a některé body jsou dokonce do očí bijící. Jako například omezení kapacity zásobníků u krátkých a poloautomatických zbraní. (…) Česká republika podala u Evropské komise [sic] *žalobu o zneplatnění směrnice o zpřísnění držení zbraní. Ta bohužel nemá odkladný účinek. (…) Zatím tedy alespoň poslanci koncem února na první schůzi dali směrnici Evropské unie o regulaci zbraní k ledu. (…) Velmi výrazným způsobem by se nařízení dotklo nejrůznějších spolků a historických skupin. Pokud by směrnice vstoupila v platnost v nejtvrdší podobě, řada lidí by zřejmě tyto spolky opustila a události jako je například historická rekonstrukce bitvy u Slavkova by zmizely z kulturních programů." (Zprávy FTV Prima 10. 3. 2018)*

Hodnotící zabarvení je zde zřejmé – celá reportáž je podána z pohledu organizátorů petice, jejichž hodnocení tak splývá s hodnocením redakce. Důraz je položen na *„rekordní"* počet podpisů petice protestující proti evropské směrnici, která *„rozhodně nepovede"* ke kýženým výsledkům. Směrnice je proto *„naprosto zbytečná"* a *„do očí bijící"*. Žaloba, kterou Česká republika podala k Evropskému soudnímu dvoru (v reportáži je nesprávně uvedeno, že byla žaloba podána k Evropské komisi), pak *„bohužel"* nemá odkladný účinek, zatím tedy implementaci evropské směrnice blokují *„alespoň"* naši poslanci. Závěr reportáže pak varuje před možným umrtvujícím efektem, který by mohla mít případná *„nejtvrdší podoba"* směrnice na kulturní a společenský život v České republice.

3.1.3.4 Aktéři

VO 6: Jací aktéři v televizním zpravodajství o Evropské unii dostávají prostor?

Ve všech analyzovaných příspěvcích tematizujících Evropskou unii se objevilo celkem 455 aktérů, kteří buď dostali v rámci příspěvku prostor pro vlastní vyjádření, nebo byli médiem přímo citováni. Na České televizi se ve sledovaném období objevilo celkem 239 aktérů, na televizi Nova 91 aktérů a na televizi Prima pak 125 aktérů. Pokud toto číslo ovšem přepočítáme podle celkového množství analyzovaných příspěvků pro příslušnou stanici, zjistíme, že rozdíly mezi jednotlivými stanicemi nebyly tak velké. V České televizi připadá na jeden příspěvek 2,9 aktéra, na Nově je to 3,6 aktéra, na Primě pak 3,5 aktéra.

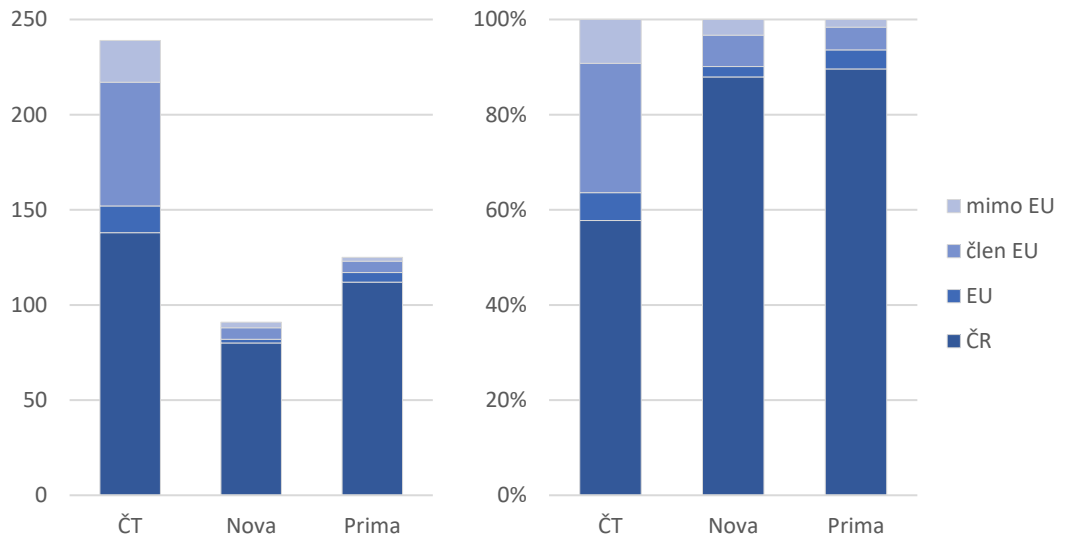

Graf 13. Lokace aktérů promlouvajících v příspěvcích o Evropské unii – jejich počet (vlevo) a podíl (vpravo). N = 455.

Jak je patrné z Grafu 13, z hlediska lokace promlouvajících aktérů výrazně dominují čeští mluvčí. Celkově se ve sledovaných příspěvcích objevilo 330 aktérů s českou lokací, 21 aktérů unijních, 77 aktérů z členských zemí Unie a 27 mezinárodních aktérů s lokací mimo EU. V grafu pak vidíme tyto údaje již rozdělené podle jednotlivých zkoumaných stanic. Zatímco levá část Grafu 13 znázorňuje celkový počet promlouvajících aktérů podle jejich lokace, pravá část ukazuje jejich procentuální podíly na celku všech mluvčích.

Na ČT je podíl českých mluvčích 58 %, na Nově a Primě je pak 88 %, resp. 90 %. Co se týká promlouvajících unijních aktérů, největší prostor dostali na ČT, kde podíl jejich promluv tvoří 6 %. Menší podíl zaujímají na Primě (4 %) a nejmenší na Nově (2 %). ČT také poskytla největší prostor i dalším zahraničním aktérům, ať už ze členských států Unie nebo mimo ni. Podíl členských aktérů zde tvoří 27 %, podíl mezinárodních nečlenských aktérů pak 9 %. Na Nově podíl těchto aktérů tvoří 7 %, resp. 3 %. Na Primě je podíl členských a mezinárodních aktérů nejnižší, činí pouze 5 %, resp. 2 %. Rozložení lokace aktérů tedy potvrzuje trend, který jsme viděli již u tematické skladby a fokusu zpravodajství, tj. obecně větší důraz České televize na zahraniční dění a zároveň orientaci obou komerčních stanic spíše na domácí prostředí.

Z Tabulky 4 je dále patrné rozložení jednotlivých typů aktérů. Zatímco Graf 13 znázorňoval pouze rozložení lokace aktérů, takže rozlišoval pouze ryze unijní aktéry, Tabulka 4 nám dále ukáže i podíl česko-unijních aktérů, tedy aktérů s lokací ČR, ovšem typem *EU aktér*. Jedná se zejména o české europoslance, ale také například vyjádření mluvčí Evropské komise v ČR. Z tabulky můžeme vyčíst, že podíl česko-unijních aktérů byl nejvyšší na Primě (4,8 %), nižší na ČT (3,8 %) a nejnižší na Nově (1,1 %). Celkový podíl ryze unijních i česko-unijních aktérů (tedy součet obou řádků

EU aktér pro lokaci EU i ČR) je však stále nejvyšší u České televize, kde činí 9,2 % ze všech promlouvajících aktérů. O trochu nižší je na Primě (7,2 %) a nejnižší na Nově (3,3 %).

lokace	typ aktéra	ČT	Nova	Prima	celkem
EU	EU aktér	5.4	2.2	2.4	4.0
	občan	0.4	-	-	0.2
	občanský sektor	-	-	0.8	0.2
	expert	-	-	0.8	0.2
	celkem	5.9	2.2	4.0	4.6
ČR	EU aktér	3.8	1.1	4.8	3.5
	vláda	16.7	16.5	12.8	15.6
	politik	18.4	11.0	20.8	17.6
	státní správa	7.1	9.9	12.0	9.0
	byznys	3.8	1.1	-	2.2
	občan	3.8	38.5	10.4	12.5
	občanský sektor	0.4	1.1	3.2	1.3
	vlivová skupina	1.7	4.4	4.8	3.1
	expert	2.1	4.4	20.8	7.7
	celkem	57.7	87.9	89.6	72.5
člen EU	vláda	9.2	4.4	4.8	7.0
	politik	7.1	2.2	-	4.2
	státní správa	1.3	-	-	0.7
	byznys	2.1	-	-	1.1
	občan	2.1	-	-	1.1
	občanský sektor	1.7	-	-	0.9
	vlivová skupina	0.8	-	-	0.4
	expert	2.9	-	-	1.5
	celkem	27.2	6.6	4.8	16.9
mimo EU	vláda	2.9	-	0.8	1.8
	politik	1.3	-	-	0.7
	státní správa	0.8	1.1	0.8	0.9
	byznys	1.3	-	-	0.7
	občan	1.7	-	-	0.9
	občanský sektor	0.4	1.1	-	0.4
	vlivová skupina	-	1.1	-	0.2
	expert	0.8	-	-	0.4
	celkem	9.2	3.3	1.6	5.9
celkem		100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %

Tabulka 4. Aktéři promlouvající v příspěvcích o Evropské unii. Výsledky jsou uvedeny v procentech. N = 455.

Co se týče rozložení ostatních typů českých aktérů, jasnou převahu mají vládní a ostatní političtí aktéři. Vládní aktéři dosahují na ČT i Nově shodně podílu necelých 17 %, na Primě je podíl o něco nižší (13 %). Naopak podíl ostatních politických mluvčích je nejvyšší na Primě (21 %), následuje ČT (18 %) a s výrazným odstupem Nova (11 %). Výrazná odlišnost mezi oběma komerčními stanicemi a veřejnoprávní ČT je pak v zastoupení občanských aktérů. Zatímco ČT dala prostor běžným občanům pouze v necelých 4 % případů, Prima to učinila v 10 % a Nova dokonce ve 39 % případů. To z českých občanských aktérů činí nejčastěji zastoupené mluvčí na této televizní stanici vůbec. Je to dáno zejména tím, že televize Nova často do svých reportáží zahrnuje ankety na ulici, kdy se ptá náhodných kolemjdoucích na jejich názor na danou problematiku. Zajímavé ovšem je, že vyšší zastoupení mají na obou komerčních stanicích i mluvčí z občanského sektoru, tj. zástupci různých neziskových organizací nebo občanských spolků. Zatímco u ČT jejich podíl činí pouze 0,4 %, u Novy je to 1,1 % a u Primy jsou to dokonce 3,2 % všech mluvčích. Další zajímavou odchylkou je pak zastoupení expertních hlasů – zatímco Česká televize jim věnovala 2 % a Nova 4 % z celkového prostoru, na Primě jejich podíl stoupá až na 21 %. To činí z českých expertních mluvčích nejčastější typ promlouvajících aktérů na televizi Prima vůbec (spolu s českými politickými aktéry, kteří dosáhli stejného podílu). Takto výrazné zastoupení expertních mluvčích si vysvětluji zejména sérií reportáží o GDPR, kde často figurovali experti z řad právníků nebo jiných specialistů. Většinou se však jednalo o stále tytéž osoby, které televize Prima oslovovala s žádostí o vyjádření opakovaně – nejčastěji se jednalo o advokáty Lukáše Lexu, Miroslava Krutinu a Danielu Kovářovou. V oblastech migrace nebo kauzy Skripal byl zase častým expertním hlasem politolog Jan Kubáček.

Na poli zahraničních – členských i mezinárodních – aktérů jasně dominuje Česká televize, jak ostatně ukázal již Graf 13. Podíváme-li se na složení typů těchto aktérů podrobněji, zjistíme, že i zde převažují zejména vládní aktéři, na ČT je pak patrné i výraznější zastoupení politických aktérů ze členských zemí EU (7 %). Stejně jako v případě tematizace Evropské unie (Graf 7) a fokusu příspěvků (Graf 10) se tak i v případě zastoupení různých typů aktérů a jejich lokací ukazuje zpravodajství České televize jako nejvíce různorodé. Čeští aktéři zde sice dominují s téměř 58% zastoupením, u obou soukromých televizních stanic je však převaha domácích mluvčích mnohem drtivější (88–90 %), takže prostor pro unijní nebo jiné zahraniční mluvčí je zde mnohem menší.

Tabulka s absolutními počty všech typů promlouvajících aktérů, tedy bez přepočtu na procentuální podíly, je součástí Přílohy 4.

3.1.3.5 Instituce

VO 7: Které unijní instituce jsou v televizním zpravodajství nejvíce viditelné?

Konkrétní instituce nebo orgány Evropské unie byly ve sledovaném vzorku 141 příspěvků zmíněny celkem 83krát, přičemž alespoň jedna unijní instituce byla zmíněna ve 42 % příspěvků. Z toho plyne, že v nadpoloviční většině příspěvků (58 %) tedy nebyla zmíněna žádná unijní instituce a hovořilo se zde pouze o Evropské unii obecně.

Nejčastěji zmiňovala konkrétní unijní instituce televize Nova. Zde činil podíl příspěvků, kde byla zmíněna alespoň jedna instituce Evropské unie, 52 %. O něco nižší podíl zmiňovaných institucí má Česká televize (41 %), nejméně často pak konkrétní instituce nebo orgány EU zmiňovala Prima – pouze ve 36 % příspěvků.

Souhrnně nejčastěji zmiňovanou institucí Evropské unie je Evropská komise, která je zmiňována téměř v polovině všech případů (42 %). S výrazným odstupem následují Evropský parlament (27 %) a Evropská rada (14 %). Zastoupen je i Soudní dvůr Evropské unie, který tvoří 6 % všech zmínek, posledním zastoupeným základním orgánem Unie je pak Rada EU (1 %). Kategorie *jiné* pak tvoří necelých 10 % všech zmínek. Rozdělení zmiňovaných institucí Evropské unie dle jednotlivých sledovaných stanic nabízí Graf 14.

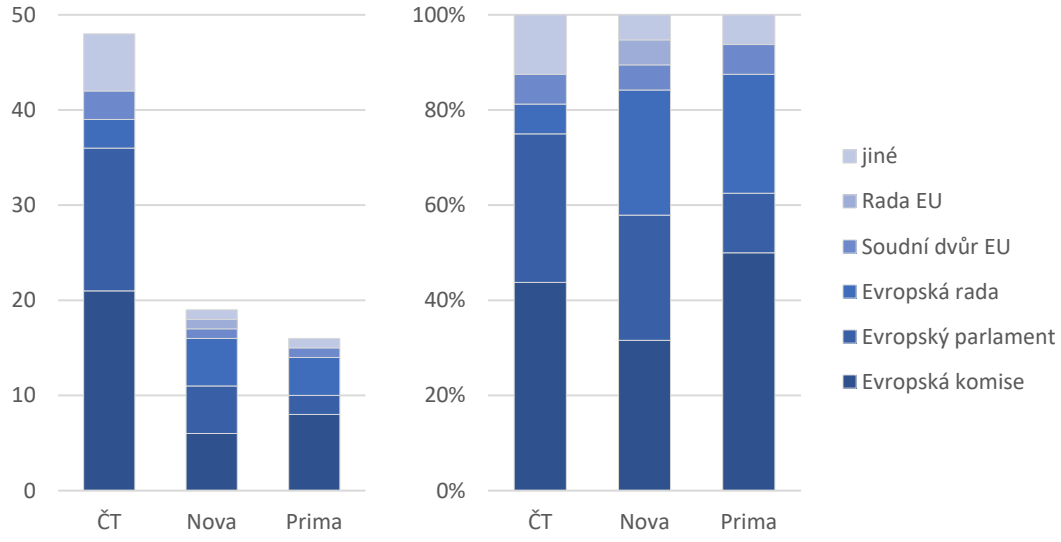

Graf 14. Zmiňované orgány a instituce Evropské unie – počet zmínek (vlevo) a podíl na celkovém počtu zmínek (vpravo). N = 83.

Graf 14 ukazuje v levé části celkový počet zmínek konkrétních unijních institucí. U ČT je to 48 zmínek, u Novy 19 a u Primy celkově 16 zmínek. Z tohoto údaje pak můžeme vypočítat průměrný počet zmíněných institucí na jeden příspěvek. Pořadí tří sledovaných stanic se přitom neliší od toho, které jsme uvedli výše. Televize Nova zmínila v jednom příspěvku v průměru 0,8 instituce, Česká televize zmínila v jednom

příspěvku 0,6 instituce a nejmenší počet institucí pak zmiňovala Prima – průměr je zde pouze 0,4 instituce na příspěvek. Procentuální rozložení zmiňovaných institucí je pak znázorněno v pravé části Grafu 14. Zde je patrná již zmiňovaná výrazná dominance Evropské komise, která je jednoznačně nejviditelnější institucí Evropské unie vůbec. Nejvíce viditelná byla Evropská komise na Primě, kde tvořila 50 % všech zmínek vůbec. To je zvlášť při malém počtu zmíněných institucí na této televizní stanici velmi silná převaha. Česká televize zmiňovala Evropskou komisi ve 44 % všech případů, Nova pak ve 32 % zmínek. Naopak v podílu zmínek o Evropském parlamentu zaujímá první místo ČT (31 %), následuje Nova (26 %) a s velkým odstupem Prima (13 %). Evropská rada byla zmiňována podobně často, resp. tvoří podobný podíl všech zmínek u Novy (26 %) a Primy (25 %). Naopak u ČT je podíl zmínek o Evropské radě výrazně menší – pouze 6 %. Radu Evropské unie zmiňuje pouze Nova, a to v 5 % případů. Soudní dvůr Evropské unie dosáhl překvapivě u všech tří sledovaných stanic velmi podobného podílu 5–6 %. Poslední položkou je u všech tří stanic kategorie *jiné*. Sem spadají případy, kdy nebyly zmíněny základní orgány Evropské unie, ale pouze některé z jejích dalších úřadů či agentur. U České televize tato kategorie zaujímá 13 % všech zmínek a tvoří ji zmínky o Evropské agentuře pro životní prostředí, OLAFu, Europolu, Rapexu, Evropské agentuře pro bezpečnost letectví a Evropské lékové agentuře. U Novy a Primy pak tyto zmínky tvořily pouze 5–6 % a jednalo se v obou případech pouze o jednu zmínku – u Novy to byl Europol, u Primy pak Frontex.

Můžeme tedy shrnout, že v nadpoloviční většině případů (58 %) nejsou unijní instituce zmiňovány vůbec. Nejčastěji unijní instituce zmiňovala televize Nova, u které bylo také patrné nejrovnoměrnější rozložení zmiňovaných institucí, a to včetně zmínky o Radě EU, kterou žádná z ostatních stanic nezmínila ani jednou. Naopak nejméně často a s nejmenší pestrostí zmiňovala unijní instituce Prima. Nejčastěji zmiňovanou institucí je pak u všech tří sledovaných stanic Evropská komise, na kterou se nejvíce soustředila opět Prima, druhou nejviditelnější institucí je pak Evropský parlament, který nejčastěji zmiňovala Česká televize. Tyto výsledky tak zapadají do již dříve zjištěných trendů. Česká televize zmiňuje obecně více konkrétních unijních institucí, a mezi nimi zejména Evropský parlament, tedy evropskými občany přímo volený orgán, což je v souladu s častějším evropským fokusem, větším prostorem, který zde dostávají evropští mluvčí, a celkově více pozitivním tónem zpravodajství. Naproti tomu Prima zmiňuje konkrétní unijní instituce pouze ve 36 % příspěvků. To znamená, že v drtivé většině svého zpravodajství informuje pouze o nerozlišené homogenní Unii. Pokud už je zde nějaká unijní instituce zmíněna, je to v 50 % případů Evropská komise coby supranacionální, apolitický, a tedy „úřednický" orgán, který není občany přímo volen. To je zároveň v souladu s převažujícím českým fokusem zpravodajství, převažující přítomností českých mluvčích a výrazně negativním tónem zpravodajství o Evropské unii.

Tabulka s absolutními počty zmínek unijních institucí, tedy opět bez přepočtu na procentuální podíly, je součástí Přílohy 5.

3.1.4 Shrnutí výsledků kvantitativní obsahové analýzy

Z analýzy vyplývá, že nejvíce prostoru věnovala tématu Evropské unie Česká televize (5–6 %), méně Prima (4–5 %) a nejméně Nova (2 %). Zároveň je však třeba připomenout, že vyšší podíl zpravodajství o Evropské unii na České televizi nebyl způsoben celkově větším důrazem na téma Unie jako takové, ale spíše vtahováním evropského aspektu do jiných, domácích i zahraničních témat. To ukázala proměnná *přítomnost EU*, která u zpravodajství České televize nabývala hodnoty *většina* pouze v 60 % příspěvků, zatímco u obou zbývajících stanic byl podíl vyšší. Pokud bychom mezi sebou srovnávali jednotlivé stanice pouze z hlediska většinových příspěvků o Evropské unii, největší podíl evropského zpravodajství by nabídla Prima. Můžeme tedy říci, že výrazný náskok České televize oproti ostatním dvěma televizním stanicím v oblasti viditelnosti Evropské unie je způsoben zejména velkým počtem příspěvků, ve kterých hraje Evropská unie spíše druhořadou roli, jako určitý aspekt jiného tématu. Z jiného úhlu pak ukazuje míru pozornosti, kterou jednotlivé televizní stanice tématu Evropské unie věnovaly, srovnání průměrné časové stopáže standardního zpravodajského příspěvku s průměrnou časovou stopáží příspěvku tematizujícího EU. Z tohoto srovnání vyplývá, že více pozornosti tématu Evropské unie věnovaly opět Česká televize a Prima, kde měly „evropské" příspěvky časově nadprůměrnou stopáž. Naopak televize Nova věnovala tématu Evropské unie spíše kratší příspěvky, což může indikovat, že pro ni toto téma není tak důležité.

Co se týče prominence prostoru, který pro evropská témata jednotlivé televizní stanice vyhradily, nejlepší prostor těmto příspěvkům věnovala Česká televize, která je častěji zařazovala na úvod zpravodajské relace a častěji je také avizovala v headlines, čímž jim dodávala na důležitosti. Zároveň ze srovnání těchto dat podle proměnné *přítomnost EU* vyplynulo, že na přední pozice v relaci i do headlines se častěji dostávají příspěvky, které jsou věnovány primárně Evropské unii. Opačný trend je pak pozorovatelný u Novy a Primy, kde je většinová přítomnost tématu Evropské unie v rámci příspěvku spíše „přitěžující okolností" pro jeho umístění na přední místa zpravodajské relace, kam se častěji dostávaly příspěvky s menšinovou přítomností EU.

Z hlediska tematické skladby nabídla nejrůznorodější zpravodajství Česká televize, a to jak co do celkového počtu zpracovaných témat, tak i co do rovnoměrnosti jejich zastoupení. Výrazně jsou zde zastoupena zejména zahraniční témata (brexit, kauza Skripal, zahraniční volby), ale i domácí politické a ekonomické zpravodajství v souvislosti s Evropskou unií (dotace, referendum). Menší tematická pestrost je patrná ve zpravodajství televize Nova, kde dominují lehčí spotřebitelská témata

(kvalita potravin), zastoupeno je ale i téma evropských summitů a událostí kolem kauzy Skripal, méně jsou pak zastoupena témata politická a ekonomická. Nejvíce nerovnoměrné zastoupení jednotlivých tematických skupin bylo pozorováno ve zpravodajství televize Prima, kde výrazně dominovalo téma GDPR (36 %) a téma migrace (17 %). Ani v jednom případě se přitom nejedná o jednoznačně aktuální dění, ale spíše o témata dlouhodobá. I tento fakt tedy napovídá, že zpracování právě těchto témat je zřejmě záměrnou volbou redakce. Naopak téma brexitu na Primě nebylo zastoupeno vůbec, stejně jako domácí ekonomické zpravodajství nebo téma evropských dotací.

Tematizace Evropské unie byla opět nejvyváženější ve zpravodajství České televize, která se rovnoměrně zaměřovala na vnitřní i vnější politiku Unie, na vnitřní politiku ostatních členských států i na domácí politickou situaci v souvislosti s Evropskou unií. Obě soukromé stanice se přitom mnohem méně zaměřují na dění v členských státech Evropské unie (Prima se tomuto tématu dokonce nevěnuje vůbec) a naopak více prostoru věnují následkům nebo dopadům unijní politiky v České republice – u Primy tvoří tento typ zpravodajství 50 % z celkového objemu analyzovaného zpravodajství. Z časového přehledu zpravodajství je zároveň zřejmé, že Česká televize se evropským tématům ve svém zpravodajství věnuje konzistentně téměř každý den, tematická skladba jejích příspěvků je přitom velice pestrá. Prima se naopak evropským tématům věnuje spíše nárazově – ve sledovaném období bylo výrazné zejména období mezi 15. únorem a 1. březnem, kdy se Prima cíleně soustředila na téma evropského nařízení GDPR. Nova pak zpravodajství o evropských tématech zařazuje spíše sporadicky, vyšší pozornost je Evropské unii věnována zejména v období konání evropských summitů, kdy je patrný nárůst pozornosti i u ostatních dvou sledovaných stanic.

Zpravodajství o Evropské unii je nejčastěji prezentováno z pohledu České republiky a českých národních zájmů. Český fokus je patrný téměř v polovině všech zpravodajských příspěvků o EU. Nejmenší převahu má ve zpravodajství České televize (35 %), naopak nejvýrazněji je přítomný ve zpravodajství Novy a Primy (64 %, resp. 67 %). Ostatní typy fokusu jsou v případě ČT zastoupeny rovnoměrně zhruba po 20 %, naopak u Novy a Primy je velmi málo zastoupen fokus mezinárodní a členský (3–8 %), což dokládá obecně malý zájem těchto dvou televizních stanic o zahraniční a mezinárodní témata. Evropský fokus se u všech tří sledovaných stanic objevuje shodně zhruba ve čtvrtině zpravodajství o Evropské unii.

Největší podíl neutrálního zpravodajství o Evropské unii měly Česká televize a Nova (76 %), přičemž v obou případech byl souhrnný tón zpravodajství lehce pozitivní (+0,08, resp. +0,06). Naopak ve zpravodajství Primy byl podíl neutrálního zpravodajství pouze 28 %, přičemž výrazně převažoval negativní tón (67 %). Souhrnný tón zpravodajství zde proto dosahuje hodnoty −0,53. Srovnáním proměnné

tón a proměnné *přítomnost EU* bylo zároveň zjištěno, že příspěvky, které tematizují Evropskou unii většinově, mají výraznější hodnotové zabarvení (u Novy a ČT ještě více pozitivní a u Primy ještě více negativní), zatímco příspěvky, které tematizují Evropskou unii pouze druhotně, jsou více neutrální. To by mohlo indikovat, že zjištěný tón skutečně reflektuje redakční postoj k Evropské unii jako takové, a není pouze vedlejším produktem jiných aspektů příspěvku, neboť rozdíl mezi menšinovými a většinovými příspěvky spočívá pouze právě v míře přítomnosti tématu Evropské unie. Srovnáním proměnné *tón* s proměnnou *fokus* byla dále zjištěna korelace negativního tónu a českého fokusu. Zpravodajství, které se dívá na Evropskou unii prizmatem českého prostředí, je vůči Unii také více kritické – buď přímo více negativní, jako v případě Primy, anebo méně pozitivní, jako je tomu v případě ČT a Novy. Naopak, čím více je fokus zpravodajství vzdálený domácímu prostředí (členský fokus a zejména fokus evropský), tím více je neutrální nebo pozitivní. Evropský fokus je u všech sledovaných stanic více pozitivní, případně méně negativní. Naopak mezinárodní fokus je ve všech třech případech nejvíce neutrální, tedy nejblíže hodnotě 0. Výsledky tedy ukazují na korelaci českého fokusu a negativního tónu, stejně jako na korelaci evropského fokusu a pozitivního tónu.

Aktéři, kteří promlouvají ve zpravodajství o Evropské unii, jsou nejčastěji Češi. Na ČT je podíl českých mluvčích 58 %, na Nově a Primě je pak 88 %, resp. 90 %. Naopak podíl ryze unijních aktérů je komplementárně nejvyšší u České televize (6 %), nižší na Primě (4 %) a nejnižší na Nově (2 %). Při započtení česko-unijních aktérů (zejména českých europoslanců) pak podíl u všech sledovaných stanic stoupne, pořadí se však nemění: nejvíce unijních aktérů s lokací EU i ČR promlouvá stále ve zpravodajství České televize (9 %), o trochu menší podíl má Prima (7 %) a nejnižší podíl unijních aktérů je patrný ve zpravodajství televize Nova (3 %). Na ČT je také výrazně vyšší podíl zahraničních členských a mezinárodních aktérů, kteří tvoří 27 %, resp. 9 % všech mluvčích, naopak na Nově a Primě je podíl členských a mezinárodních aktérů výrazně nižší, pouze 5–7 %, resp. 2–3 %. Tato čísla tedy znovu potvrzují větší důraz České televize na zahraniční dění, který byl patrný i v tematické skladbě a u fokusu zpravodajství. Nejčastěji zastoupeným typem aktéra je ve zpravodajství ČT český politik (18 %), těsně následovaný českým vládním aktérem (17 %). Na Nově pak výrazně dominují čeští občanští aktéři (39 %), na Primě dostávají největší prostor shodně čeští expertní mluvčí a čeští političtí aktéři (21 %).

V nadpoloviční většině příspěvků (58 %) nebyla zmíněna žádná z unijních institucí a hovořilo se tedy pouze o Evropské unii obecně. Nejčastěji zmiňovala konkrétní unijní instituce televize Nova (v 52 % příspěvků), o něco méně Česká televize (41 %) a nejméně Prima (36 %). Souhrnně nejčastěji zmiňovanou institucí Evropské unie je Evropská komise, která je zmiňována téměř v polovině všech případů (42 %). S výrazným odstupem pak následují Evropský parlament (27 %) a Evropská rada (14 %). Nejvíce viditelná byla Evropská komise na Primě, kde tvořila 50 % všech

zmínek. Česká televize zmiňovala Evropskou komisi ve 44 % všech případů, Nova pak ve 32 % zmínek. Naopak Evropský parlament nejčastěji zmiňovala ČT (31 %), méně Nova (26 %) a vůbec nejméně Prima (13 %). Tato zjištění tak zapadají do dosavadních výsledků analýzy – Česká televize, jejíž zpravodajství se vyznačuje širší paletou zahraničních témat, častějším evropským fokusem, více pozitivním tónem zpravodajství o Evropské unii a vyšším zastoupením unijních i dalších zahraničních mluvčích, věnuje více prostoru konkrétním unijním institucím, a mezi nimi i Evropskému parlamentu coby přímo volenému orgánu s jasnou demokratickou legitimitou. Naopak zpravodajství Primy, které se soustředí více na domácí témata a zejména dopady unijní politiky na české prostředí, se vyznačuje častějším českým fokusem, výrazně vyšším podílem českých mluvčích a více negativním tónem zpravodajství o Evropské unii. Zároveň méně rozlišuje jednotlivé unijní instituce, a pokud už je zde nějaká konkrétní instituce zmíněna, je to nejčastěji Evropská komise coby supranacionální, byrokratický, a tedy občany přímo nevolený orgán, který je vnímán spíše negativně.

3.2. Kvalitativní analýza rámcování

Tato část výzkumu je zaměřena na šestou, tedy poslední zbývající výzkumnou oblast, kterou je rámcování. Měla by tedy přinést odpověď nebo odpovědi na otázku, jak byla ve zkoumaném období Evropská unie v českém televizním zpravodajství rámcována, jak byla zobrazována a pojmenovávána, případně s jakými stereotypy byla spojována.

VO 8: Jak je Evropská unie v televizním zpravodajství rámcována?

V první části opět nejprve krátce představím zvolenou výzkumnou metodu (oddíl 3.2.1) a parametry výzkumu (oddíl 3.2.2). Posléze uvedu podrobné výsledky provedené analýzy (oddíl 3.2.3) a jejich závěrečné shrnutí (oddíl 3.2.4).

3.2.1 Výzkumná metoda

V této práci vycházím z klasické definice rámcování, kterou představil Robert M. Entman v roce 1993 ve své studii *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm* (Entman 1993): „Rámcování zahrnuje selekci a salienci. Rámcovat znamená vybírat určité aspekty vnímané reality a zvýrazňovat je v komunikovaném textu takovým způsobem, který podporuje určitou definici problému, kauzální vysvětlení, morální hodnocení a/nebo doporučené řešení.“ (Entman 1993: 52) Entman zde upozorňuje na to, že rámce pomocí vybírání a zdůrazňování určitých elementů reality konstruují definici problémů (ukazují, co kdo činí, s jakými náklady a s jakými přínosy), identifikují příčiny těchto problémů, nabízejí jejich morální hodnocení a navrhují další opatření nebo řešení. Rámec tedy určuje, jestli většina recipientů zaregistruje, pochopí a zapamatuje si určitý problém určitým způsobem, stejně jako to, jak jej bude hodnotit a dál na jeho základě jednat. Efekt rámců na publikum tedy není univerzální, ale pouze většinový. Zároveň tím, že rámce přitahují pozornost pouze na vybrané aspekty reality, od jiných aspektů reality naopak pozornost nutně odvádějí a umenšují tak jejich význam. Rámce jsou tedy definované stejně tak tím, co vyzdvihují, jako tím, co opomíjejí. (Entman 1993)

Přítomnost rámců se podle Entmana projevuje přinejmenším ve čtyřech aspektech celého komunikačního procesu: (1) u samotného komunikátora, autora sdělení, který činí vědomá i nevědomá rozhodnutí o tom, co a jak bude vyjádřeno ve vznikajícím (2) textu, kde se přítomnost rámců manifestuje přítomností nebo absencí určitých klíčových slov, frází či stereotypizovaných obrazů, které následně mohou, ale nemusí ovlivnit (3) příjemce sdělení, který text také svébytně interpretuje a hodnotí. Hlavním „zásobníkem“ běžně používaných rámců je pak (4) kultura, která může být definována i jako soubor obecných nebo společných rámců, které se manifestují v myšlení a diskursu dané sociální skupiny. (Entman 1993)

Přínosem aplikace konceptu rámcování ve druhé oblasti, tedy na poli textu a obsahové analýzy, může být podle Entmana zejména citlivost k různé míře salience, tedy význačnosti nebo výraznosti jednotlivých elementů textu. Obsahová analýza poučená teorií rámcování nebude zacházet se všemi negativními či pozitivními výskyty v textu jako se stejně významnými a vlivnými jednotkami, které by mezi sebou pouze jednoduše sčítala (jako to činí například kvantitativní obsahová analýza). Naopak bude schopná právě rozdílnou míru jejich významnosti vyhodnotit a promítnout do celkového výsledku, který tak bude věrnější skutečné recipientské zkušenosti s daným textem. Na otázku, jak jsou rámce v textu utvářeny, pak Entman odpovídá, že je to skrze „přítomnost či absenci určitých klíčových slov, ustálených frází, stereotypizovaných obrazů, zdrojů informací a vět, které ustavují tematicky se posilující shluky faktů či soudů." (Entman 1993: 52)

Na Entmanovu definici odkazuje i de Vreese (2005), který však dále rozlišuje specifické a generické rámce. Specifické rámce jsou specifické pro dané zkoumané téma nebo výzkumný problém, takže umožňují hlubší analýzu a zachycení detailů, vzhledem k tomu je však obtížné získané poznatky generalizovat a porovnat s jinými tématy nebo je aplikovat v jiném prostředí. Předností generických rámců, které jsou spíše obecné povahy, je naopak lepší srovnatelnost zjištěných výsledků napříč různými výzkumy, která je však vykoupena menší pozorností ke specifikům a detailům jednoho konkrétního zkoumaného tématu nebo oblasti výzkumu. (de Vreese 2005) S tímto základním rozlišením dvou typů rámců se částečně překrývá rozlišení dvou způsobů jejich analýzy: induktivního a deduktivního rámcování. Induktivní přístup nemá předem stanovené kategorie rámců, je založen na opakované recepci analyzovaných textů, ze kterých se posléze začínají vynořovat specifické rámce, vycházející přímo ze zkoumaného vzorku jako takového. Deduktivní přístup naopak přistupuje k analýze textů s již předem definovanými (generickými) rámci, jejichž přítomnost ve zkoumaném vzorku pak může pouze potvrdit nebo vyvrátit. Stejné generické rámce je však možné tímto způsobem hledat napříč různými, i velmi odlišnými tématy. (de Vreese 2005)

3.2.2 Parametry výzkumu

Ve své analýze rámcování se zaměřím na specifické rámce, které budu v analyzovaných příspěvcích hledat induktivní metodou. Tuto volbu jsem učinila proto, že analýza rámcování doplňuje již provedenou kvantitativní obsahovou analýzu, která již nabídla potřebná „tvrdá data", která jsou snáze zobecnitelná a srovnatelná. Tato data bych nyní ráda obohatila o kvalitativní aspekt, tedy o specifické rámcování, které lépe dokreslí celkový obraz mediálního zpravodajství o Evropské unii v českém televizním zpravodajství ve sledovaném období.

Pro účely provedení kvalitativní analýzy rámcování bylo zapotřebí redukovat množství kódovacích jednotek, tedy učinit ještě užší výběr z původního výběrového souboru 141 příspěvků, které byly analyzovány v rámci kvantitativní obsahové analýzy. Do výběrového souboru pro kvalitativní analýzu rámcování byly vybrány pouze takové příspěvky, které tematizovaly Evropskou unii primárně nebo většinově, tj. ty, u kterých proměnná *přítomnost EU* nabývala hodnoty *většina*. Z těchto příspěvků pak bylo vybráno šest nejčastěji zastoupených tematických kategorií. Jednalo se o téma brexitu, GDPR, kauzu Skripal, téma ochrany spotřebitele, konání dvou summitů Evropské rady a téma migrace. Tímto způsobem bylo ke kvalitativní analýze vybráno celkem 60 příspěvků. Seznam všech takto analyzovaných televizních příspěvků je uveden v Příloze 6. Přehled počtu analyzovaných příspěvků dle jejich témat a sledovaných stanic pak ukazuje Tabulka 5 níže.

téma	**ČT**	**Nova**	**Prima**	**celkem**
brexit	11	2	-	13
GDPR	-	-	12	12
kauza Skripal	6	2	3	11
ochrana spotřebitele	3	3	2	8
summit	3	3	2	8
migrace	1	2	5	8
celkem	24	12	24	60

Tabulka 5. Přehled analyzovaných příspěvků v rámci kvalitativní analýzy rámcování. N = 60.

Analýza rámcování by tedy měla ukázat, jaký byl převažující vzorec vyprávění o Evropské unii nebo jak byla Evropská unie v těchto příspěvcích kontextualizována. Analýza probíhá formou opakované recepce analyzovaných textů, ze kterých se postupně vynořují obecnější kategorie – rámce. Rámce tedy představují způsob pohledu na dané téma, popis určitého problému a návrh jeho řešení, nebo nabízí vysvětlení jeho příčinných souvislostí. Existence nalezených rámců je v rámci analýzy zároveň doložena a ilustrována konkrétními citacemi z analyzovaných příspěvků. Měla by tedy ukázat nejenom to, jaké rámce byly ve zkoumaném vzorku odhaleny, ale také to, jak tyto rámce fungují a jak jsou konstruovány.

3.2.3 Výsledky výzkumu

V analyzovaném vzorku 60 televizních příspěvků bylo identifikováno celkem pět obecných rámců: (1) jednota, (2) vliv, (3) řešení, (4) ohrožení a (5) jistota. V oddílech 3.2.3.1–3.2.3.5 nyní představím nejprve každý z rámců zvlášť, v oddílu 3.2.4 pak analyzované rámce představím ještě jednou souhrnně a zároveň popíšu vzájemné vztahy mezi nimi.

3.2.3.1 Rámec jednoty

Rámec jednoty odkazuje především na evropskou jednotu a solidaritu. Evropská unie je touto optikou představena jako jednotný, vnitřně soudržný celek, který společně jedná navenek. Na jednotu a solidaritu členských zemí klade důraz ve svém zpravodajství o obou summitech Evropské rady především Česká televize.

> *„Tohle byly dva plné dny jednoty a solidarity. Na bruselských ulicích s obětmi teroristických útoků před dvěma lety. V bruselských jednacích sálech pak jako ukázka jednoty lídrů s Británií po nedávném útoku v Salisbury." (Události 23. 3. 2018)*

Evropská unie je označována jako společenství, osmadvacítka, Evropa. Častěji se zde hovoří o Evropě jako celku, o hledání společného řešení. Evropa je představena jako celistvý a silný mezinárodní aktér, který má vůli a sílu jednotně čelit vnějším tlakům. Výrazně je rámec evropské jednoty a solidarity patrný také v přístupu Unie ke kauze Skripal, kde se jednoznačně postavila za Velkou Británii.

> *„Evropská unie chce po Rusku bezodkladné odpovědi na otázky Britů ohledně nedávného útoku nervovou látkou v jihoanglickém Salisbury. Ve společném prohlášení to uvedli ministři zahraničí členských zemí Unie." (Události 19. 3. 2018)*

Evropská unie je zde představena jako akceschopný mezinárodní aktér, který hájí zájmy všech svých členů bez ohledu na to, jestli se ji chystají opustit nebo ne.

> *„Ruská vlajka na jedné z diplomatických budov v centru Bruselu. Vytáčí se podle toho, jak právě zavane vítr. A podobného ruského vytáčení už mají dost diplomaté evropští. Od Ruska teď chtějí konec vytáček a jasné odpovědi. (…) Takové vytáčení podle ministrů zahraničních věcí, kteří se dnes sjeli sem do Bruselu, ukazuje na jednu věc. Tohle je ruská strategie. A jediná obrana je společný postup zemí Evropské unie." (Události 19. 3. 2018)*

Důraz je tedy opět položen na jednotný společný postup a vzájemnou svornost, která se nakonec projevila i ve společném unijním postupu vůči Rusku v této kauze, kde se Unie jako celek postavila za Velkou Británii.

> *„Ruská hrozba už brexitem osamocený Londýn vrátila na jednu loď s Evropou." (Události 22. 3. 2018)*
>
> *„Přesto si lídři v jednotě z Bruselu odvezli poselství, že podobné útoky se mohou stát kdekoli. A že je důležité zůstat solidární. Jak v rámci Unie, tak i s těmi, kteří se ji rozhodli opustit." (Události 23. 3. 2018)*

Vyhošťování ruských diplomatů na znamení solidarity s Británií je pak označováno jako koordinovaná unijní akce, kde *„Česko bude stát po boku dalších členských států" (Události 26. 3. 2018).* Rámec jednoty a solidarity se pak u tématu unijní reakce na otravu agenta Skripala objevuje i na televizi Nova:

> *„Už zítra se bude rozhodovat, zda Česká republika vyhostí ruské diplomaty v souvislosti s případem otravy dvojitého agenta Sergeje Skripala a jeho dcery. Odborníci na diplomacii se shodují, že pokud se na tom dohodne Unie, je vyhoštění ruských diplomatů správným krokem. (…) Podle odborníků z oblasti diplomacie a mezinárodních vztahů je vyhoštění diplomatů poměrně adekvátní reakcí v situaci, kdy se na tom dohodly evropské státy jako celek." (Televizní noviny 25. 3. 2018)*

Opět zde tedy vidíme důraz na důležitost vzájemné koordinace a jednoty – pokud jedná Evropská unie jako celek, je to správný krok.

3.2.3.2 Rámec vlivu

Rámec vlivu je do jisté míry komplementární k rámci jednoty. Představuje Unii nikoli jako vnitřně homogenního aktéra či spolek států, které mají společný cíl. Nesoustředí se na celek Unie, ale spíše na jednotlivé části, tedy členské státy a jejich souboj o vliv. Kromě obecného motivu hry o vliv či kontrastu velkých (mocných) a malých (slabých) států se zde objevuje i velmi výrazný prvek českého národního (ne)vlivu, který je třeba v rámci Unie posílit.

Důraz na české zájmy a český vliv v Evropské unii se objevuje zejména ve zpravodajství Novy a Primy. Televize Nova pojala zpravodajství o konání obou celoevropských summitů jako reportáž o *„služební cestě" (Televizní noviny 22. 3. 2018)* Andreje Babiše. Nesoustředí se tedy na celoevropské dění jako takové, ale veškeré události podává prizmatem českého předsedy vlády, případně české delegace. Zpravodajské příspěvky jsou ostatně nazvány *„Andrej Babiš na summitu Evropské rady" (Televizní noviny 23. 2. 2018)* a *„Andreje Babiše čeká několikadenní návštěva Bruselu" (Televizní noviny 21. 3. 2018),* což plně odpovídá rámcování celého příběhu evropských summitů. Dozvídáme se, v kolik hodin ráno Andrej Babiš vyrážel z Prahy do Bruselu, kolik dní tam stráví a jaký bude mít program. Toto rámcování ještě dále umocňuje skutečnost, že Andrej Babiš je i téměř výhradním mluvčím, který v rámci příspěvků dostává prostor pro vlastní vyjádření. Dozvídáme se, jaké jsou jeho názory

na projednávanou problematiku a s jakým poselstvím na summit přijel. Převládající rámcování Evropské unie je zde tedy hlavně jeho rámcováním. Důraz přitom klade zejména na větší vliv České republiky v Evropské unii.

> *„Premiér v demisi Andrej Babiš chce, aby Česko mělo v Evropské unii větší vliv, jak na rozpočet, tak třeba na volbu předsedy Evropské komise. (…) Babiš jel do Bruselu s jasným poselstvím: Česko je sice malá země, ale má mít v Evropské unii silnější hlas." (Televizní noviny 23. 2. 2018)*

Objevuje se tedy klasické rozlišení my versus oni – my jsme sice malá země, ale přesto bychom měli být slyšet, Brusel by nám neměl diktovat, co máme dělat. Ještě větší důraz na českou reprezentaci a „českou stopu" je pak patrný hned v úvodu další reportáže. Těmito slovy uvádí moderátor ze studia příspěvek o konání celoevropského summitu lídrů všech členských států Evropské unie:

> *„Premiér v demisi Andrej Babiš je v Bruselu. Sešel se mimo jiné s Čechy, kteří pracují v institucích Unie. Zúčastní se také zasedání Evropské rady." (Televizní noviny 21. 3. 2018)*

Hlavní pozornost je tedy opět upřena nikoli na dění v Evropské unii, ale na osobní program českého premiéra a jeho setkání s krajany. Kromě tohoto programu se zúčastní *„také"* jednání Evropské rady. Velmi obdobně zpravodajství o summitech Evropské rady pojala i Prima. V popředí je zde opět postava českého zástupce Andreje Babiše, který přijel do Bruselu hájit zájmy Čechů. Evropská unie v tomto podání vyznívá jako aréna souboje členských států o vliv. Andrej Babiš přijel do Bruselu prosazovat české názory a český vliv. Reportáže ze summitů jsou tak směsí Babišových přímých citací a parafrází, které jsou vůči Evropské unii většinou velmi kritické: o našich věcech bychom měli rozhodovat my sami, ne se ptát na vše Bruselu, na chod Evropské unie bychom zároveň měli mít větší vliv. Opět jsme informováni o tom, s kým se český premiér během dne setkal a jak to posléze okomentoval. Pokládá si zde například řečnickou otázku, *„proč se musíme vždycky ptát Bruselu"*, na co můžeme peníze z evropských fondů použít, a sám si odpovídá, že *„o tom máme rozhodovat hlavně my" (Zprávy FTV Prima 23. 2. 2018).* Výraznějším tématem se zde stává i soukromá večeře, kterou uspořádal belgický premiér, ovšem pozval na ni zástupce pouze některých členských států, přičemž Andrej Babiš mezi pozvanými nebyl. Objevuje se zde tak narativ velkých silných států, které pořádají soukromé večeře pouze pro zvané, a malých států, včetně České republiky, které jsou vystrčeny jaksi na okraj – bezmocní, nechtění.

Tento narativ českého (ne)vlivu je dále přítomný i v rámcování kauzy Skripal, kde Prima na rozdíl od ostatních dvou sledovaných stanic nezvolila rámec evropské jednoty a solidarity, ale naopak slovy politologa Jana Kubáčka upozorňuje na to, že i s touto otázkou *„se samozřejmě taktizuje". (Zprávy FTV Prima 27. 3. 2018)* Vyhoštění

ruských diplomatů na znamení solidarity s Velkou Británií zde na rozdíl od ČT a Novy není představeno jako společná koordinovaná unijní akce, ale spíše jako rozhodnutí *„jednotlivých zemí“*, z nichž některé jsou členy Evropské unie. Evropská unie zde tedy slouží spíše jako geografické označení příslušných zemí, které se do akce zapojily, nikoli jako společná platforma, která celou akci jednotně provedla. Zprávu o společném unijním postupu pak televize Prima uvádí těmito slovy:

> *„Ruské diplomaty nevyhostí jen Česko. Stejné rozhodnutí oznámilo dalších 14 členských států Evropské unie, Spojené státy, Kanada a Ukrajina.“ (Zprávy FTV Prima 26. 3. 2018)*

Prima zároveň upozorňuje na možné komplikace na české národní úrovni, které může vyhoštění ruských diplomatů způsobit, například novému českému velvyslanci v Moskvě, který čeká na udělení ruského víza. Výrazný je zde přitom již zmíněný motiv taktizování a souboje o vliv, a to jak na straně USA, tak mezi státy Evropské unie. Opakovaně je zde citován Erik Best, který vidí *„snahu zvlášť v Americe všechno svést na Rusy“ (Zprávy FTV Prima 27. 3. 2018),* která navíc může naopak v Rusku prospět Vladimiru Putinovi a upevnit jeho pozici na domácí scéně. Motiv taktizování a skrytého souboje o vliv pak podtrhuje sám reportér:

> *„Události z posledních dní kuriózně pomohou zpravodajským a špionážním službám. Právě do nich státy začnou více investovat. Státnické kohoutí zápasy také pomohou velkým zemím. Odehrají si tím razantní velmocenskou politiku.“ (Zprávy FTV Prima 27. 3. 2018)*

Vůbec nejvýrazněji je pak motiv zištnosti, taktizování a souboje o vliv mezi velkými státy přítomen v závěru reportáže, kde se její autor pouští mimo jiné do spekulací o tom, zda za útokem na agenta Skripala a jeho dceru nestojí příznivci Evropské unie, kteří jím chtěli pouze vyvolat projevy evropské jednoty a solidarity.

> *„A pár spekulací na závěr. Právě těmi je celá kauza opředena. Co bylo vůbec důvodem útoku novičokem? Měl útok pomoci Putinovi v prezidentských volbách nebo ho měl naopak oslabit? A nestojí za útokem někdo z Velké Británie, aby se ukázala evropská soudržnost a v Británii posílili labouristé? Tedy příznivci EU? A stal se vůbec nějaký útok novičokem?“ (Zprávy FTV Prima 27. 3. 2018)*

Tuto odvážnou spekulaci o tom, kdo za útokem vlastně stojí a co jím sleduje, pak nechává otevřenou i závěrečné konstatování politologa Kubáčka:

> *„Je to svět špionáže a řekněme si upřímně, že tu reálnou pravdu se možná dozvíme za padesát, možná ti nejmladší za sto let, protože fakticky v tu dobu se zase budou otevírat archivy.“ (Jan Kubáček, Zprávy FTV Prima 27. 3. 2018)*

Rámcování českých zájmů v Evropské unii a souboje o prosazení vlastních cílů je pak patrné i ve zpravodajství televize Prima o migraci. Toto téma je na Primě samo o sobě stále velmi výrazné – s necelými 17 % příspěvků věnovaných tomuto tématu ve sledovaném období tvoří druhé nejsilnější téma hned po GDPR. Následující výrok uvádí reportáž o chystané reformě společného evropského azylového systému.

> *„Evropská unie chystá reformu takzvaného společného evropského azylového systému. A v rámci ní i toho, jakým způsobem si členské státy přerozdělí uprchlíky. I to řeší návrh nařízení, které se označuje jako Dublin 4. Česká republika a některé další členské státy ho ale striktně odmítají. Co by jeho schválení pro nás znamenalo, zjišťovala reportérka Daniela Klívarová. – Jeho schválení v současné podobě by znamenalo závazné a neměnné pravidlo pro přerozdělování uprchlíků do všech členských států. Na základě toho, jak by rozhodly bruselské instituce Evropské unie. Pro všechny členské státy by se tak zavedla povinnost trvalého přijímání uprchlíků. Na základě pevně daných kvót." (Zprávy FTV Prima 4. 2. 2018)*

Tvrzení z úvodu reportáže vzápětí potvrzuje i často citovaný politolog Kubáček, který ještě zesiluje obraz nepřátelské Unie vnucující členským státům svou vůli.

> *„Členský stát by s tím naprosto nic neudělal a pokud by odmítal, tak by mohl být opokutován, dlouhodobě sankcionován a v podstatě dokonce i izolován v tom rozhodovacím procesu." (Jan Kubáček, Zprávy FTV Prima 4. 2. 2018)*

V těchto dvou výrocích tedy vidíme opět optiku my versus oni. Dozvídáme se, co by schválení nového evropského nařízení (kdesi v Bruselu, Česká republika se na tomto schvalování zřejmě nepodílí) *„pro nás znamenalo"*. A znamenalo by především ztrátu naší suverenity, neboť bychom již nemohli samostatně rozhodovat o tom, kdo se dostane na naše území. Toto rozhodování by za nás převzaly bezejmenné a beztvářné *„bruselské instituce"*. Česká republika by se tak ocitla ve velmi neutěšeném postavení bezmocného, slabého státu, který si musí nechat líbit vše, co mu shora Unie nařídí, pokud se nechce vystavovat přísným sankcím.

Motiv omezování národní suverenity se objevuje i v dalších reportážích k tématu migrace, kde čeští i zahraniční politici hovoří o tom, že nebudou *„akceptovat žádné omezování [národních] pravomocí v oblasti kontroly vnějších hranic a přistěhovalecké politiky"*, proti kterému se *„musíme umět razantně bránit". (Zprávy FTV Prima 23. 2. 2018)* I zde tedy vidíme výraznou tematizaci vnějšího ohrožení a vnitřní obrany, nepřátelské vnější Unie, která chce členským státům odebrat jejich pravomoci, a bránících se členských států, které si chtějí uchovat alespoň část své původní suverenity. Tento aspekt tedy představuje již určité nakročení směrem k rámci

ohrožení, který bude popsán níže. Vzhledem k tomu, že u tématu migrace ale stále zůstává stěžejní důraz na samotném rozhodovacím procesu a souboji členských států o jeho výsledek, ponechávám jej v této kategorii.

Souboj Unie jako celku a jí podřízených členských států se někdy překlápí do podoby souboje velkých a silných členských států, které reprezentují Unii, a menších, slabších států, které jsou vůči nim spíše v podřízené pozici. Toto vidění opět evokuje velmocenský souboj a taktizování, jaké bylo patrné už v rámcování společné unijní reakce na kauzu Skripal, které se objevilo také na Primě. Ve výroku publicisty Benjamina Kurase, který Prima cituje, se pak objevuje pojetí souboje velkých a malých států jako států nezodpovědných (Německo, Francie, Švédsko, Itálie) a států zodpovědných, které se migraci bránily a své hranice si hlídaly (zde jsou míněny zejména státy Visegrádské čtyřky).

> *„Reaguje [Dublin 4] na nezodpovědnost států, které si nehlídají své hranice, to je hlavně Německo, ale částečně Francie, Švédsko, Itálie. Ta reforma má přehodit jejich nezodpovědnost částečně na státy, které se tomu bránily." (Benjamin Kuras, Zprávy FTV Prima 23. 2. 2018)*

3.2.3.3 Rámec řešení

Rámec řešení představuje konkrétní, zejména pozitivní výsledky unijní politiky. Evropská unie se zde objevuje v roli kýženého řešení problémů, které občany trápí, jako jejich ochránce a pomocník. Je to patrné zejména u reportáží o plánovaném zásahu Unie proti dvojí kvalitě potravin. Toto téma se snadno dostalo do zpravodajství všech sledovaných televizních stanic jednak proto, že v českém veřejném prostoru rezonuje již delší dobu, jednak proto, že tuto agendu má na starosti česká eurokomisařka Věra Jourová, která s návrhem na regulaci dvojí kvality potravin a dalších výrobků také přišla. Zajímavá, byť jen mírná, distinkce se ovšem v tomto bodě objevuje mezi Českou televizí a zbylými dvěma komerčními stanicemi. ČT zřetelně hovoří o Evropské unii a jejích institucích, které nabízejí řešení a snaží se pomoci spotřebitelům.

> *„Jeden výrobek tak může chutnat jinak v Německu a jinak třeba v Česku. Právě to už měsíce řeší Evropská komise. V dubnu by mohla proti dvojí kvalitě definitivně zasáhnout." (Události 2. 2. 2018)*

Tato tendence je pak ještě výraznější v reportáži o databázi Rapex, která *„pomáhá"* chránit evropské spotřebitele před nebezpečnými výrobky.

> *„Mezi nebezpečnými výrobky v Evropě převažují hračky. Celkem takových předmětů z trhu úřady stáhly přes 2 200. Pomáhá v tom Evropský systém varování Rapex. (…) Přesto dobrou zprávou a důvodem k úsměvu je, že díky Evropskému systému rychlého varování se podobné produkty daří*

odchytávat a že počet nebezpečných výrobků z Číny alespoň neroste." (Události 12. 3. 2018)

Vidíme tedy Unii a unijní systémy, které řeší problémy občanů, zasahují proti nekalým obchodním praktikám, pomáhají a chrání spotřebitele, zachytávají nebezpečné produkty. Evropská unie jako ochranný prostor řeší, pomáhá, dohlíží, chrání. Naproti tomu Nova i Prima kladou opět větší důraz na „českou stopu" v celé záležitosti, což jsme viděli už v případě reportáží z unijních summitů. Evropská unie zde vystupuje méně v roli samotného řešitele problémů, ale nabízí se spíše jako prostor pro řešení, které zde prosazují sami Češi.

„Dvojí kvalita potravin se u nás řeší už od roku 2015. Některé produkty jsou u nás méně kvalitní než na západ od nás. Často jsou navíc také dražší. (…) A tento problém by mohl do budoucna zmizet. Česko totiž bude usilovat o to, aby se evropská legislativa zpřísnila a aby se prodej jednoho produktu různé kvality stal nekalou praktikou." (Televizní noviny 2. 2. 2018)

„Česká stopa" se pak objevuje i v reportážích o navrhovaném zrušení střídání letního a zimního času připomínkami faktu, že příslušné hlasování v Evropském parlamentu inicioval český europoslanec. Zároveň se zde, stejně jako u tématu dvojí kvality potravin, objevuje i motiv zpozdilého řešení – problém *„se u nás řeší už od roku 2015" (Televizní noviny 2. 2. 2018)*, či *„trápí nás, české spotřebitele, řadu let" (Zprávy FTV Prima 2. 2. 2018)*. V citacích níže se zase objevují výrazy jako *„po letech sepisování petic" (Zprávy FTV Prima 8. 2. 2018) „se konečně nápadu chopili politici" (Televizní noviny 8. 2. 2018).*

„Devět let po smrti nejslavnějšího bojovníka proti střídání času mu dává za pravdu celá Evropa. Pekař Pecka vstával ještě za tmy a dobře věděl, že měnit lidem čas je hazard se zdravím. (…) Zvyk z roku 1979 se dodnes nepodařilo zrušit. Dva roky po smrti slavného pekaře se konečně nápadu chopili politici. (…) A právě český europoslanec dnes přiměl Evropský parlament k hlasování." (Televizní noviny 8. 2. 2018)

„V tuto chvíli lze říci, že po letech sepisování petic se střídání standardního a letního času stává oficiálním tématem, které se bude v Bruselu řešit. Dnešní hlasování europoslanců totiž letní čas ještě neruší, pouze dává pokyn Evropské komisi, aby zjistila, zda je vůbec prospěšný, no a o hlasování a jeho výsledek se významně zasloužil český europoslanec Pavel Svoboda." (Zprávy FTV Prima 8. 2. 2018)

Evropská unie se zde tedy objevuje nikoli v roli samotného řešení, ale spíše v roli platformy nebo prostoru k řešení. Ti, kdo však reálně řeší problémy českých spotřebitelů, jsou zase jenom Češi, resp. čeští zástupci v Unii, ať už se jedná o českou

eurokomisařku nebo české europoslance. Rámcování tohoto typu se tak dostává až na pomezí vlivového rámce – Evropská unie zde figuruje jako prostor, ve kterém usilujeme my jako Češi o dosažení našich cílů a řešení našich problémů.

3.2.3.4 Rámec ohrožení

Tento rámec je zrcadlovým odrazem předchozího rámce řešení. Zatímco rámec řešení představoval pozitivní dopady unijní politiky, rámec ohrožení se soustředí na její dopady negativní. Evropská unie je zde představena jako instituce omezující či přímo ohrožující svobodu. Je to přísný kontrolor a regulátor, kontroluje a reguluje ale na místech, kde to není potřeba. Nepředstavuje tedy řešení nějakého pociťovaného problému, ale spíše je sám jeho příčinou. S tím nutně souvisí i motiv absurdity a nesmyslnosti evropských nařízení – vzhledem k tomu, že neřeší žádný existující problém českých občanů, působí zbytečně, nesmyslně a paradoxně. Rámec Evropské unie coby instituce ohrožující nezávislost České republiky a svobodu jejích občanů byl nejvíce patrný u televize Prima. Zejména série reportáží o GDPR je výrazně rámcována tímto prizmatem, rámec se ale objevuje i u jiných témat (například u projednávané zbraňové směrnice). Evropská unie je zde představena nikoli jako společenství států, jehož jsme součástí a na jehož rozhodovacích procesech se jako Česká republika spolupodílíme, ale jako vzdálený, nepřátelský superstát, který omezuje naši svobodu absurdními nařízeními. Nenabízí tedy řešení problémů, ale spíše je sám jejich příčinou – pouze omezuje, reguluje, komplikuje. Hned první reportáž, kterou k tématu GDPR televize Prima natočila na základě diskuse, která se kolem tohoto tématu rozvinula v Senátu, nese název *„Politici, odborníci: GDPR děsí společnost“* a je uvedena těmito slovy:

> *„GDPR, tedy Evropská ochrana osobních údajů, je strašákem pro většinu Čechů. Politici za dva roky nestihli připravit zákon, který by evropské nařízení zmírnil, a tak podle některých hrozí paralýza celé společnosti. Aktuální znění GDPR, které začne platit už v květnu, zřejmě může ohrozit mimo jiné svobodu slova, tedy i práci novinářů.“ (Zprávy FTV Prima 15. 2. 2018)*

Již od počátku je zde tedy opět patrné prizma my versus oni – evropské nařízení proti českým občanům, úřednický strašák proti paralyzované společnosti, přísný cenzor proti svobodě slova a českým novinářům. GDPR tedy není představeno jako produkt společného úsilí všech členských států (včetně České republiky), které se na podobě současného znění GDPR dohodly, aby jeho pomocí vyřešily určitý problém. Naopak, GDPR samo je zde představeno jako problém, kterému nyní musí Česká republika čelit a urychleně na poslední chvíli na něj zareagovat, aby uchránila své občanské a novinářské svobody a vyhnula se přísným sankcím.

V tomto rámcování pak pokračuje televize Prima i nadále, přidává však ještě jeden výrazný aspekt – k původnímu varování před GDPR jakožto ohrožením novinářské svobody připojuje ještě element absurdity nebo nesmyslnosti.

> *„Kdybychom se do detailů jako redakce měli řídit tím, co je v GDPR uvedeno, mohli bychom mít v našich zprávách leda obrázky hrajících si koťátek. Nevěříte? Tak se podívejte s námi. V zákoně se praví, že nesmíme třeba sbírat údaje o politických názorech. Co to ale znamená, už v zákoně řečeno není, takže si vezměme tu nejtvrdší možnost. Nesměli bychom třeba ani říct, že Miroslav Kalousek byl předsedou TOP 09 a naše zprávy by pak asi vypadaly následovně." (Zprávy FTV Prima 16. 2. 2018)*

Aspekt absurdity, nesmyslnosti či paradoxů evropského nařízení je následně manifestován sérií „alternativních reportáží", které mají ukázat, jak by vypadalo zpravodajství, které by se řídilo nejpřísnější variantou výkladu GDPR. Tento prvek je pak hojně využíván i v mnoha dalších reportážích k tématu GDPR. Znění jedné takové parodické „alternativní reportáže" uvádím v citaci níže, která přímo navazuje na citaci předchozí.

> *„Sešla se sněmovna, projednala zákon a schválila ho. Těsně. Část vládních poslanců a celá opozice byla proti. Kdo a z jaké strany vám ale říct nesmíme. Identifikovali bychom tím politické názory poslanců, a tak jdeme na další zprávu. (…) Člověk, který stojí v čele jedné organizace, svolal demonstraci. Kdo to byl vám ale říct nemůžeme, protože bychom prozradili nejen jeho členství v organizaci, ale i politické názory. Chce zvýšit platy. Patriku, řekni nám, prosím, jak to na demonstraci vypadá. – Dobrý večer. Já bych vám to rád řekl, ale třeba tento transparent už vám ukázat nemohu, protože vyjadřuje politický názor člověka, který ho drží. Já vám vlastně nemohu ani říct, zda ho drží žena či muž, já vám můžu pouze říct, že ho drží fyzická osoba. No, a to je asi z demonstrace za zvyšování platů vše, mějte hezký večer." (Zprávy FTV Prima 16. 2. 2018)*

Pohled na GDPR jako na absurdní, nesmyslné nařízení dále podporují četná vyjádření expertů, které Prima k této otázce opakovaně oslovila, i několikrát uváděná citace senátora Jaroslava Kubery:

> *„Mně přijde, že navštívili nějaký blázinec a tam se zeptali bláznů a oni jim to napsali, jinak si to neumím vysvětlit." (Jaroslav Kubera, Zprávy FTV Prima 15. 2. 2018, 16. 2. 2018 a 28. 2. 2018)*

Obraz Evropské unie coby přísného regulátora (či dokonce cenzora) je vykreslován i častým užíváním výrazů jako *„nesmíme vám ukázat"*, *„nemůžeme vám říct"*, *„ani nebudete vědět"*. Důraz je zde položen na nucené omezení, cenzorský zásah a

umlčování novinářů. Názorně to ukazuje následující citace, která pochází z reportáže o výročí hromadné střelby v Uherském Brodě.

> *„A teď si představte, že je květen, a v platnosti už je nařízení Evropské unie GDPR neboli nařízení o ochraně osobních údajů. Při jakýchkoliv informacích o tragických událostech v Brodě už vám nebudeme moci říci jméno, věk ani pohlaví střelce. Nebudeme moci zmínit jeho zdravotní stav ani další okolnosti, které ho vedly k tak hrůznému činu. Neukážeme vám ani dům Zdeňka Kováře, ve kterém bydlel. Sdělená informace podle pravidel GDPR tedy bude znít asi takto: v Uherském Brodě starší muž zastřelil osm lidí, nic víc.“ (Zprávy FTV Prima 24. 2. 2018)*

Nechme nyní stranou, že citovaný výrok je vnitřně rozporný, neboť uvedená „alternativní informace“, která měla být upravena podle pravidel GDPR, stále obsahuje údaj o pohlaví i přibližném věku dotyčné osoby. Příklad přesto ilustruje způsob, jakým televize Prima staví sebe sama, potažmo novinářský stav jako takový, do role obhájkyně svobody a volného šíření informací, které chce zprostředkovat svým divákům, v protikladu k nesmyslným byrokratickým unijním nařízením, které mají za cíl pouze zkomplikovat Čechům život. Tato služba či poslání, kterým se reportéři televize Prima cítí povinováni vůči svým divákům, se ještě zřetelněji objevuje v reportážích věnovaným kriminalitě, a to zvlášť vzhledem k tomu, že zpravodajství tohoto typu je na televizi Prima věnován značný prostor (je mu věnována dokonce i samostatná zpravodajská relace *Krimi zprávy*, která následuje po uvedení hlavních *Zpráv FTV Prima*). Jedná se zejména o informace o páchání a vyšetřování trestných činů, pátrání po nebezpečných osobách nebo informace o probíhajícím soudním řízení. Na všech těchto případech redaktoři dokládají důležitost své práce, kterou nejenom informují, ale i varují, chrání a pomáhají divákům, ale i policii a soudům. To dokládají citace policejních i soudních představitelů, kteří potvrzují, že média hrají důležitou roli v informování veřejnosti o hledaných osobách, ale i o pachatelích trestné činnosti a jejich postihování v soudním procesu. Proti tomuto veřejnému zájmu však stojí právě evropské nařízení, u něhož mohou obžalovaní či odsouzení vyhledávat ochranu před nežádoucím zájmem médií.

> *„Nové evropské nařízení o ochraně osobních dat, takzvané GDPR, může podle právníků výrazně omezit možnosti médií informovat o pachatelích odsouzených za trestné činy. Už vám nebudeme moci říkat, kdo byl odsouzený například za vraždu, pokud s tím sám odsouzený nebude souhlasit. (…) Námi oslovení představitelé justice mají jasno: ukazovat lidi, kteří podle pravomocného rozsudku vraždili, loupili, prodávali drogy nebo brali úplatky, je jedním ze základních úkolů médií. (…) Nové evropské nařízení o ochraně osobních dat, takzvané GDPR, ale tuhle úlohu*

médiím podle námi oslovených právníků výrazně znesnadní. (…) Veřejný zájem je klíčový termín. Jenže co je a co není veřejný zájem, to v zákoně podle právníků do detailu definováno není a dá se tedy očekávat, že média začnou čelit žalobám a stížnostem ze strany těch, kterým se nebude líbit, že se diváci nebo čtenáři dozvěděli o tom, za co a jak byli odsouzeni." (Zprávy FTV Prima 21. 2. 2018)

Na druhé straně pak stojí naopak pomoc médií nemocným nebo jinak znevýhodněným lidem, kterou by GDPR blíže nespecifikovaným způsobem mohlo také omezit. Situace je ilustrována na případu malého chlapce Zdendy, který trpí vzácnou nemocí:

„Často se snažíme seznamovat vás s případy lidí s nešťastnými životními osudy, kterým tím můžeme pomoci. Kvůli evropskému nařízení GDPR by za to ale mohly v budoucnu paradoxně padat vysoké pokuty. A ti, kteří by pomoc potřebovali, by se jí nedočkali. (…) Jinými slovy může nastat i černý scénář, kdy budeme chtít upozornit na podobné případy, jako je ten Zdendův, a pomoci s jejich řešením. Ale už nebudeme moci, protože úřad to může posoudit jako porušení nařízení a začít udělovat pokuty." (Zprávy FTV Prima 25. 2. 2018)

Démoničnost nového evropského nařízení je pak v tomto srovnání očividná: GDPR na jedné straně brání médiím v pomoci nemocným dětem, na druhé straně chrání zločince a vrahy. Role přísného (a zároveň směšně paradoxního) regulátora omezujícího svobodné šíření informací je pak ještě podpořena důrazem na vysoké pokuty, s jakými je porušení evropského nařízení spojeno:

„Kvůli novému evropskému nařízení o ochraně osobních dat, tzv. GDPR, se od nás už možná nedozvíte, že policisté hledají nebezpečného vraha nebo že pátrají po ženě, která je psychicky nemocná a mohla by někomu ublížit. Odvysíláním takových reportáží by totiž média mohla riskovat stamilionové pokuty. (…) A teď si představte, že i přes nařízení GDPR se rozhodneme vás o nebezpečném člověku informovat, ale že právě to, že vás chceme před někým chránit nebo varovat, se nám může vymstít." (Zprávy FTV Prima 26. 2. 2018)

3.2.3.5 Rámec jistoty

Specifický rámec Evropské unie coby prostoru jistoty a bezpečí se objevuje pouze ve zpravodajství České televize o brexitu. Nejedná se zde sice o rámcování Evropské unie jako takové, přesto však bylo rámcování celé série reportáží o brexitu natolik výrazné a vzhledem k otázce dalšího setrvání Velké Británie v Unii natolik výmluvné, že jsem se rozhodla jej také zpracovat. Zároveň tvoří reportáže o brexitu také největší

podíl zpravodajství ČT o Evropské unii vůbec, i z tohoto důvodu tedy rámcování brexitu do analýzy zahrnuji. Předpokládané rámcování Evropské unie zde tedy vychází komplementárně z rámcování brexitu, tedy procesu opuštění Unie, jehož alternativou je setrvání v Unii.

V reportážích České televize je brexit soustavně zobrazován jako krok do nejistoty, který bude mít na Velkou Británii, její ekonomiku i vnitřní politiku jednoznačně negativní dopad. Britští politici jsou představeni jako rozhádání a nejistí. Zdůrazňovány jsou obavy běžných obyvatel Británie, jejich nejistota a strach z toho, jak se bude situace v jejich zemi po brexitu vyvíjet. Opakovaně je zmiňována i možnost konání druhého referenda, které by snad mohlo původní rozhodnutí britských občanů ještě zvrátit a zažehnat tak *„krizi"*, kterou současné směřování k brexitu implikuje. Důraz je kladen zejména na komplikace, které brexit způsobuje britským firmám, ale i běžným lidem. Zejména v souvislosti s rozhodnutím opustit celní unii a jednotný evropský trh se vynořuje nový spor o podobu irské hranice, který posiluje tendence k vypsání referenda o sjednocení Irska. Brexit může tedy potenciálně způsobit i vnitřní štěpení Velké Británie. Britští političtí představitelé jsou představeni jako znesvářené strany, které ani nevědí, co přesně chtějí. Britští občané na druhé straně hovoří o pocitu nejistoty a ohrožení. V celé sérii jedenácti reportáží, které Česká televize k tématu brexitu ve sledovaném období odvysílala, přitom nehovoří žádný z oslovených nepolitických mluvčích ve prospěch brexitu. Naopak, všichni oslovení jsou k brexitu či jeho případným následkům velmi kritičtí, větší část z nich pak otevřeně hovoří o tom, že by raději zůstali součástí Evropské unie. I zpráva o pozitivním vývoji po brexitu, jakým je například nárůst turistického průmyslu v Severním Irsku, je tak Českou televizí překlopena do *„hořkosladké zprávy"*, znepokojení místních občanů i firem a obav o další hospodářský i politický vývoj v regionu.

> *„Už příští týden se mají rozběhnout nové rozhovory o brexitu. Tématem má být i Severní Irsko. Tam se rozhodnutí o vystoupení z EU zatím vyplácí turistickému průmyslu, přestože místní voliči v referendu hlasovali pro setrvání. Statistiky ukazuji, že za rok od rozhodnutí do Severního Irska přijely přes dva miliony lidí. Letos se čeká další nárůst, asi o šest procent. Hotely rozšiřují své kapacity, i tak ale brexit vyvolává obavy." (Události 3. 2. 2018)*

Mnohem častější jsou však zprávy o otevřeně negativních tématech, jakým je například již zmiňovaná situace na irských hranicích. Brexit a britské rozhodnutí opustit celní unii a jednotný evropský trh je přitom dáváno do přímé příčinné souvislosti s hrozbou znovuzavedení hraničních kontrol a růstu napětí v regionu. O rozhodnutí britských občanů v referendu a jeho následcích se tak otevřeně hovoří jako o *„hrozbě"*, která může přivodit návrat sektářského násilí v irském regionu. Celý

narativ je podtržen svědectvím vdovy po severoirském policistovi, kterého při zásahu zastřelili příslušníci pokračující Irské republikánské armády. O Evropské unii se zde přitom hovoří jako o *„společném předpokladu mírového procesu" (Události 6. 2. 2018)*, který byl nyní opuštěn. Británie tak čelí nejisté budoucnosti a hrozbě zavedení tvrdé hranice v neklidném regionu.

> *„V Bruselu dnes začínají nové rozhovory o brexitu. Soustředit se mají na přechodné období pro Velkou Británii, kdy dál budou platit evropské zákony, ale také na budoucnost Severního Irska, které dlouhá desetiletí sužovalo sektářské násilí. Británie chce přitom opustit celní unii a jednotný evropský trh, takže hrozí návrat takzvané tvrdé hranice. (…) I když sektářské násilí celkově pokleslo, policie dál odhaluje ilegální sklady výbušnin a zbraní. Novou obavou se stal brexit, aby se nevrátily hraniční kontroly. (…) Vyjednavači brexitu tak mají v rukou osud mírové dohody v Severním Irsku. Musí mít na paměti, že jakákoliv záminka k nespokojenosti hrozí opakováním násilností." (Události 6. 2. 2018)*

Jako další silné téma následků brexitu se objevuje situace místních podnikatelů a zemědělců. Vyjmenovávány jsou finanční ztráty, které irské farmáře postihly v důsledku oslabení libry, které přišlo po vyhlášení výsledků referenda, důraz je opět položen na nejistotu a obavy, které zde panují.

> *„Do Spojeného království ročně míří víc než polovina irského exportu masa. (…) Nejen irské farmáře zajímá, jestli Británie bude dodržovat stejná hygienická nebo veterinární pravidla jako doposud. Panují obavy, že britští obchodníci upřednostní lacinější dovoz z Brazílie, Austrálie nebo Ameriky, který ale nesplňuje unijní standardy." (Události 9. 2. 2018)*

Stejná nejistota a obavy přitom panují i na britském finančním trhu, což potvrzují oslovení finančníci z londýnské City. Důraz je položen na omezení, která brexit přinese britským firmám. Británie si totiž bude muset přístup na evropský jednotný trh znovu vyjednat.

> *„Po brexitu přijde přes pět tisíc firem v Londýně o takzvaný cestovní pas. Díky němu mohly doposud prodávat finanční služby od Lisabonu přes Prahu až po Tallinn. Kdo chce v byznysu za stovky miliard pokračovat, musí mít pobočku v EU." (Události 25. 3. 2018)*

Výrazný prostor se pak dostává i britské vnitropolitické situaci, která je představena jako značně nestabilní a rozjitřená. Objevují se dohady vládnoucí konzervativní strany a opozice, která postup britské premiérky tvrdě kritizuje.

> *„Britská opozice se v otázce brexitu zásadně vymezila vůči vládnoucí konzervativní premiérce Mayové. Na rozdíl od ní chce setrvat v celní unii*

a zajistit si tak beztrarifní režim s EU, která je hlavním obchodním partnerem. Dnes to uvedl šéf labouristů Jeremy Corbyn. Premiérce Mayové tak hrozí, že proevropští konzervativní poslanci můžou při budoucím hlasování podpořit labouristy a podkopat její pozici v parlamentu." (Události 26. 2. 2018)

Zároveň se zde objevuje téma vypsání případného druhého referenda. Jako hlavní respondent jedné z reportáží se zde objevuje britská studentka, která vede kampaň za uskutečnění nového referenda o setrvání Velké Británie v Evropské unii. K možnosti konání druhého referenda se následně vyjadřuje souhlasně či odmítavě i několik dalších politických aktérů. Debata o možnosti konání druhého referenda, které by mohlo zvrátit původní výsledek, je tak dalším elementem, který přispívá k pocitům nejistoty a obav z budoucnosti. Britové jsou představeni jako znesvářený národ, který neví, co vlastně chce, a jestli to vůbec chce. Nic ještě není definitivně rozhodnuto, takže se nikdo podle toho ani nemůže zařídit. Všude je cítit velká nejistota, možný je i krach celého jednání.

„Jak má brexit vypadat, na tom se rok a půl od historického referenda neshoduje veřejnost ani britské politické špičky." (Události 26. 2. 2018)

„Nikdo přitom nemůže zaručit, že brexitová jednání neskončí krachem." (Události 19. 2. 2018)

Tento pohled na brexit je dále podpořen důrazem na to, že jeho případné uskutečnění ani neplní to, co si od něj britští občané původně slibovali. Brexit je tak představen jako nesplněný či snad nesplnitelný slib, velká iluze, která se nyní pod náporem reality hroutí.

„Migrace byla jedním z hlavních témat debaty o brexitu, jedním z témat, které rozhodlo o vystoupení z Unie. A zůstává jednou z hlavních otázek, kterou Británie řeší i dnes. Teď se vládní postup stal terčem kritiky britských poslanců. Tvrdí, že úředníci ministerstva vnitra jsou přetížení, nestíhají nová pravidla připravit a způsobují tím obavy unijním občanům, kteří na ostrovech žijí." (Události 19. 2. 2018)

Opět se zde setkáváme s důrazem na tvrdou kritiku opozice vůči konzervativní vládě prosazující a uskutečňující brexit. Podle britských opozičních politiků není jasné, co vláda vlastně chce, a jestli toho lze vůbec dosáhnout. Zaměstnavatelé, banky i pronajímatelé bytů zatím stále nevědí, zda a jak budou muset po brexitu kontrolovat dokumenty unijních občanů. Nejsilnějším aspektem brexitu a jeho možných negativních dopadů je však již zmíněná hrozba vnitřního rozkladu Velké Británie. V důsledku brexitu se totiž *„otevírá dlouholeté tabu britské politiky" (Události 2. 3. 2018)*, a sice možnost sjednocení Irska pomocí referenda. Tato debata, stejně jako operování s možností druhého referenda o setrvání Velké Británie v Evropské unii, však opět

ještě zvyšuje pocit nejistoty a obav o budoucnost a územní celistvost Spojeného království. Brexit a jeho důsledky jsou tak opakovaně představeny jako protipól mírového jednání, politické stability a ekonomické prosperity.

> *„Hraniční kontroly jsou pro obyvatele strašákem. (…) Brexit tak v Severním Irsku hraje stále větší roli. Paradoxně při dvacátém výročí od mírové dohody, která zastavila krveprolití s tisícovkami mrtvých." (Události 18. 2. 2018)*

Při vyjednávání o brexitu mezi Velkou Británií a Evropskou unií se pak o tomto britském kroku hovoří otevřeně jako o *„krizi"* – Velká Británie jím pouze dále komplikuje již tak složitou situaci, které nyní Evropa jako celek čelí. Citován je šéf Mnichovské bezpečnostní konference, který říká, že *„všechno by bylo mnohem jednodušší"*, kdyby se Britové rozhodli v Unii zůstat.

> *„Jediným vchodem defilují politici ztělesňující světové krize, jedním z nich je britská premiérka. I v Mnichově si vyslechla – nebýt brexitu, mohlo být o jednu výzvu méně." (Události 17. 2. 2018)*

3.2.4 Shrnutí výsledků kvalitativní analýzy rámcování

Analýza odhalila celkem pět obecných rámců jednoty, vlivu, řešení, ohrožení a jistoty. Rámec jednoty je komplementární k rámci vlivu. Zatímco první jmenovaný představuje Evropskou unii jako homogenní celek, který jedná společně a jednotně, druhý jmenovaný se soustředí na vnitřní heterogenitu Unie, tedy na její jednotlivé členské státy a jejich souboj o vliv. Je to tedy rozdíl mezi důrazem na celek oproti důrazu na jednotlivé části, mezi vnitřní homogenitou a heterogenitou, dostředivými nebo odstředivými tendencemi, mezi jednotným vnějším vystupováním nebo vnitřními rozpory a pnutími.

Rámec jednoty se soustředí na vnitřní soudržnost či semknutí Unie a vzájemnou solidaritu jejích členů, kteří hledají společný postup zejména v otázkách vnější politiky. Tento rámec byl nejvíce patrný ve zpravodajství České televize u témat summitů Evropské rady a společného unijního postupu v kauze Skripal, kterou tímto způsobem rámcovala i Nova.

Rámec vlivu se naopak soustředí na zastoupení jednotlivých členských států a jejich odlišných zájmů, kterých se v rámci unijních jednání snaží dosáhnout. Nova i Prima tímto způsobem rámcují zpravodajství o summitech Evropské rady, které se soustředí zejména na české zastoupení v Unii, které má hájit české zájmy. Na televizi Prima je pak tento způsob rámcování patrný i u kauzy Skripal, kde se objevuje motiv taktizování a skryté hry o vliv velkých států. Stejnou optikou pak Prima nahlíží i téma migrace a společné azylové politiky, kde jsou rovněž zdůrazněny české národní

zájmy v protikladu k nařízením Unie, proti kterým se Česká republika spolu s některými dalšími členskými státy vymezuje.

Rámce řešení a ohrožení pak nabízejí dva možné úhly pohledu na konkrétní výsledky unijní politiky, které v sobě zároveň nutně implikují i jisté hodnotící zabarvení. Rámec řešení představuje Unii spíše v pozitivním světle – unijní aktivity jsou představeny jako vítané řešení existujících problémů, které evropské nebo české veřejnosti komplikovaly život. Naopak rámec ohrožení pohlíží na Unii výrazně negativně – unijní nařízení jsou představena jako komplikace samy o sobě, nikoli jako jejich řešení.

Rámec řešení vykresluje Evropskou unii jako schopného aktéra, který přichází s potřebnými řešeními aktuálních i trvalých problémů. Evropská unie zde vystupuje v roli ochrany, pomoci, dozoru, záštity. Toto rámcování je patrné zejména u spotřebitelských témat, a to na všech sledovaných televizních stanicích. U Novy a Primy se však objevuje zároveň to, co jsem nazvala „českou stopou" – důraz je zde přenesen z Unie a jejích institucí jako samotného řešení evropských problémů na Unii coby pouhý prostor řešení či platformu, která umožňuje Čechům řešit české problémy. Zdrojem řešení tak zde není Unie jako taková, ale my, Češi, kteří řešíme naše problémy sami pouze prostřednictvím Unie. Tento aspekt rámce řešení se tak blíží rámci vlivu a prosazování českých zájmů.

Rámec ohrožení si všímá naopak negativních aspektů unijní politiky, a to zejména na národní úrovni. Unie je představena jako zdroj zbytečných regulací a omezení, které ohrožují svobodu Čechů. Důraz je položen především na dopad unijních nařízení, na jejich zásah do života běžných občanů a na komplikace, které jim způsobí. Unijní směrnice tím nic neřeší, naopak zcela zbytečně problémy vytvářejí tam, kde předtím nebyly. Vzhledem k absenci původního problému, na který by unijní předpisy reagovaly a který by pomáhaly řešit, pak z tohoto rámce nutně vyplývá i jejich absurdita nebo nesmyslnost. Jsou to problémy bez příčiny, které pouze problematizují neproblematické. Evropská unie zde tedy vystupuje v roli absurdně přísného kontrolora, který ohrožuje naši národní svobodu svými nevyzpytatelnými nesmyslnými příkazy.

Poslední rámec jistoty je specifický pro téma brexitu. Brexit, tedy rozhodnutí britských občanů vystoupit z Evropské unie, je zde představeno jako zdroj všeobecného chaosu a nejistoty. Britská politická scéna je prezentována jako nejistá a rozhádaná, britská veřejnost pak jako plná obav z budoucí izolace Spojeného království. Oslovení britští občané se pak většinově vyslovují pro setrvání v Evropské unii coby prostoru jistoty a bezpečí. K Unii je zde vzhlíženo jako k prostoru politické jistoty, ekonomické prosperity a mírové spolupráce. Evropská unie je představena jako společný předpoklad mírového procesu v protikladu k sektářskému násilí v irském regionu, kde nyní v důsledku brexitu hrozí jeho návrat.

4 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo nabídnout obecnou charakteristiku českého televizního zpravodajství o Evropské unii. V teoretické části práce proto byly nejdříve představeny výsledky dosavadního výzkumu v této oblasti, na základě kterých pak byla provedena vlastní analýza sestávající z kvantitativní obsahové analýzy a analýzy rámcování. Výsledky mého výzkumu se přitom v mnoha ohledech shodují s již existující literaturou, v některých bodech se však liší. V závěru své práce proto představím shrnutí hlavních průniků i nesouladů mezi dosud publikovanými výzkumy a vlastní analýzou. Následně nabídnu shrnutí nejdůležitějších nebo nejzajímavějších výsledků obou typů výzkumu podle jednotlivých zkoumaných stanic. Práci pak zakončím nastíněním možností dalšího výzkumu v této oblasti.

4.1 Shrnutí hlavních výsledků výzkumu a teorie

Výsledky analýzy ukázaly, že viditelnost Evropské unie v českém televizním zpravodajství dosahovala ve sledovaném období podílu 2–6 % z celku zpravodajství, což je v souladu se zahraničními výzkumy televizního zpravodajství o Evropské unii, které nejčastěji uvádějí podíl 3–4 %. (Norris 2000, de Vreese 2005, Azrout et al. 2016) Samotní Peter a de Vreese (2004), z jejichž klasifikace „evropského příspěvku" jsem vycházela při výběru relevantních jednotek pro kódování, přitom uvádějí hodnotu 2–5 % z celku televizního zpravodajství (Peter & de Vreese 2004: 13), která je téměř shodná s výsledky mého výzkumu.

Zároveň byl potvrzen vyšší důraz, který na evropské zpravodajství klade veřejnoprávní televize oproti televizím komerčním. Ve sledovaném období věnovala Česká televize tématu Evropské unie 5–6 % svého zpravodajství, zatímco televize Prima mu věnovala 4–5 % a Nova pak pouze 2 % z celku svého zpravodajství. To je v souladu se zjištěními Norris (2000) či Boomgaardena et al. (2013), kteří rovněž poukazují na větší objem evropského zpravodajství ve vysílání veřejnoprávních televizních stanic. Současně bylo prokázáno, že Česká televize věnovala evropským tématům prominentnější prostor – častěji je zařazovala na přední pozice zpravodajství nebo přímo do úvodního přehledu nejdůležitějších zpráv. Zároveň se na rozdíl od komerčních stanic věnovala evropskému zpravodajství ve svém vysílání konzistentně téměř každý den. Ostatní dvě stanice naopak zařazovaly příspěvky o Evropské unii spíše nárazově (Prima) nebo sporadicky (Nova). U všech tří sledovaných stanic je přitom patrný nárůst zájmu o dění v EU v době konání summitů Evropské rady, což je opět v souladu se zjištěními předchozích výzkumů. (Norris 2000, Peter & de Vreese 2004, de Vreese 2005)

Co se týče tematické skladby zpravodajství, nebyla potvrzena převaha ekonomických témat, o které hovoří například Norris (2000), de Vreese (2005), Van Cauwenberge et

al. (2009) či Milewski a Guzek (2013). Tento fakt si vysvětluji zejména tím, že Česká republika zatím není součástí eurozóny, proto zde zřejmě ekonomická témata nejsou tak exponovaná. Výsledky mého výzkumu však potvrzují převažující národní fokus zpravodajství, na který poukazují například Peter a de Vreese (2004), Milewski a Guzek (2013) či Ștefăniță a Buturoiu (2015). Národní perspektiva byla patrná přibližně v polovině všech sledovaných příspěvků, přičemž na České televizi byl podíl nižší (35 %), zatímco na obou komerčních stanicích byl výrazně vyšší (64–67 %). To je opět v souladu se zjištěními Boomgaardena et al. (2013), kteří konstatují častější evropskou perspektivu ve vysílání veřejnoprávních televizních stanic.

Současně je ve zpravodajství České televize patrná i vyšší horizontální europeizace, tedy vyšší zájem o dění v ostatních členských státech Unie. To se projevuje jak častějším zařazováním zahraničních témat (zejména brexitu a zahraničních voleb), tak i perspektivou jejich zpracování (členský fokus dosahuje na ČT podílu 21 %, zatímco u obou komerčních stanic jsou to pouze 3–4 %). Výrazně vyšší horizontální europeizace se dále projevuje i v podílu promluv aktérů ze členských zemí EU, kteří na ČT tvoří 27 % všech mluvčích, zatímco na obou komerčních televizích jejich podíl klesá na 5–7 %. Zpravodajství České televize tedy v tomto bodě odporuje zjištěným výsledkům Koopmanse, Erbe a Meyera (2010), Pfetsch et al. (2010) či de la Porte a Van Dalena (2016), kteří hovoří o obecně nízké úrovni horizontální europeizace. Jejich závěry jsou naopak platné pro obě komerční stanice, kde je patrná nízká horizontální europeizace jak v oblasti témat a fokusu, tak i v oblasti promlouvajících aktérů.

Zároveň Česká televize prokazuje i komparativně nejvyšší podíl unijních mluvčích, který se zde pohybuje v rozmezí 6–9 %, nižší je pak na televizi Prima (4–7 %) a nejnižší na Nově (2–3 %). To je opět v souladu se zjištěními Petera a de Vreese (2004), kteří rovněž upozorňují na vyšší zastoupení unijních aktérů ve veřejnoprávním televizním zpravodajství. Podíl unijních aktérů je však i zde velmi nízký, neboť mediální debatě o Evropské unii na všech sledovaných televizních stanicích zcela dominují národní aktéři. (de Vreese 2005, Nečas 2007, Koopmans, Erbe & Meyer 2010, Strömbäck et al. 2013, de la Porte & Van Dalen 2016) Platí tak avizovaná depersonalizace Evropské unie – je to instituce bez tváře. (Peter & de Vreese 2004) Na České televizi dosahuje podíl českých mluvčích 58 %, na Nově a Primě pak roste až na 88–90 %. Na ČT jsou také český politik (18 %) a český vládní aktér (17 %) vůbec nejčastějšími typy mluvčích. Na Primě pak spolu s českými politickými aktéry nejvíce prostoru dostávají čeští expertní mluvčí (21 %).

Zajímavá odchylka je patrná ve zpravodajství televize Nova, kde byl nejčastěji zastoupeným typem aktéra český občan (39 %). Takto vysoký podíl občanských mluvčích úspěšně vzdoruje výtkám Koopmanse (2007), Just (2009), Pfetsch et al. (2010), nebo Ștefăniţy a Buturoiu (2015), kteří kritizují obecně nízké zastoupení občanských aktérů v evropské veřejné debatě, které zároveň často spojují přímo

s demokratickým deficitem Evropské unie. Na výrazně vyšší zastoupení občanských aktérů v české mediální debatě před volbami do Evropského parlamentu v roce 2009 přitom upozorňují již Strömbäck et al. (2013), kteří srovnávali televizní i tištěné zpravodajství ve dvanácti zemích Evropské unie. Česká republika zde vykazuje výraznou odchylku od evropského průměru, kde se občanští aktéři objevují jako zdroje ve 14 % příspěvků, v české mediální debatě však jejich podíl stoupá až na 24 %. (Strömbäck et al. 2013) V této souvislosti však stojí za zmínku, že vysoký podíl občanských mluvčích ve zpravodajství televize Nova je dán zejména četnými pouličními anketami, kdy byli televizními reportéry oslovováni s žádostí o vyjádření na dané téma zcela náhodní kolemjdoucí. Není jisté, jestli takovýto typ zpravodajství odpovídá tomu, co měli výše jmenovaní autoři na mysli, když hovořili o potřebě demokratizace evropské veřejné sféry a větším zapojení občanů do celoevropské debaty.

Tón zpravodajství o Evropské unii popisuje většina dosavadních výzkumů jako převážně neutrální až mírně negativní. (Norris 2000, de Vreese 2005, Alarcón 2010, Milewski & Guzek 2013, Azrout et al. 2016) Provedená analýza však v tomto bodě odhalila výrazné odlišnosti mezi zpravodajstvím České televize a Novy na jedné straně a zpravodajstvím televize Prima na straně druhé. Zatímco v případě ČT a Novy byla převážná většina zpravodajství neutrální (76 %) a souhrnný tón byl u obou stanic lehce pozitivní (+0,06 až +0,08), v případě Primy převládal v 67 % zpravodajské produkce negativní tón, který dosahoval souhrnné hodnoty −0,53. Zjištěné výsledky tedy prokazují, že dělící linie v rámci jednotlivých televizních stanic nemusí vést nutně mezi stanicemi veřejnoprávními a komerčními, ale i napříč tímto rozlišením. Zároveň byla u všech tří sledovaných stanic patrná korelace mezi národním fokusem a negativním tónem na jedné straně a mezi evropským fokusem a pozitivním tónem na straně druhé. Příspěvky, které pohlížely na evropská témata pouze národní perspektivou, byly zároveň vůči Unii více negativní (Prima), případně méně pozitivní (ČT a Nova). Naopak příspěvky, ve kterých byla patrná evropská perspektiva, byly vůči Unii více pozitivní (ČT a Nova) nebo alespoň méně negativní (Prima). Tato korelace je přitom snadno srozumitelná: hodnotíme-li Evropskou unii jako takovou, bude se spíše jevit v pozitivním světle, pokud na ni budeme nahlížet celistvě, na celoevropské nebo mezinárodní úrovni, kde bude EU častěji vystupovat v roli silného mezinárodního nebo světového aktéra. Naopak, budeme-li na Unii jako celek pohlížet primárně prizmatem vlastního národa, nutně se tím vyčleňujeme z celku Unie (jako my versus oni) a stavíme tím do protikladu české a unijní zájmy. Do popředí pak nutně vystupují spíše negativní charakteristiky Evropské unie – vliv, jaký má Unie na nás, a vliv, jaký (ne)máme my v Unii.

V nadpoloviční většině analyzovaných příspěvků (58 %) nebyla zmíněna žádná z unijních institucí a hovořilo se tedy pouze o Evropské unii obecně. Nejčastěji zmiňovala konkrétní unijní instituce televize Nova (52 % příspěvků), nejméně pak

Prima (36 % příspěvků). Jak přitom upozorňují například de la Porte a Van Dalen (2016), právě nízká mediální pozornost, která je věnována komplexní víceúrovňové evropské politice, může vést k „difusnímu přisouzení viny" Evropské unii jako celku. (de la Porte & Van Dalen 2016: 291) Nerozlišování různých unijních institucí tedy může implikovat podobně nerozlišené či „difusní" negativní vnímání Evropské unie, které zároveň brání plnému rozvinutí evropské veřejné sféry.
Jednoznačně nejviditelnější unijní institucí pak byla ve sledovaném období v českém televizním zpravodajství Evropská komise, která je zmiňována téměř v polovině všech případů (42 %), s výrazným odstupem pak následuje Evropský parlament (27 %) a Evropská rada (14 %). To je opět v souladu se zjištěními dalších autorů, kteří upozorňují na výraznou roli Evropské komise v evropské veřejné debatě (Koopmans 2007), a zároveň na její negativní hodnocení (Norris 2000), které může dále ovlivňovat pohled na Evropskou unii jako celek (Rudinschi & Sava 2013). Ačkoli hodnocení konkrétních unijních institucí v rámci výzkumu přímo zjišťováno nebylo, zajímavá je korelace výrazně negativního tónu evropského zpravodajství televize Prima, celkově nejnižší podíl zmiňovaných institucí (36 %) a zároveň v rámci něj celkově nejvyšší podíl zmínek o Evropské komisi (50 %). Naproti tomu Česká televize i Nova, které celkově častěji zmiňují konkrétní unijní instituce, také výrazně častěji zmiňují Evropský parlament (i když i zde převažují zmínky o Evropské komisi, byť ne tak drtivě jako v případě Primy) a zároveň vykazují celkově mírně pozitivní tón zpravodajství.

Provedená analýza rámcování pak odhalila celkem pět obecných rámců, které také do jisté míry nacházejí oporu v dostupné literatuře. Rámec jednoty představuje Unii jako společenství rovnocenných partnerských států, které jednají ve vzájemné jednotě a solidaritě. Důraz není položen na partikulární národní zájmy, ale na jednotný celek, který je zároveň silným mezinárodním aktérem – v duchu rčení „v jednotě je síla". Na toto rámcování upozorňují například Díez Medrano a Gray (2010: 199–200), kteří jej nazývají „silný blok". Všímají si ho ale například i Just (2009), Hawkins (2012) nebo Azrout et al. (2016).
Rámec vlivu naopak zdůrazňuje vzájemné soupeření jednotlivých členských států a vnitřní heterogenitu Unie. Jde ruku v ruce s národním fokusem, který představuje evropské dění prizmatem vlastní národní identity a národních zájmů, které je třeba na unijní úrovni hájit před zájmy ostatních. Pro rámec vlivu je proto typické vidění my versus oni a silná konfliktnost. (Just 2009, Alarcón 2010, Hawkins 2012) Důraz na národní zájmy je pak ještě podpořen silnou převahou národních politických aktérů. (de Vreese 2005, Koopmans, Erbe & Meyer 2010, Strömbäck et al. 2013)
Rámec řešení vykresluje Evropskou unii jako schopného, silného aktéra, který nabízí žádoucí řešení aktuálních i trvalých problémů, které evropské občany trápí. To je v souladu se zjištěními Azrouta et al. (2016), kteří upozorňují na pozitivní efekt zpravodajství o „performační dimenzi" Evropské unie. (Azrout et al. 2016: 69–70)

Tento typ zpravodajství tedy představuje Unii „v akci“ – přináší informace o fungování unijních institucí, které aktivně utvářejí evropskou politiku. Evropská unie se zde objevuje v roli akceschopného, supranacionálního aktéra, který dokáže vyvolat změnu nebo nabídnout řešení aktuálních problémů.
Rámec ohrožení si všímá především negativních aspektů unijní politiky, a to zejména na národní úrovni. Silná nacionalizace má pak za následek opět důraz na konflikt a vymezování hranic mezi „my“ a „oni“, kde jsou zájmy národa stavěny do protikladu k zájmům Unie jako celku. V tom také spočívá výrazný rozdíl oproti rámci vlivu, který, byť také výrazně využívá národní fokus, stále neztrácí ze zřetele fakt, že Evropská unie je spolkem různých členských států, které mají různé zájmy. Naproti tomu rámec ohrožení představuje Unii jako víceméně homogenní, nepřátelský celek, který přitom přímo ohrožuje vlastní národní svobodu a suverenitu. Unijní instituce a aktéři jsou pak představeni přímo jako protivníci národních vlád. (Alarcón 2010, Pfetsch et al. 2010, Díez Medrano & Gray 2010, Hawkins 2012, Strömbäck et al. 2013, Milewski & Guzek 2013)
Rámec jistoty představuje Unii jako bezpečný společný prostor ekonomické prosperity a mírové spolupráce v protikladu k možnému vystoupení z Unie, které znamená krok do nejistoty a chaosu. Rámcování Unie v pojmech míru, bezpečnosti a ekonomické spolupráce si všímají například i Just (2009), Díez Medrano a Gray (2010), Hawkins (2012) nebo Strömbäck et al. (2013).

4.2 Charakteristika zpravodajství jednotlivých TV stanic

Česká televize věnovala tématu Evropské unie souhrnně nejvíce prostoru, a to jak z hlediska jeho kvantity, tak i z hlediska kvality. Evropská témata se často dostávala na přední místa zpravodajství i do headlines. Dění v Unii se přitom objevovalo ve zpravodajství ČT konzistentně téměř každý den, příspěvky tematizující EU měly zároveň nadprůměrnou časovou stopáž. Současně ale měla Česká televize největší podíl příspěvků, které tematizovaly Evropskou unii pouze menšinově, tj. EU zde nevystupovala v „hlavní roli“, ale byla zde zmíněna spíše jen jako druhotný aspekt jiného tématu. Tomu odpovídá i pestrá tematická skladba evropského zpravodajství – Česká televize pokryla nejširší spektrum evropských témat, která byla zároveň rovnoměrně zastoupena tak, že žádné z nich výrazněji nevyčnívalo. Obšírně se věnovala zahraničním tématům (brexit, zahraniční volby, kauza Skripal), ale i domácímu politickému a ekonomickému zpravodajství v souvislosti s Unií (dotace, referendum). S tím souvisí i rovnoměrná tematizace Evropské unie – ČT informovala vyrovnaně o unijní vnitřní i vnější politice, o dění v jednotlivých členských státech i o dění na domácí politické scéně. Zároveň zde bylo patrné i vyvážené zastoupení různých typů fokusu. I zde sice převažoval fokus český (35 %), ostatní typy fokusu však byly zastoupeny rovnoměrně přibližně po 20 %. Tón zpravodajství byl převážně neutrální (76 %) s mírnou převahou pozitivního hodnocení (+0,08). Z hlediska

zastoupených aktérů i zde výrazně dominovali čeští mluvčí (58 %), jejich převaha je zde ale výrazně nižší než u ostatních dvou sledovaných stanic. Unijní aktéři jsou zde naopak zastoupeni oproti ostatním dvěma stanicím častěji, dosahují podílu 6–9 %. Výrazně jsou zde pak přítomni aktéři z ostatních členských států EU a vyšší je i podíl mezinárodních aktérů (27 %, resp. 9 %). Konkrétní instituce Evropské unie jsou na ČT zmiňovány ve 41 % příspěvků. I zde se nejčastěji se jedná o Evropskou komisi (44 %), hned za ní však následuje Evropský parlament (31 %). Mezi nejčastěji využívané rámce přitom patří rámec jednoty, který je patrný ve zpravodajství o evropských summitech a o společném unijním postupu v kauze Skripal. Využíván je i rámec řešení, který představuje pozitivní dopady unijní politiky zejména v oblasti spotřebitelských témat. Výrazně pak byl zastoupen i rámec jistoty, který se uplatnil zejména u četných reportážích o brexitu.
Můžeme tedy shrnout, že pro Českou televizi představuje Evropská unie důležité téma, které bylo ve zpravodajství hojně zastoupeno. Veřejnoprávní zpravodajství se věnovalo široké paletě evropských témat, čemuž odpovídá rovnoměrné rozložení tematizace samotné Evropské unie i perspektivy pohledu na mediovaná témata, tedy fokusu. Častější evropský fokus zároveň předznamenává pozitivnější tón zpravodajství. Soustředíme-li se na Unii samotnou na evropské, případně mezinárodní úrovni, spíše zde bude vystupovat v roli silného mezinárodního nebo světového aktéra. Z toho pak také plynou převážně pozitivní rámce jednoty, jistoty a řešení. Tomu zároveň odpovídá i zvýšená pozornost, kterou ČT věnuje Evropskému parlamentu coby přímo volenému celoevropskému orgánu s jasnou demokratickou legitimitou.

Nova se ve svém zpravodajství věnuje Evropské unii vůbec nejméně ze sledovaných stanic a dopřává jí také „nejhorší" prostor. Často se jedná o velmi krátké příspěvky, které jsou převzaté z agenturního zpravodajství. Časově podprůměrné stopáži pak odpovídá i zařazení v rámci relace – příspěvky tematizující EU jsou nezřídka zařazovány až na její konec. To vše indikuje, že téma jako takové pro televizi Nova není zajímavé. Z hlediska tematické skladby dominují spíše lehčí spotřebitelská témata (kvalita potravin), což odpovídá celkovému naladění zpravodajství televize Nova. V období konání evropských summitů však Nova věnuje tomuto tématu přibližně stejně prostoru jako zbylé dvě stanice. Fokus zpravodajství je ovšem nejčastěji český (64 %), což odpovídá i výrazné dominanci českých aktérů (88 %). Podíl unijních mluvčích je pak zde vůbec nejnižší ze všech sledovaných stanic, pouze 2–3 %. Podíl zahraničních členských i mezinárodních aktérů pak dosahuje 3–7 %. Nejčastěji zastoupeným typem aktéra je zde český občan, který tvoří až 39 % všech mluvčích. Co se týče konkrétních unijních institucí, Nova je zmiňuje vůbec nejčastěji ze všech sledovaných stanic – v 52 % všech příspěvků. Zajímavý je zde i vůbec nejmenší podíl zmínek Evropské komise (32 %), těsně následovaný zmínkami o Evropském parlamentu (26 %). To je opět v souladu s převažujícím neutrálním

tónem zpravodajství (76 %), přičemž souhrnné hodnocení je zde zároveň ze všech sledovaných stanic nejblíže neutrálnímu středu. (+0,06) Tomu pak odpovídá i nejrovnoměrnější zastoupení sledovaných rámců: objevuje se zde jak rámec jednoty a společného unijního postupu (kauza Skripal), tak i rámec vlivu a nutnost hájit české zájmy v EU (summit Evropské rady). Výrazněji je pak zastoupen rámec řešení (spotřebitelská témata), byť i zde se objevuje přesah směrem k vlivovému rámci – důraz je položen na „českou stopu" a EU tak zde vystupuje nikoli jako samotný zdroj řešení, ale spíše jen jako prostor pro řešení, které prosazují sami Češi.
Souhrnně tedy můžeme říci, že téma Evropské unie bylo na Nově prezentováno jako nedůležité nebo nezajímavé. Tomu odpovídá množství i kvalita prostoru, který byl pro příspěvky tematizující EU vyhrazen. Převažující fokus byl český, stejně jako většina aktérů. Zajímavé je ovšem výrazné zastoupení občanských mluvčích, kteří zde často dostávají prostor pro vyjádření formou pouliční ankety. Z hlediska tematické skladby převažují spotřebitelská témata, která umožňují rámcování Evropské unie jako řešení. Z toho pak plyne i lehce pozitivní tón zpravodajství, který je dále umocněn i jistou „vrstevnatostí" pohledu na Unii, která se projevuje vyšším podílem zmínek konkrétních unijních institucí. Zde je zároveň patrné téměř vyrovnané zastoupení Evropské komise a Evropského parlamentu.

Prima se z hlediska pozornosti, kterou věnovala tématu Evropské unie, nachází uprostřed mezi Českou televizí a Novou. V jejím zpravodajství je však patrná výrazná jednostrannost, a to hned v několika (vzájemně souvisejících) aspektech. Z tematické skladby zpravodajství výrazně vystupuje téma migrace, což odpovídá obecnému naladění zpravodajství televize Prima, ale zejména téma evropského nařízení GDPR. Volba tohoto tématu, kterému byla věnována celá série reportáží v období od 15. února do 1. března 2018, ještě více podporuje jednostrannou tematizaci Unie coby homogenního vnějšího regulátora – dopadům unijní politiky na Českou republiku je věnováno 50 % zpravodajství. To je samozřejmě spojeno s převažujícím českým fokusem zpravodajství, který dosahuje podílu 67 %, a s výraznou převahou českých aktérů, kteří zde tvoří až 90 % všech mluvčích. Podíl ryze unijních mluvčích přitom dosahuje 4 %, při započtení česko-unijních mluvčích pak 7 %. Zahraniční členští či mezinárodní aktéři jsou pak na Primě zastoupeni vůbec nejméně ze všech sledovaných stanic, jejich podíl činí pouze 2–5 %. Zajímavostí pak je, že nejčastěji zastoupeným typem mluvčího je vedle českého politika i český expert (21 %). Konkrétní unijní instituce jsou zmiňovány vůbec nejméně ze všech sledovaných stanic, pouze v 36 % příspěvků. V rámci takto malého počtu zmínek pak zaujme drtivá převaha Evropské komise (50 %), za kterou následuje Evropská rada (25 %) a až s výrazným odstupem pak Evropský parlament (13 %). To je v souladu se zjištěným výrazně negativním tónem, který byl patrný v 67 % zpravodajství. Souhrnná hodnota tónu je zde proto −0,53. Z hlediska rámců převažují opět spíše ty negativní – výrazně je zastoupen rámec vlivu, který Prima používá v případě

evropských summitů i v kauze Skripal, kde tematizuje možné taktizování a skrytou hru o moc mezi velkými státy. Méně se objevuje rámec řešení, kde je stejně jako v případě Novy patrná „česká stopa" – pozornost je upřena nikoli na zásluhy samotné Unie (jako to činí například ČT), ale opět spíše na český vliv v řešení problémů. Vůbec nejvýrazněji zastoupeným rámcem je pak ohrožení, které přímo vyplývá z nadprůměrné tematizace dopadů unijní politiky na české prostředí a převažujícího českého fokusu. Unie je zde představena jako zdroj zbytečných regulací, které omezují svobodu českých občanů nebo dokonce suverenitu českého státu. Toto rámcování je pak ještě podpořeno četnými vyjádřeními oslovených expertů.

Můžeme tedy shrnout, že ve zpravodajství televize Prima výrazně koreluje tematická jednostrannost, kde je patrné cílené zaměření na dopady unijní politiky v ČR, s převažujícím českým fokusem zpravodajství a převažujícími vyjádřeními českých mluvčích. Evropská unie je proto představena výrazně negativně, jako aréna soupeřících států, které vzájemně bojují o moc, případně jako nepřátelská homogenní entita, která ohrožuje Českou republiku a její občany. To je v souladu s obecně malou pozorností, která je věnována rozlišení jednotlivých unijních institucí, mezi kterými pak výrazně dominuje zejména Evropská komise coby supranacionální apolitický, byrokratický, a tedy občany přímo nevolený orgán, který postrádá jasnou demokratickou legitimitu, jakou má naopak Evropský parlament, který ovšem Prima zmiňuje pouze okrajově.

4.3 Možnosti dalšího výzkumu

Ačkoliv jsem se snažila ve své práci nabídnout co možná nejúplnější charakteristiku zpravodajství o Evropské unii v českém televizním zpravodajství, jistě jsem toto téma zdaleka nevyčerpala. Nabízí se proto řada možností pro další výzkum.

Největší slabinu předloženého výzkumu vidím zejména v relativně malém množství analyzovaného materiálu – v rámci kvantitativní obsahové analýzy bylo analyzováno pouze 141 jednotek. To bylo dáno zejména omezeným přístupem do archivů zpravodajské produkce obou komerčních televizních stanic. Z tohoto důvodu jsem musela přistoupit k průběžnému nahrávání vybraných příspěvků, což výrazně zvýšilo celkovou časovou náročnost prováděného výzkumu. Pokud by se podařilo například vyjednat přístup do neveřejných archivů komerčních stanic, možnosti dalšího výzkumu by byly mnohem širší. Sama jsem se pokusila redakce obou médií kontaktovat, moje žádost však zůstala v obou případech bez odpovědi. Další možností, která by umožnila zpracování většího množství materiálu i bez přístupu do televizního archivu, by bylo kódování pouze podle přepisů, tedy bez ohledu na obrazovou a zvukovou složku televizního zpravodajství. Analýza by však v tomto případě nemohla být tak detailní. Sama jsem se v mnoha případech přesvědčila, že vyznění televizní reportáže může být oproti přepisu zcela odlišné, v přepisech jsou

navíc občas chyby. V každém případě by však navýšení objemu analyzovaného zpravodajství zajistilo mnohem lepší statistickou průkaznost zjištěných výsledků.

Další výzkum by se mohl zaměřit například na ověření zjištěné korelace národního fokusu zpravodajství a negativního tónu, resp. evropského fokusu a pozitivního tónu. Předkládaný výzkum sice na existenci takovéto korelace ukazuje, vzhledem k malému počtu analyzovaných jednotek si však netroufám tvrdit, že byla jednoznačně prokázána. Nabízí se také možnost kvantitativního ověření zjištěných rámců jednoty, vlivu, řešení, ohrožení a jistoty, případně jejich redefinice. Další možností je například analýza delšího časového období, která by postihla případné proměny zpravodajství o Evropské unii v čase. Jinou možností je pak srovnání charakteru televizního zpravodajství o Evropské unii se zpravodajstvím v jiných typech médií. To ovšem klade vyšší nároky na nastavení vstupních parametrů výzkumu, které musí zohlednit různé mediální formy.

V každém případě je však další výzkum v této oblasti žádoucí. Proces evropské integrace hraje v politice členských i nečlenských států čím dál větší roli, zároveň ovšem pro mnoho Evropanů zůstává příliš vzdálený nebo abstraktní. Podpora veřejnosti je však pro další rozvoj evropského projektu zcela rozhodující. Právě na médiích pak spočívá nelehký úkol, jak evropskou veřejnost více vtáhnout do evropské debaty, lépe ji informovat o tom, co se na evropské úrovni děje, a zajistit tak, že bude evropskému dění více rozumět a na základě toho pak kvalifikovaně rozhodovat. Úkolem mediálních analytiků pak je sledovat, jak se média této své role zhostila.

Summary

The main goal of this thesis was to offer a general description of Czech TV news about the European Union. In the theory part of this thesis, the results of the previous research were presented. In the research part, quantitative content analysis and qualitative framing analysis were conducted. The results of this research correspond with the existing literature in many respects, but also differ at some points. Here I want to summarize some of the main findings of this thesis.

The visibility of the European Union in Czech TV news reached the share of 2–6 % of the total news broadcasting in the monitored period. This finding is in accordance with previous research, which most often indicate the share of European TV news as 3–4 %. (Norris 2000, Peter & de Vreese 2004, de Vreese 2005, Azrout et al. 2016) At the same time it was found out, that the public broadcaster (Česká televize) put a stronger emphasis on the European news, as opposed to both commercial TV stations (Nova and Prima).

The predominance of economic news (as indicated by Norris 2000, de Vreese 2005, Van Cauwenberge et al. 2009 and Milewski & Guzek 2013) was not confirmed in the case of Czech TV news. This finding can be explained by the fact that the Czech Republic is not a part of the eurozone yet, which is why the economic issues are not so important here. However, the results of my research confirm the prevailing national focus of European news reported by Peter & de Vreese (2004), Milewski & Guzek (2013) or Ștefăniță & Buturoiu (2015). In the case of Česká televize, the share of national focus was lower (35 %), while both commercial TV stations displayed a significantly higher share of 64–67 %.

At the same time, Česká televize shows the highest share of EU speakers, ranging from 6 % to 9 %. The share of EU speakers is lower on Prima (4–7 %) and the lowest on Nova (2–3 %). This is again in accordance with the findings of Peter & de Vreese (2004), who also suggest higher representation of EU actors in public service TV news. However, as a whole, the media debate on the European Union on all monitored TV stations is completely dominated by national actors. (de Vreese 2005, Nečas 2007, Koopmans, Erbe & Meyer 2010, Strömbäck et al., 2013, de la Porte & Van Dalen 2016) On Česká televize, the share of Czech speakers is 58 %, on Nova and Prima the share of Czech speakers grows to 88–90 %.

The tone of the TV news about the European Union in described by most of the previous research as largely neutral or slightly negative. (Norris 2000, de Vreese 2005, Alarcón 2010, Milewski & Guzek 2013, Azrout et al. 2016) However, at this point the analysis revealed significant differences between Česká televize and Nova on the one hand and Prima on the other. While in the case of Česká televize and Nova, the majority of the news was neutral (76 %) and the overall tone was slightly positive

(from +0.06 to +0.08), in the case of Prima, the negative tone prevailed in 67 % of the news coverage and the aggregate value was −0.53. The results thus showed that the dividing line between TV stations does not necessarily lead between public service and commercial stations, but also across this categorization. At the same time, all the three monitored TV stations showed a correlation between the national focus and the negative tone of the news on the one hand and between the European focus and the positive tone of the news on the other. TV news that presented European issues only from a national point of view were also more negative (Prima) or less positive (Česká televize and Nova). Conversely, TV news that presented the European Union from the European perspective were also more positive towards the Union (Česká televize and Nova) or at least less negative (Prima).

In most of the analyzed TV news (58 %), none of the EU institutions were mentioned. The most visible EU institution in the monitored period was the European Commission, which was mentioned almost in half of all cases (42 %), followed by the European Parliament (27 %) and the European Council (14 %). This is again in accordance with the findings of other authors who indicate the European Commission's predominance in European public debate (Koopmans 2007) and its negative evaluation (Norris 2000), which can further negatively influence the view of the European Union as a whole (Rudinschi & Sava 2013).

The qualitative framing analysis revealed five general frames, which are also supported by the existing literature to some point. The unity frame represents the Union as a community of equal member states that act in mutual unity and solidarity. The emphasis is not placed on particular national interests, but on a single entity that is also a strong international player. The influence frame, on the contrary, highlights the mutual rivalry of individual member states and the internal heterogeneity of the Union. It goes hand in hand with the national focus, which represents European events by the prism of its own national identity and national interests, which need to be defended at the European level against the interests of the others. The solution frame portrays the European Union as a competent, powerful actor who offers desirable solutions of the current or persistent problems that European citizens are facing. The European Union is presented here as a strong, operational, supranational actor who has the ability to bring about change. The threat frame stresses the negative aspects of EU policy, particularly at the national level. Strong nationalization is used in order to emphasize the conflict, where the interests of the nation are put in opposition to the interests of the Union as a whole. The threat frame presents the European Union as a homogeneous, hostile institution, which poses a direct threat to our own national freedom and sovereignty. Finally, the security frame presents the Union as a secure common area of economic prosperity and peaceful cooperation, as opposed to the possibility of leaving the Union (as exemplified by brexit), which is a step towards uncertainty and chaos.

I believe that further research in this area is required. The process of European integration increasingly influences the politics of member and non-member states in many respects. However, for most Europeans the European project remains too abstract and distant from their daily lives. Nonetheless, public support is essential for further development of the European project. It is the media's role to get the European public more involved in the European debate and to keep it informed about what is happening at the European level. And it is the role of media analysts to examine how the media fulfills this role.

Použitá literatura

Alarcón, Antonio V. Menéndez (2010) Media Representation of the European Union: Comparing Newspaper Coverage in France, Spain and the United Kingdom. *International Journal of Communication* 4 (18): 398–415.

Azrout, Rachid, Moeller, Judith & de Vreese, Claes H. (2016) Cross Road Elections: Change in EU Performance Evaluations during the European Parliament Elections 2014. *Politics and Governance* 4 (1): 69–82.

Boomgaarden, Hajo G., et al. (2013) Across Time and Space: Explaining Variation in News Coverage of the European Union. *European Journal of Political Research* 52 (5): 608–629.

Caiani, Manuela & Guerra, Simona (2017) Communicating Europe, Contesting Europe: An Introduction. In Caiani, Manuela & Guerra, Simona (eds.) *Euroscepticism, Democracy and the Media. Communicating Europe, Contesting Europe.* London: Palgrave Macmillan.

Clement, Andrew Anzur (2015) Reporting on the 'Ever Closer Union': Narrative Framing in National News Medias and Resistance to EU Integration. *Eastern Journal of European Studies* 6 (1): 123–135.

de la Porte, Caroline & Van Dalen, Arjen (2016) Europeanization of National Public Spheres? Cross-national Media Debates about the European Union's Socio-Economic Strategy. *European Politics and Society* 17 (3): 279–293.

de Vreese, Claes H. (2005) *Framing Europe: Television News and European Integration.* 2nd ed. Amsterdam: Het Spinhuis.

Díez Medrano, Juan & Gray, Emily (2010) Framing the European Union in National Public Spheres. In Koopmans, Ruud & Statham, Paul (eds.) *The Making of a European Public Sphere: Media Discourse and Political Contention*. New York: Cambridge University Press.

Entman, Robert M. (1993) Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication* 43 (4): 51–58.

European Comission (2016) *Eurobarometer: Media use in the European Union.* (Report No. 86) Brussels, Belgium: Directorate-General Communication.

Evropská unie. *Orgány, instituce a ostatní subjekty EU*. https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies_cs

Galpin, Charlotte & Trenz, Hans-Jörg (2017) The Spiral of Euroscepticism: Media Negativity, Framing and Opposition to the EU. In Caiani, Manuela & Guerra, Simona (eds.) *Euroscepticism, Democracy and the Media. Communicating Europe, Contesting Europe.* London: Palgrave Macmillan.

Guzek, Damian, et al. (2013) The Journalistic Information about the European Union. The Journalistic Interest of the European Matters in Three European Countries Media: Poland, Romania and Spain. *EIRP Proceedings* 8: 334–347.

Hawkins, Benjamin (2012) Nation, Separation and Threat: An Analysis of British Media Discourses on the European Union Treaty Reform Process. *JCMS: Journal of Common Market Studies* 50 (4): 561–577.

Just, Sine Nørholm (2009) No Place Like Home? The Role of the Media in the Framing of Europe. *Journal of Language and Politics* 8 (2): 244–268.

Kevin, Deirdre (2003) *Europe in the Media. A Comparison of Reporting, Representation, and Rhetoric in National Media Systems in Europe*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Koopmans, Ruud (2007) Who Inhabits the European Public Sphere? Winners and Losers, Supporters and Opponents in Europeanised Political Debates. *European Journal of Political Research* 46 (2): 183–210.

Koopmans, Ruud (2010) Winners and Losers, Supporters and Opponents in Europeanized Public Debates. In Koopmans, Ruud & Statham, Paul (eds.) *The Making of a European Public Sphere: Media Discourse and Political Contention*. New York: Cambridge University Press.

Koopmans, Ruud, Erbe, Jessica & Meyer, Martin F. (2010) The Europeanization of Public Spheres: Comparisons across Issues, Time, and Countries. In Koopmans, Ruud & Statham, Paul (eds.) *The Making of a European Public Sphere: Media Discourse and Political Contention*. New York: Cambridge University Press.

Koopmans, Ruud & Statham, Paul (2010) Theoretical Framework, Research Design, and Methods. In Koopmans, Ruud & Statham, Paul (eds.) *The Making of a European Public Sphere: Media Discourse and Political Contention*. New York: Cambridge University Press.

Krippendorff, Klaus (2004) *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. 2nd ed. Thousand Oaks: Sage.

Milewski, Natalia & Guzek, Damian (2013) Representations about the European Union in Spanish, Polish and Romanian TV News. *Revista Româna de Jurnalism si Comunicare* 8 (4): 5–11.

Mosca, Lorenzo & Quaranta, Mario (2017) Comparing News Diets, Electoral Choices and EU Attitudes in Germany, Italy and the UK in the 2014 European Parliament Election. In Caiani, Manuela & Guerra, Simona (eds.) *Euroscepticism, Democracy and the Media. Communicating Europe, Contesting Europe.* London: Palgrave Macmillan.

Nečas, Vlastimil (2007) Constitutional Debate in the Czech Republic. *Prague Social Science Studies. Media Series* 011.

Neuendorf, Kimberly A. (2002) *The Content Analysis Guidebook*. Thousand Oaks: Sage.

Norris, Pippa (2000) *A Virtuous Circle: Political Communications in Postindustrial Societies*. Cambridge: Cambridge University Press.

Oprea, Denisa, Corbu, Nicoleta, Ștefăniță, Oana & Udrea, Georgiana (2015) The European Union – From Agenda Setting and Media Frames to Citizens' Conversations. *Revista Română de Comunicare şi Relaţii Publice* 1: 41–57.

Peter, Jochen & de Vreese, Claes H. (2004) In Search of Europe: A Cross-National Comparative Study of the European Union in National Television News. *Harvard International Journal of Press/Politics* 9 (4): 3–24.

Pfetsch, Barbara, Adam, Silke & Eschner, Barbara (2010) The Media's Voice over Europe: Issue Salience, Openness, and Conflict Lines in Editorials. In Koopmans, Ruud & Statham, Paul (eds.) *The Making of a European Public Sphere: Media Discourse and Political Contention*. New York: Cambridge University Press.

Riffe, Daniel, Lacy, Stephen & Fico, Frederick (2014) *Analyzing Media Messages: Using Quantitative Content Analysis in Research*. 3rd ed. New York: Routledge.

Rudinschi, Carolina & Sava, Mircea (2013) The European Union in the Romanian Online Media. *EIRP Proceedings* 8 (1): 227–234.

Semetko, Holli & Valkenburg, Patti (2000) Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. *Journal of Communication* 50 (2): 93–109.

Scherer, Helmut (2011) Úvod do metody obsahové analýzy. In Schulz, Winfried, Scherer, Helmut, Hagen, Lutz, Reifová, Irena & Končelík, Jakub. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum.

Schmidt, Vivien A. (2013) Democracy and Legitimacy in the European Union Revisited: Input, Output and 'Throughput'. *Political Studies* 61: 2–22.

Schuck, Andreas R. T. & de Vreese, Claes H. (2006) Between Risk and Opportunity: News Framing and its Effects on Public Support for EU Enlargement. *European Journal of Communication* 21 (1): 5–32.

Statham, Paul (2010) Introduction: Europe's Search for a Public. In Koopmans, Ruud & Statham, Paul (eds.) *The Making of a European Public Sphere: Media Discourse and Political Contention*. New York: Cambridge University Press.

Ștefăniță, Oana & Buturoiu, Dana Raluca (2015) The 2014 European Elections in Romania – Media Frames and Their Implications in the Europeanization Process. *Romanian Journal of Communication and Public Relations* 17 (1): 59–79.

Strömbäck, Jesper, et al. (2013): Sourcing the News: Comparing Source Use and Media Framing of the 2009 European Parliamentary Elections. *Journal of Political Marketing* 12 (1): 29–52.

Van Cauwenberge, Anna, Gelders, Dave, & Joris, Willem (2009) Covering the European Union: From an Intergovernmental Towards a Supranational Perspective? *Javnost – The Public* 16 (4): 41–54.

Vliegenthart, Rens, Schuck, Andreas R. T., Boomgaarden, Hajo G. & de Vreese, Claes H. (2008) News Coverage and Support for European Integration, 1990–2006. *International Journal of Public Opinion Research* 20 (4): 415–439.

Seznam tabulek

Tabulka 1. Přehled analyzovaných příspěvků 45
Tabulka 2. Přehled analyzovaných příspěvků dle proměnné *přítomnost EU* 46
Tabulka 3. Tematická skladba zpravodajství o Evropské unii..... 53
Tabulka 4. Aktéři promlouvající v příspěvcích o Evropské unii 66
Tabulka 5. Přehled analyzovaných příspěvků v rámci analýzy rámcování 76

Seznam grafů

Graf 1. Viditelnost Evropské unie ve zpravodajství 45
Graf 2. Přítomnost Evropské unie v rámci příspěvku 46
Graf 3. Podíl zpravodajství o Evropské unii na celku zpravodajství 47
Graf 4. Průměrná délka příspěvku o Evropské unii 48
Graf 5. Prominence příspěvků o Evropské unii v rámci zpravodajské relace 50
Graf 6. Fáze výskytu příspěvku o Evropské unii v rámci relace..... 51
Graf 7. Tematizace Evropské unie v rámci příspěvků..... 55
Graf 8. Čas věnovaný Evropské unii ve vysílání dle data 57
Graf 9. Čas věnovaný Evropské unii ve vysílání dle týdnů..... 58
Graf 10. Fokus příspěvků o Evropské unii..... 59
Graf 11. Tón příspěvků o Evropské unii..... 61
Graf 12. Průměrný tón příspěvků o EU dle proměnné *přítomnost EU* a dle fokusu . 62
Graf 13. Lokace aktérů promlouvajících v příspěvcích o Evropské unii 65
Graf 14. Zmiňované orgány a instituce Evropské unie 68

Seznam příloh

Příloha 1. Kódovací kniha ke kvantitativní obsahové analýze..... 109
Příloha 2. Četnost výskytu příspěvků o Evropské unii na dané pozici v pořadí 111
Příloha 3. Tematická skladba zpravodajství o Evropské unii..... 112
Příloha 4. Aktéři promlouvající v příspěvcích o Evropské unii 113
Příloha 5. Přehled zmiňovaných orgánů a institucí Evropské unie 114
Příloha 6. Seznam televizních příspěvků zařazených do analýzy rámcování 115
Příloha 7. Seznam citovaných televizních příspěvků 117

Přílohy

Příloha 1. Kódovací kniha ke kvantitativní obsahové analýze.

výzkumná oblast	**proměnná**		**hodnoty**
identifikační proměnné	název		vypsat slovy
	médium	1	ČT
		2	Nova
		3	Prima
	datum		dd.mm.rrrr
viditelnost	délka		hh:mm:ss
	pořadí		číselná hodnota
	headlines	1	ano
		2	ne
	přítomnost EU	1	většina
		2	menšina
téma	téma		vypsat slovy*
	fokus	1	český
		2	evropský
		3	členský EU
		4	mezinárodní
tón	tón	−1,0	zcela negativní
		−0,5	spíše negativní
		0	neutrální
		+0,5	spíše pozitivní
		+1,0	zcela pozitivní
aktéři	lokace 1–12	1	ČR
		2	EU
		3	člen EU
		4	mimo EU
	aktér 1–12	1	EU aktér
		2	vláda
		3	politik
		4	státní správa
		5	občan
		6	občanský sektor
		7	byznys
		8	vlivová skupina
		9	expert

výzkumná oblast	proměnná		hodnoty
	instituce 1–3	1	Evropský parlament
		2	Evropská rada
		3	Rada Evropské unie
		4	Evropská komise
		5	Soudní dvůr Evropské unie
		6	Evropská centrální banka
		7	Evropský účetní dvůr
instituce		8	Evropská služba pro vnější činnost
		9	Evropský hospodářský a sociální výbor
		10	Evropský výbor regionů
		11	Evropská investiční banka
		12	Evropský veřejný ochránce práv
		13	Evropský inspektor ochrany údajů
		14	Interinstitucionální orgány
		15	jiné

*zpětně rekódované tematické kategorie	
1	GDPR
2	brexit
3	clo na dovoz do USA
4	domácí ekonomika
5	domácí politika
6	dotace
7	držení zbraní
8	ekologie
9	chod EU
10	kamionová doprava
11	kauza Skripal
12	migrace
13	ochrana spotřebitele
14	ostatní
15	referendum
16	střídání času
17	summit
18	vražda Kuciaka
19	zahraniční volby

*zpětně rekódovaná tematizace EU	
1	vnější politika EU
2	vnitřní politika EU
3	politika členských zemí
4	vnitřní politika ČR
5	následky politiky EU v ČR

Příloha 2. Četnost výskytu příspěvků o Evropské unii na dané pozici v pořadí dle jednotlivých stanic. Průměrný počet příspěvků *Událostí* České televize je 28, *Televizní noviny* televize Nova mají v průměru 19 příspěvků a *Zprávy FTV Prima* 15 příspěvků. N = 141.

pořadí	ČT	Nova	Prima	celkem
1.	3	2	1	6
2.	9	1	2	12
3.	6	2	2	10
4.	3	-	6	9
5.	3	2	2	7
6.	5	-	1	6
7.	2	3	4	9
8.	3	1	2	6
9.	4	1	7	12
10.	3	-	4	7
11.	-	1	-	1
12.	5	1	3	9
13.	3	3	2	8
14.	2	-	-	2
15.	1	2	-	3
16.	1	1	-	2
17.	3	1	-	4
18.	2	2	-	4
19.	4	-	-	4
20.	3	-	-	3
21.	6	1	-	7
22.	2	-	-	2
23.	4	1	-	5
24.	1	-	-	1
25.	1	-	-	1
26.	-	-	-	
27.	1	-	-	1
28.	-	-	-	
celkem	80	25	36	141

Příloha 3. Tematická skladba zpravodajství o Evropské unii. Výsledky uvedeny bez přepočtu na procenta. N = 141.

téma	ČT	Nova	Prima	celkem
GDPR	3	1	13	17
kauza Skripal	8	3	4	15
brexit	11	2	-	13
ochrana spotřebitele	3	4	3	10
migrace	1	2	6	9
referendum	5	1	2	8
summit	3	3	2	8
domácí politika	5	1	1	7
dotace	5	1	-	6
střídání času	3	2	1	6
domácí ekonomika	6	-	-	6
zahraniční volby	6	-	-	6
kamionová doprava	2	2	1	5
clo na dovoz do USA	4	-	1	5
ekologie	4	-	-	4
vražda Kuciaka	3	1	-	4
držení zbraní	1	1	2	4
chod EU	4	-	-	4
ostatní	3	1	-	4
celkem	80	25	36	141

Příloha 4. Aktéři promlouvající v příspěvcích o Evropské unii. Výsledky uvedeny bez přepočtu na procenta. N = 455.

lokace	typ aktéra	ČT	Nova	Prima	celkem
EU	EU aktér	13	2	3	18
	občan	1	-	-	1
	občanský sektor	-	-	1	1
	expert	-	-	1	1
	celkem	14	2	5	21
ČR	EU aktér	9	1	6	16
	vláda	40	15	16	71
	politik	44	10	26	80
	státní správa	17	9	15	41
	byznys	9	1	-	10
	občan	9	35	13	57
	občanský sektor	1	1	4	6
	vlivová skupina	4	4	6	14
	expert	5	4	26	35
	celkem	138	80	112	330
člen EU	vláda	22	4	6	32
	politik	17	2	-	19
	státní správa	3	-	-	3
	byznys	5	-	-	5
	občan	5	-	-	5
	občanský sektor	4	-	-	4
	vlivová skupina	2	-	-	2
	expert	7	-	-	7
	celkem	65	6	6	77
mimo EU	vláda	7	-	1	8
	politik	3	-	-	3
	státní správa	2	1	1	4
	byznys	3	-	-	3
	občan	4	-	-	4
	občanský sektor	1	1	-	2
	vlivová skupina	-	1	-	1
	expert	2	-	-	2
	celkem	22	3	2	27
celkem		239	91	125	455

Příloha 5. Přehled zmiňovaných orgánů a institucí Evropské unie. Výše je četnost příspěvků zmiňujících konkrétní unijní instituce (N = 141), níže pak četnost samotných zmínek (N = 83).

příspěvky	**ČT**	**Nova**	**Prima**	**celkem**
nezmiňující žádnou instituci	47	12	23	82
zmiňující alespoň 1 instituci*	33	13	13	59
celkem	80	25	36	141

***zmínky**	**ČT**	**Nova**	**Prima**	**celkem**
Evropská komise	21	6	8	35
Evropský parlament	15	5	2	22
Evropská rada	3	5	4	12
Soudní dvůr EU	3	1	1	5
Rada EU	-	1	-	1
jiné	6	1	1	8
celkem	48	19	16	83

Příloha 6. Seznam televizních příspěvků zařazených do analýzy rámcování.

Česká televize

Proti dvojí kvalitě potravin. *Události* 2. 2. 2018
Severoirské obavy kvůli odchodu z EU. *Události* 3. 2. 2018
Další vztahy unie a Britů po brexitu. *Události* 5. 2. 2018
Severní Irsko po brexitu. *Události* 6. 2. 2018
Brexit a kontroly na hranicích. *Události* 9. 2. 2018
Bezpečnostní spolupráce po brexitu. *Události* 17. 2. 2018
Severní Irsko a brexit. *Události* 18. 2. 2018
Britské spory kvůli brexitu. *Události* 19. 2. 2018
Témata summitu EU. *Události* 22. 2. 2018
Jednání o změnách v rámci EU. *Události* 23. 2. 2018
Na seznam zaručených tradičních specialit nově přibyla Pražská šunka. *Události* 23. 2. 2018
Špičky Evropské unie o migraci. *Události* 23. 2. 2018
Britské spory o odchod z Unie. *Události* 26. 2. 2018
Britská premiérka Theresa Mayová v projevu o Brexitu varovala tamní firmy. *Události* 2. 3. 2018
Databáze nebezpečných produktů plná hraček. *Události* 12. 3. 2018
Dohoda o vystoupení Británie z Evropské unie je z velké části hotova. *Události* 19. 3. 2018
EU chce od Ruska vysvětlení útoku v Salisbury. *Události* 19. 3. 2018
Jednání o clech na ocel a hliník. *Události* 22. 3. 2018
Solidarita Česka s Velkou Británií. *Události* 23. 3. 2018
Moskva: reakce zemí na otravu Skripala jsou agresivní a nepředvídatelné *Události* 24. 3. 2018
Přesuny firem z londýnské City. *Události* 25. 3. 2018
Vypovězení ruských diplomatů. *Události* 25. 3. 2018
Reakce Moskvy na vyhošťování diplomatů. *Události* 26. 3. 2018
Vyhoštění 3 zaměstnanců ruské ambasády. *Události* 26. 3. 2018

Nova

Jourová: Dvojí kvalita má být nekalou praktikou. *Televizní noviny* 2. 2. 2018
Hmyzí speciality na českých talířích. *Televizní noviny* 10. 2. 2018
Mayová promluví o budoucnosti brexitu. *Televizní noviny* 11. 2. 2018
Angela Merkelová chce pokročit v debatě o kvótách. *Televizní noviny* 17. 2. 2018
Merkelová chce, aby EU měla společný azylový systém. *Televizní noviny* 22. 2. 2018
Andrej Babiš na summitu Evropské rady. *Televizní noviny* 23. 2. 2018
EU chce prosadit přísnější tresty za pančování medu. *Televizní noviny* 17. 3. 2018
EU a Británie dosáhly částečně dohody o brexitu. *Televizní noviny* 20. 3. 2018

Andreje Babiše čeká několikadenní návštěva Bruselu. *Televizní noviny* 21. 3. 2018
V Bruselu začíná první den summitu lídrů EU. *Televizní noviny* 22. 3. 2018
Česko zvažuje vyhoštění ruských diplomatů. *Televizní noviny* 23. 3. 2018
Vláda bude řešit vyhoštění ruských diplomatů. *Televizní noviny* 25. 3. 2018

Prima
EU rozjela novou operaci na ochranu hranic. *Zprávy FTV Prima* 1. 2. 2018
Šizené potraviny mají brzy skončit. *Zprávy FTV Prima* 2. 2. 2018
Česko odmítá trvalé kvóty na přijímání uprchlíků. *Zprávy FTV Prima* 4. 2. 2018
Evropská komise chce přezkoušet implantáty testované v ČR. *Zprávy FTV Prima* 5. 2. 2018
Politici, odborníci: GDPR děsí společnost. *Zprávy FTV Prima* 15. 2. 2018
GDPR ohrožuje novinářskou svobodu. *Zprávy FTV Prima* 16. 2. 2018
Německá kancléřka Angela Merkelová vyzvala státy Evropské unie, aby se dohodly na azylovém systému. *Zprávy FTV Prima* 17. 2. 2018
Budou mít novináři zákaz informovat o etnicitě či orientaci? *Zprávy FTV Prima* 19. 2. 2018
GDPR ohrožuje novinářskou svobodu. *Zprávy FTV Prima* 20. 2. 2018
Nové evropské nařízení na ochranu dat zkomplikuje práci novinářů v soudní síni. *Zprávy FTV Prima* 21. 2. 2018
Od třinácti let na internetu dospělými? *Zprávy FTV Prima* 22. 2. 2018
Merkelová vyzvala k větší solidaritě, státy V4 se bouří. *Zprávy FTV Prima* 23. 2. 2018
Neformální summit Evropské unie. *Zprávy FTV Prima* 23. 2. 2018
Obecním úřadům se GDPR nelíbí. *Zprávy FTV Prima* 23. 2. 2018
Dnes uplynuly tři roky od tragédie v Uherském Brodě, při které bylo zavražděno osm lidí. *Zprávy FTV Prima* 24. 2. 2018
GDPR by mohlo bránit médiím v pomoci nemocným lidem. *Zprávy FTV Prima* 25. 2. 2018
GDPR: O nebezpečných lidech se dozvíte jen velmi strohé informace. *Zprávy FTV Prima* 26. 2. 2018
GDPR může ohrozit práci novinářů. *Zprávy FTV Prima* 28. 2. 2018
GDPR se dotkne i tiskových mluvčích. *Zprávy FTV Prima* 1. 3. 2018
Nový německý ministr vnitra obvinil EU. *Zprávy FTV Prima* 18. 3. 2018
Látka novičok je také jedním z témat právě zasedající Evropské rady v Bruselu. *Zprávy FTV Prima* 22. 3. 2018
Česko možná vyhostí některé diplomaty. *Zprávy FTV Prima* 23. 3. 2018
Ruské diplomaty vyhostí 14 zemí EU, USA, Kanada a Ukrajina. *Zprávy FTV Prima* 26. 3. 2018
Státy čekají na odvetu z Ruska. *Zprávy FTV Prima* 27. 3. 2018

Příloha 7. Seznam citovaných televizních příspěvků.

Česká televize

Proti dvojí kvalitě potravin. *Události* 2. 2. 2018
Severoirské obavy kvůli odchodu z EU. *Události* 3. 2. 2018
Severní Irsko po brexitu. *Události* 6. 2. 2018
EU řeší, jak se přiblížit lidem. *Události* 7. 2. 2018
Brexit a kontroly na hranicích. *Události* 9. 2. 2018
Bezpečnostní spolupráce po brexitu. *Události* 17. 2. 2018
Severní Irsko a brexit. *Události* 18. 2. 2018
Britské spory kvůli brexitu. *Události* 19. 2. 2018
Britské spory o odchod z Unie. *Události* 26. 2. 2018
Britská premiérka Theresa Mayová v projevu o Brexitu varovala tamní firmy. *Události* 2. 3. 2018
Databáze nebezpečných produktů plná hraček. *Události* 12. 3. 2018
EU chce od Ruska vysvětlení útoku v Salisbury. *Události* 19. 3. 2018
Jednání o clech na ocel a hliník. *Události* 22. 3. 2018
Solidarita Česka s Velkou Británií. *Události* 23. 3. 2018
Přesuny firem z londýnské City. *Události* 25. 3. 2018
Vyhoštění 3 zaměstnanců ruské ambasády. *Události* 26. 3. 2018

Nova

Jourová: Dvojí kvalita má být nekalou praktikou. *Televizní noviny* 2. 2. 2018
Blíží se konec letního času? *Televizní noviny* 8. 2. 2018
Hmyzí speciality na českých talířích. *Televizní noviny* 10. 2. 2018
Andrej Babiš na summitu Evropské rady. *Televizní noviny* 23. 2. 2018
EU chce prosadit přísnější tresty za pančování medu. *Televizní noviny* 17. 3. 2018
Andreje Babiše čeká několikadenní návštěva Bruselu. *Televizní noviny* 21. 3. 2018
V Bruselu začíná první den summitu lídrů EU. *Televizní noviny* 22. 3. 2018
Vláda bude řešit vyhoštění ruských diplomatů. *Televizní noviny* 25. 3. 2018

Prima

Šizené potraviny mají brzy skončit. *Zprávy FTV Prima* 2. 2. 2018
Česko odmítá trvalé kvóty na přijímání uprchlíků. *Zprávy FTV Prima* 4. 2. 2018
Europarlament: Letní čas je problém a je třeba ho řešit. *Zprávy FTV Prima* 8. 2. 2018
Politici, odborníci: GDPR děsí společnost. *Zprávy FTV Prima* 15. 2. 2018
GDPR ohrožuje novinářskou svobodu. *Zprávy FTV Prima* 16. 2. 2018
Nové evropské nařízení na ochranu dat zkomplikuje práci novinářů v soudní síni. *Zprávy FTV Prima* 21. 2. 2018
Neformální summit Evropské unie. *Zprávy FTV Prima* 23. 2. 2018
Dnes uplynuly tři roky od tragédie v Uherském Brodě, při které bylo zavražděno osm lidí. *Zprávy FTV Prima* 24. 2. 2018

GDPR by mohlo bránit médiím v pomoci nemocným lidem. *Zprávy FTV Prima* 25. 2. 2018
GDPR: O nebezpečných lidech se dozvíte jen velmi strohé informace. *Zprávy FTV Prima* 26. 2. 2018
GDPR může ohrozit práci novinářů. *Zprávy FTV Prima* 28. 2. 2018
Lidé sbírali podpisy proti zpřísnění držení zbraní. *Zprávy FTV Prima* 10. 3. 2018
Ruské diplomaty vyhostí 14 zemí EU, USA, Kanada a Ukrajina. *Zprávy FTV Prima* 26. 3. 2018
Státy čekají na odvetu z Ruska. *Zprávy FTV Prima* 27. 3. 2018

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze magisterské diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENTKA

Příjmení a jméno diplomantky: Anežka Bolková	**Razítko podatelny:**
Imatrikulační ročník diplomantky: 2015/2016	
E-mail diplomantky: bolkova.anez@seznam.cz	
Studijní obor / forma studia: Mediální studia (prezenční)	

Předpokládaný název práce v češtině:
Rámcování Evropské unie v českém televizním zpravodajství

Předpokládaný název práce v angličtině:
Framing the European Union in Czech TV News

Předpokládaný termín dokončení:
LS 2017/2018

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování:
Česká republika se dlouhodobě řadí k vůbec nejeuroskeptičtějším členům Evropské unie. Podle průzkumu Eurobarometru z roku 2016 vnímá Evropskou unii pozitivně pouze 28 % Čechů (Eurobarometr 86, listopad 2016). Na podobné tendence ukazuje i průzkum CVVM, podle kterého je s členstvím v Unii spokojeno pouze 25 % obyvatel a v další budoucnost evropského projektu věří jen 36 % české veřejnosti (CVVM, *Naše společnost*, duben 2016). A to vše v situaci, kdy je Česká republika vůči unijnímu rozpočtu již od svého přijetí do Unie zatím každoročně čistým příjemcem (za rok 2016 přijala z EU téměř 80 miliard korun), takže minimálně po ekonomické stránce má česká veřejnost spíše důvod k radosti. Jaké jiné důvody tedy přispívají k všeobecné skepsi a nedůvěře české veřejnosti vůči institucím Evropské unie? Vycházeje z již klasického lippmannovského pojetí médií coby „okna do světa“, které nám zprostředkovává jevy a události, se kterými nemáme vlastní přímou zkušenost (Lippmann, 1922), předpokládám i u českého euroskepticismu výrazný vliv médií. Evropská unie zde může sloužit jako typický příklad vzdálené, abstraktní entity, se kterou příjemci mediálních sdělení nemají žádnou vlastní zkušenost, a při jejímž pokrývání se tedy médiím otevírá široká škála možností, jak dané téma uchopit. Výkon médií v této oblasti je však právě vzhledem k již zmiňovanému vlivu na veřejné mínění přímo klíčový. Právě proto je důležité sledovat, jak se média tohoto úkolu zhostila, a to tím spíš, jedná-li se o instituci tak zásadního významu, jakou je Evropská unie.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy:
Ve své práci si kladu za cíl zmapovat mediální pokrytí Evropské unie v českém televizním zpravodajství. Pro televizi jsem se rozhodla z toho důvodu, že je dlouhodobě hlavním zdrojem informací o Evropské unii pro drtivou většinu veřejnosti – podle údajů Eurobarometru z roku 2016 je televize hlavním zdrojem informací o evropských záležitostech pro 72 % občanů členských zemí (Eurobarometr 86, listopad 2016). Zaměřím se především na zpravodajství České televize, které je navíc vázáno požadavkem veřejné služby, pokusím se ale i o srovnání s oběma hlavními komerčními subjekty – TV Nova a FTV Prima. Zajímat mě bude samotná viditelnost tématu Evropské unie, tedy četnost, rozsah a umístění zpravodajských příspěvků o EU, dále jejich tematická struktura a kontext, přítomní aktéři, deklarované zdroje zpráv a konečně celkové rámcování a hodnocení.

Předpokládaná struktura práce:

I. Úvod
-- představení výzkumného záměru, motivace a cíle práce

II. Evropská unie
-- představení EU jako instituce, její historie a současnosti
-- vztah obyvatel ČR k Evropské unii
-- uvedení do problematiky mediální reprezentace EU

III. Rešerše
-- dosavadní zpracování tématu v odborné literatuře

IV. Vlastní výzkum
-- představení analyzovaného materiálu a výzkumné metody
-- představení parametrů výzkumu, výzkumných otázek a hypotéz --
představení průběhu výzkumu a jeho výsledků

V. Závěr
-- shrnutí získaných poznatků a jejich usouvztažnění v kontextu předchozího bádání --
doporučení pro další výzkum

Vymezení podkladového materiálu:
Analýza se bude týkat primárně hlavní zpravodajské relace České televize *Události* z období posledních pěti let (tj. 2013–2017). Jako doplnění nabídnu srovnání s ekvivalentními pořady obou dominantních komerčních stanic, tj. s *Televizními novinami* TV Nova a *Zprávami* FTV Prima.

Metody (techniky) zpracování materiálu:
Ve své práci využiji zejména kvantitativní obsahovou analýzu a rámcování.

Základní literatura:

DE VREESE, Claes H. *Framing Europe: Television News and European Integration*. Amsterdam: Het Spinhuis, 2005.

Autor knihy zkoumá roli televizního zpravodajství v procesu evropské integrace. Ve třech částech postupně analyzuje proces produkce zpráv, dále samotné mediální obsahy a nakonec i jejich vliv na veřejné mínění o Evropské unii, a to na vzorku televizního zpravodajství v Dánsku, Nizozemsku a Velké Británii.

KOOPMANS, Ruud a Paul STATHAM. *The Making of a European Public Sphere: Media Discourse and Political Contention*. New York: Cambridge University Press, 2010.

Sborník je věnován tématu europeizace veřejné sféry a otázce možného demokratického či komunikačního deficitu EU. Ve výzkumu zaměřeném na sedm evropských zemí pak autoři analyzují mediální reflexi procesu evropské integrace s výrazným přesahem směrem ke studiu politické komunikace.

KEVIN, Deirdre. *Europe in the Media: A Comparison of Reporting, Representation, and Rhetoric in National Media Systems in Europe.* Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, 2003.

Autorka v knize shrnuje výsledky několika výzkumných projektů zaměřených na analýzu mediálního pokrytí evropských politických a kulturních událostí. Analyzuje roli tisku a televizního zpravodajství v osmi, resp. šesti evropských zemích, věnuje se obecně tématu mediální reprezentace Evropy a Evropské unie, ale zaměřuje se i na specifičtější témata (válka v Kosovu, ekonomické problémy eurozóny, ad.).

CAIANI, Manuela a Simona GUERRA. *Euroscepticism, Democracy and the Media: Communicating Europe, Contesting Europe*. London: Palgrave Macmillan, 2017.

Autoři sborníku zkoumají roli médií coby zprostředkujícího článku mezi evropskými politickými elitami a veřejností. V této souvislosti analyzují zejména možný podíl tradičních i nových médií na narůstajícím euroskepticismu.

SCHULZ, Winfried, Lutz M. HAGEN, Helmut SCHERER a Irena REIFOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 1998.

Kniha uvádí do problematiky politické komunikace a obsahové analýzy médií. První část je věnována teoretickému představení rozboru mediálních textů, druhou část tvoří příklad konkrétního mediálního výzkumu.

Diplomové a disertační práce k tématu:

CHARVÁTOVÁ, Anna. *Rámcování EU v období voleb do Evropského parlamentu v roce 2014.* Praha, 2016. 42 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Roman Hájek.

KŘEŠNIČKA, Tomáš. *Mediální obraz Evropské unie ve zpravodajství České televize.* Praha, 2016. 91 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Tomáš Trampota, Ph.D.

PAVEC, Jan. *Česká média a veřejný euroskepticismus.* Praha, 2015. 78 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra západoevropských studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Šafařík.

ROSENFELDOVÁ, Jana. *Euroskepticismus a jeho rámcování v českém denním tisku.* Praha, 2014. 168 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií.
Vedoucí diplomové práce PhDr. Jan Křeček, Ph.D.

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorkou konzultoval a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucím této práce.

PhDr. Vlastimil Nečas, Ph.D. **……..**

Příjmení a jméno pedagoga **Datum / Podpis pedagoga**